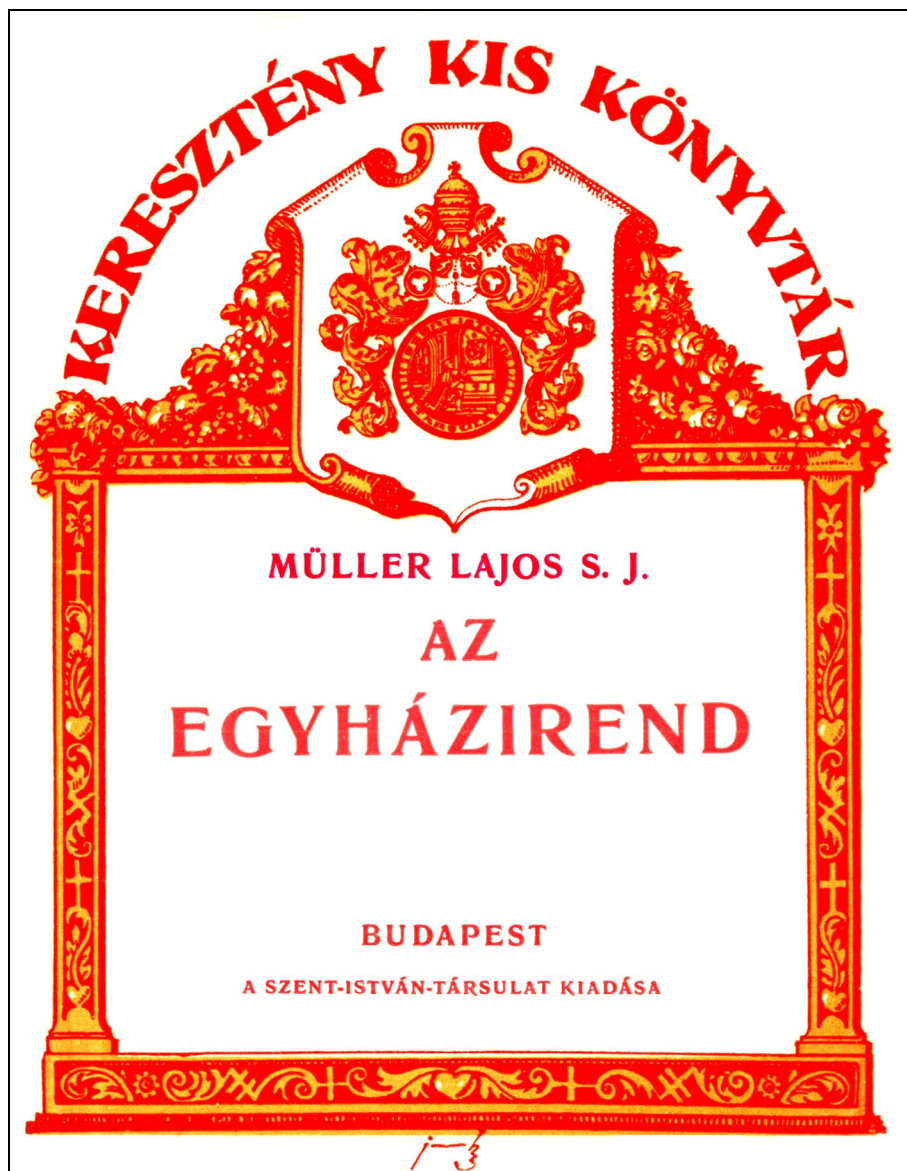

Müller Lajos

Az egyházi rend

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Müller Lajos
Az egyházi rend

Nihil obstat.
Dr. Nicolaus Töttössy
censor dioecesanus.

Nr. 2425. Imprimatur.
Strigonii, die 27. Septembris 1927.
Dr. Julius Walter
vic. cap.

Imprimi potest. 6/1927.
Budapestini, die 9. Julii 1927.
Ad. Csávossy S. J.
Praep. Prov. Hungariae.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1928-ban jelent meg a Szent István Társulat kiadásában. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent István Társulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	5
Az egyházi rend mint állapot	7
Az örök papi méltóság	7
Eredete	7
Az ószövetségben.....	7
Az újszövetségi papság.....	8
A papi hatalom.....	9
Tisztelet a katolikus papság iránt.....	12
A papi hivatás	13
Mi a hivatás?	13
A hivatás szükségessége	14
Ki vétkezik?	15
A vétek súlya.....	16
A hivatás jelei	17
A papi állapot kötelességei	18
A papi nőtlenség (celibátus).....	18
A celibátus történetéből	18
A celibátus okai.....	21
Ellenvetések	24
A társadalom károsodása	24
A papi botrányok.....	25
„A pap is csak ember!”	25
A zsoltosma (Breviárium)	26
A pap lelki élete	27
A pap külső tevékenysége.....	28
Néhány gyakorlati következtetés	29
A hála papjaink iránt.....	29
Imádkozzunk a papokért!.....	29
Ne ítéld meg a papokat!	30
Földd el a papok hibáit!	30
Ne általánosíts!.....	30
Az egyházi rend mint szentség	32
Az egyházi rend természete, fokozatai és hatásai	32
Ellenfeleink	32
A katolikus tan	32
Az egyházi rend valóságos szentség	32
Krisztus rendelte. A Szentírás.....	33
A szent hagyomány.....	33
Az egyházi rend fokozatai	34
Az egyházi rend hatásai	34
A hatásokról általában.....	34
A hajkorona és az egyes rendek hatásai.....	35
Az egyházi rend anyaga és alakja	36
Általános megjegyzések.....	36

Az egyes rendek anyaga és alakja.....	37
Az egyházi rend kiszolgáltatója.....	38
A szentségi jellegű rendek kiszolgáltatója.....	38
A szakadárók és az eretnek felekezetek papsága.....	40
Az angol szentelések.....	40
Az alszerpapság kiszolgáltatója.....	40
A hajkorona és a kisebb rendek kiszolgáltatója.....	41
A megengedett kiszolgáltatás feltételei.....	41
Az egyházi rend alanya.....	42
Ki veheti fel érvényesen?.....	42
Ki veheti fel megengedetten?.....	42
Különleges feltételek.....	43
A felszentelés akadályai.....	44
A szabálytalanságok.....	44
A hiányból származó szabálytalanságok.....	44
A bűncselekményből származó szabálytalanságok.....	45
A felszentelési akadályok.....	45
Felmentés a felszentelés akadályai alól.....	46
A felszentelés szertartásai.....	46
A hajkorona feladása.....	46
Az ajtónálló szentelése.....	47
Az olvasó szentelése.....	47
Az ördögűző szentelése.....	47
A gyertyavivő szentelése.....	48
Az alszerpap szentelése.....	49
A szerpap szentelése.....	49
Az áldozópap szentelése.....	50
A püspök szentelése.....	53
Függelék. A szerzetesi állapotról.....	57
A szerzetesi állapot fogalma és természete.....	57
A tökéletességre való törekvés állapota.....	57
A fogadalmak.....	57
A szegénységi fogadalom.....	58
A tisztasági fogadalom.....	58
Az engedelmisségi fogadalom.....	58
Különböző szerzetesi életmódok.....	59
A szerzetesi hivatás.....	59
A szerzetesi életre vonatkozó nevezetesebb egyházi törvények.....	60
A szerzetesrendek szerepe az Egyházban.....	61
A szerzetesrendek haszna az Egyházban.....	63
Források.....	65

Előszó

Öt szentséget rendelt *Krisztus* az egyén megszentelésére, kettővel pedig magáról a társadalomról gondoskodott. Egyik ez utóbbiak közül az egyházi rend, amellyel az Úr az ő népét lelki előjárókkal látja el; a másik a házasság, amely által megszenteli azokat, kik földi s égi családjának szaporítására hivatottak.

Az egyházi rend tehát, amelyről most tárgyalunk, adja a világnak lelki vezetőjét, gondozóját: a papságot.

Ki sem fejezhetően nagy jótéteménye ez *Istennek*; amelyért azonban a legnagyobb hálátlanságot aratja, nem csak a nyílt ellenség, hanem gyakorta még a hívek részéről is. A rosszakarat s tudatlanság okai ennek. Mert a papra is illik, amit az Írás az ő isteni Mesteréről mond: „e világon vala... és a világ őt meg nem ismeré”. (Jn 1,10)

Mert mi a pap a világra nézve? A lelkek embere. Bevezeti a lelket a szent keresztség által *Isten* családi otthonába, az Egyházba. Táplálja a lelkeket – nem a saját eszméivel, bölcsészeti, avagy politikai rendszerekkel, hanem a kinyilatkoztatott igazsággal, az isteni igével, amelynek ő a csatornája és edénye. Ez az edény lehet arany, ezüst, bronz vagy egyszerű agyag, de mindig *Isten* igazságait s kegyelmeit rejti s közli a lelkekkel. És ha keresztes bukni találna, a pap az, aki megtisztítja a bűnbánat szentségében. A pap egyesíti a lelkeket *Istenükkel* az Eucharisztia által. A pap támogatja a lelkeket küzdelmeikben, vigasztalja szenvedéseikben, megmutatja nekik az eget, s előkészíti őket, hogy abba belépjenek. Aztán átadja a porhüvelyt a temető szentelt földjének.

Van-e ehhez fogható magasztos hivatás, működés? Összekötő kapcsa ez a földnek és az égnek, általa emelkedék minden lélek *Istenéhez*.¹

De ez még nem minden!

A katolikus pap ajándékozta a világnak a keresztes művelődést, amelyet számtalanok élveznek, kik gyűlölik azt a kezet, amelyből kapták. A katolikus pap tartja fenn sértetlenül az egész krisztusi művet. A felekezetek, amelyek még a keresztes névvel dicsekszenek, csupán csak a katolikus Egyház életnedvéből élőködnek, amelyet a papi munka fejleszt s tart keringésben.

A katolikus pap nélkül csakhamar kihalna nem csak a keresztesység, hanem egyben vele a keresztes civilizáció is minden áldásával együtt, s a világ eszes vadállatok tanyájává válnék, amelyek annál kegyetlenebbül tépnék és falnák fel egymást, minél több s borzalmasabb eszközt bocsájt a fejlett kultúra rendelkezésükre.

Egyszóval az egyesek s az egész társadalom java, üdve a katolikus pap kezében van letéve.

Ajánlja továbbá az egyházi rend alaposabb tanulmányozását e tárgy szépsége s titokzatos nagyszerűsége is.

A *Szentlélek* sehol sem érintkezik állandóbban s szinte kézzelfoghatóbban a világgal, mint midőn az egyházi rend által a különböző rangfokozatú papot megteremti, belőlük a fenséges hierarchiát megalkotja, s ezzel a keresztes társadalmat érző s mozgó idegeivel ellátja, megszervezi, kiépíti, s aztán „orcájára leheli az élet leheletét”, életre kelti. (Vö. Ter 2,7)

Szándékunk megismertetni az egyházi rendet, mint életállapotot s mint szentséget, amely az előbbi létesíti. Röviden összegezni akarjuk mindazt, ami keresztes, művelt közönségünket az egyházi rendre vonatkozólag hit, erkölcs, jog s liturgia szempontjából csak érdekelheti, miként ezt a többi szentségnél is tenni igyekeztünk.

---

¹ Vö. Bougaud: Keresztesység és korunk. IV. 37. 1.

Értekezésünkhöz függelék is csatolunk a *szerzetesi állapotról*. Teljes keresztény erkölcsstanból ez ki nem maradhat, s a tárgy rokonságánál fogva, alkalmasabb helyre nem kerülhet. Módot akarunk nyújtani olvasóinknak, hogy a szerzetességet, az egyházi rend termő fájának ezt a legszebb virágát, helyes megvilágításban lássák, s minden elfogultságtól s hamis ítélettől, amely őket netán erre nézve fogva tartja, magukat mentesítsék.

Ó isteni főpapunk, *Jézus Krisztus!* akinek egyetlen igazi, törvényes papságát az egyházi rend fenntartja s a világ végéig kiterjeszti, árasz isteni Szívedből világosságot s meleget e könyv írójára s olvasóira, hogy megismerve az emberi nem üdvére alkotott legnagyobb művedet, az egyházi rendet, lelkesülten kiáltsanak fel: „Hálát adunk neked a te nagy dicsőségedért”. (Gloria.)

Az egyházi rend mint állapot

Az örök papi méltóság

Eredete

Midőn *Isten* embert teremtett, egyben oly hajlamokat, képességeket s szükségleteket oltott beléje, amelyek azt a társadalmi rend, a család, az állam megalkotására s az ezekkel járó számtalan hivatás kiépítésére vezették. Ilyen értelemben tehát *Isten* a szerzője minden állásnak, hivatalnak, foglalkozásnak, amelyek nélkül a szervezett társas emberi élet elgondolhatatlan.

Csak egyetlen egy hivatás, állás, állapot van, amely bár a legszükségesebbek közé tartozik, mégsem az emberi társadalomból nőtt ki, s nem a természetbe nyújtja gyökereit, hanem egyenesen s közvetlenül *Isten* műve. Ez az örök papi méltóság.

Az ószövetségben

Már az ószövetségben maga az Úr választja meg azokat, akiknek sajátos hivatása a különös istenszolgálat s közvetítés az Ő isteni Felseje s a nép között. A papi hivatal, amelyet kizárólag *Lévi* nemzetségére ruházott, három rangfokozatot foglalt magában: a főpapot, papot s a levitákat. A legelső főpap *Áron* volt, akit *Isten* parancsára testvére, *Mózes* ünnepélyesen felszentelt, felkenve őt olajjal s reá adva az előírt szent ruhákat. (Vö. Lev 8,12) A főpap, kinek a papok és leviták mindnyájan alá voltak rendelve, halálig viselte hivatalát. Legmagasztosabb teendője volt az év bizonyos napján a népet Istennel kiengesztelni. Az ő kötelessége volt reggel s este az arany füstölőoltáron kellemes illatszereket égetni az Úrnak. Később ezt már az egyszerű papok is megtehették.

A főpap volt a legfőbb bíró oly kényes esetekben, midőn a világi bíróság után hozzá fellebbeztek. A papok, írástudók és a nép véneiből alakuló nagy tanácsnak ő volt az elnöke. A királyok idejében ezek felkenése is az ő jogkörébe tartozott. A főpapi állás öröklés útján szállott *Áron* ivadékaira; az utolsó időkben azonban megvásárolható hivatallá süllyedt alá.

Az egyszerű papoknak is *Áron* nemzetségéhez kellett tartozniuk, s ugyancsak ünnepélyes felszentelés útján foglalhatták el hivatalukat. Minden testi fogyatkozástól mentnek kellett lenniük s hivatalviselésük idején semmi bort vagy részegítőt nem volt szabad élvezniük. Ruházatuk bár egyszerűbb, de hasonló volt a főpapéhoz. Kötelességük volt a főpapnak mindenben kezére járni s naponkint a reggeli és esti áldozatot bemutatni.

A vándorlás idején ők hordozták a frigszekrényt vállukon s az ő tisztjük volt a törvénykönyveket őrizni s bíraskodni a házassági ügyekben. Ők határoztak a fogadalmak felett, a viszályokat ők egyenlítették ki, a poklosság s egyéb tisztátalanság felett ők mondtak véleményt. A törvényt magyarázták, az ifjúságot oktatták, a szombatot s más ünnepeket trombitaszóval kihirdették.

A leviták viszont a papok segédei voltak. Őket is felszentelték a szentély szolgálatára. (Szám 8) Feladatuk volt a papoknak sajátos teendőikben segédkezni, a szövetség sátorát s később a templomot őrizni s rendben tartani, az áldozatoknál vízről, fáról s egyéb szükségletekről gondoskodni.

Dávid király négy osztályba sorolta őket. Az elsőbe tartozók a papoknak segédkeztek a templomban. A második osztálybeliek a szentélyt őrizték. A harmadik osztályt a zenészek alkották, kik a zsoltárokat énekelték s hangszeren kísérték. Végül a negyedik osztálybeliek

a nemzetségek könyveit vezették s a szent könyvek másolásával foglalkoztak. Valószínűleg ez utóbbiakból származtak a későbbi „írástudók”. A leviták részére *Mózes* törvénye külön ruházatot nem írt elő, azonban *Dávid* és *Salamon* ideje óta a zenészek s a frigysekreány hordozói pamutból készült felöltőt viselnek. A papok és leviták külön, számukra kijelölt városokban laktak, ahonnan, mikor a szolgálat sora reájuk került, egy-egy hétre *Jeruzsálembé* kellett utazniuk, hogy a szövetség sátorában, illetőleg a templomban szent hivatásukat betöltsék. Szolgálati hetük alatt az áldozati hús egy része s az egyéb áldozati ajándékok bizonyos hányada őket illette, otthon pedig családjukkal együtt a többi nemzetség által nekik szolgáltatott tizedből éltek. Mert nekik nem mértek ki külön földterületet az ígéret földjén. Az ő örökségük az Úr vala.

Krisztus idejében a papok rendje mintegy húszezer, a levitáké pedig harmincezer tagot számlált. Gondoljuk el mindehhez a fenséges templomot, az elsőt a *Salamon*it, amelyet *Nabukodonozor* lerombolt, s a másodikat, amelyet *Zorobabel* annyi kegyelettel újra felépített, s akkor némi fogalmat alkottunk az ószövetségi kultusz nagyszerűségéről. Ez a második templom, amely pedig csak árnyéka vala az elsőnek, oly roppant méretű s kiterjedésű volt, hogy kiterjedésre még a mai római Szent Péter-templomot is alig lehet vele összehasonlítani. Középpontja volt ez a vallásos és nemzeti életnek egyaránt. Melléképületeiben helyet talált a törvényszék, az akadémia, az iskolák, a bank, a vásár, a fellegvár, szóval a népnek egész közéleté. *Moriah* hegyén épült, s így uralkodott a város felett. Midőn este a nap *Júdea* bércei mögött alászállott s búcsúzó sugarai visszaverődtek a templom aranyos lemezekkel borított lapos tetőzetén s kupoláin, ez oly fenséges látvány volt, amely minden zsidó szívet nemzeti önérzettel s vallásos lelkesedéssel töltött el.

Ez a nagyszerű kultusz azonban, amely csak előképe, árnya volt az újszövetséginek, *Krisztus* idejében már több sebből vérzett s kimúlásának előjeleit tüntette fel.

Heródes király mindjárt uralkodása kezdetén feleségül vevén *Mariannát Boëthus* leányát, hogy apósát felemelje, főpapnak teszi meg. *Boëthus* nem volt *Áron* nemzetségéből való s így feltolakodása valóságos szentségtörés számba ment. Családjából az úgynevezett *Boëthusim* papi kaszt alakult, amely a vallást inkább kizsákmányolta, mint szolgálta. Nemsokára a római hatalom *Boëthus* elhatalmasodó családja ellen vetélytársat állít a hasonló szellemű *Annásban*, aki nem *Istentől*, hanem *Quirinus* követtől nyerte méltóságát, s megtartotta azt tizennégy éven át. *Tiberius* trónralépése idején elmozdították ugyan, de ő talált módot, hogy hivatalát öt fiára, sőt vejére, *Kaifásra* is átszámaztassa, s így kulisszák mögött mégis csak ő intézte az ügyek folyását.

Minden jel tehát arra mutatott, hogy a kétezer éves ároni papság végnapjait éli. És valóban hivatását már betöltötte, s így helyét át kellett adnia annak az egyetlen isteni főpapnak, akit milliónyi áldozataival előre rajzolt, hirdetett s jelképezett, a messiásnak, *Krisztusnak*. Midőn *Jézus*t születése utáni negyvenedik napon a pap a templomban karjába vette s az Úrnak bemutatta, ezzel egyben az egész ószövetségi papság feladatának s hivatásának csúcspontjára ért. Mert ez a gyermek azért jött, hogy „megtisztítsa *Lévi* fiait, és megpróbálja őket, mint az aranyat és mint az ezüstöt, hogy az Úrnak áldozatokat mutassanak be igazságban. És tetszeni fog az Úrnak *Júda* és *Jeruzsálem* áldozata, mint a hajdani napokban és mint a régi esztendőkbén”. (Mal 3,3.4)

Hogy pedig a próféta itt nem csak az *Áron*-féle papság megreformálásáról, hanem az ezt felváltó új papságról s áldozatról beszél, világosan elárulják könyvének egyéb részei. (Vö. Mal 1,10.11)

Az újszövetségi papság

Láttuk az árnyat, a jelképet, szemléljük most már a fényt, a valóságot is. Újszövetségi papság! Kifoghatja fel magasztosságodat s jelentőségedet? *Szent Pál* apostol a zsidókhöz írt

levelében fenséges szavakkal beszél róla. Az ószövetségben, úgymond, „többen lettek ugyan papokká, mivel a halál miatt meg nem maradhattak; ennek (*Jézusnak*) pedig, minthogy örökké megmarad, örök papsága vagy, azért mindörökké üdvözítheti is azokat, kik általa járulnak az *Istenhez*”. (Zsid 7,23–25) „Mennyivel jobb szövetségnek keze tévén Jézus, akinek megesküdött Úr, és nem bánja meg: Te pap vagy mindörökké.” (Vö. Zsid 7,21–22)

Pál ugyan csak egyetlen papról beszél, aki az ő királyi papságát *Melkizedek* rendje szerint századokon keresztül, egészen a világ végéig gyakorolni fogja. Amde éppen ebből ragyog elő az újszövetségi papság minden emberi fogalmat messze felülmúló magasztossága.

A katolikus papság tehát, amely kétségkívül *Krisztus* rendelkezéséből létezik, nem lehet más, mint az Istenember papságában való részesedés.

Nincs több pap, csupán csak egy van. A katolikus pap tehát csak *Krisztus* helyettese lehet, az ő nevében, megbízásából s teljhatalmával cselekedhetik. A katolikus pap szerv, orgánus, amely által az isteni Főpap hivatását betölti, halalmát gyakorolja.

És valóban a katolikus pap minden papi ténykedésében egyszerűen csak *Krisztus* helyettese. Ugyanazt az áldozatot mutatja be, amelyet a Megváltó kinszenvedésének előestéjén bemutatott. „Ezt cselekedjétek – parancsolja a katolikus papság első képviselőinek – az én emlékezetemre.”

Krisztus parancsolja meg, hogy az ő kegyelmeit a szentségek által papjai a lelkekbe öntsék. Ő adja a kegyelmet, ő végzi a megszentelést papjai közreműködésével.

„Megkeresztelvén őket az *Atyának*, *Fiúnak* és *Szentléleknek* nevében.” „Vegetek a *Szentleket* (*Krisztus* Lelkét!), akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik.”

Azért találóan jegyzi meg *Aranyszájú Szent János*: „Az, ami előttünk van (a szentségek hatása) nem az emberi erő műve: az, aki egykor cselekedte, cselekszi azt most is. Mi csak szolgálunk; ő maga azonban az, aki megszentel és átváltoztat”. „*Péter* keresztel – mondja *Szent Ágoston* nem kevésbé jellemzően – ez (*Krisztus*) az, aki keresztel; *Pál* keresztel, ez az, aki keresztel; *Júdás* keresztel? ez az, aki keresztel.”

Az Egyház ezt mindig így hitte, tanította. „A mi Urunk *Jézus Krisztus* mielőtt a mennybe ment volna, a papokat helyettesei gyanánt hagyta hátra”, jelenti ki a *tridenti* szent zsinat. S máshelyütt azt állítja, hogy a szentmise a keresztáldozattal egy és ugyanaz az áldozat, mert benne ugyanazt az áldozati bányát ugyanaz a pap mutatja be, amennyiben *Krisztus* a pap segítségével magát feláldozza.

A pap tehát *Krisztussal* nem csak egyetlen erkölcsi személyt alkot, miként a király s követe, hanem valamiképpen vele összeolvad. *Krisztus* általa áldoz, szentel.

Mindaz tehát, ami csak *Krisztusról*, az isteni főpapról elmondható, ráillik a katolikus papra is. Amit az ószövetség ezredéveken át előkészített, amit a próféták megénekeltek, az mind *Krisztuson* keresztül a katolikus papságban valósul meg. Reája vonatkoznak tehát ily értelemben *Zakariás* próféta igéi is. „Végy aranyat és ezüstöt és csinálj koronákat és tedd... a főpapnak fejére... És rajta leszen a dicsőség, ülni fog és uralkodni királyi székében és ő pap leszen királyi székében.” (Zak 6,11–13)

A katolikus pap lelki méltósága tehát, tekintve eredetét és természetét, minden földi állást s méltóságot, még a királyokét is messze felülmúlja s túlragyogja, akár csak a nap a csillagokat.

A papi hatalom

Csodálatunk s tiszteletünk az újszövetségi örök papi méltóság iránt csak még inkább fokozódik, ha fontolóra vesszük azokat az igazán isteni hatalmakat, amelyeket az Úr az egyházi rend által minden érvényesen felszentelt pap kezébe helyez.

A katolikus papnak ugyanis felszenteltetése folytán hatalma van *Krisztus* igazi teste, személye felett. Mit jelent ez? Nemde annyit, mint rendelkezhetni azzal „aki az Atyától

minden idő előtt született. *Isten az Istentől*, világosság a világosságtól, igaz *Isten* igaz *Istentől*” (Hitvallás), akinek minden hatalom adatott az égben s a földön (Mt 28,18); aki által mindenek teremtve vannak, a láthatók s a láthatatlanok (Kol 1,16), aki hatalmának igéjével mindent fenntart. (Zsid 1,3) Kinél *Dávid* kulcsa vagy; amit megnyit, azt senki be nem zárja, és amit bezár, azt senki meg nem nyitja (Jel 3,7), s kinek nevére minden térd meghajolni kénytelen az égben, földön s a föld alatt. (Fil 2,10)

Csodáljuk, nemde, *Mózes* hatalmát, akinek parancsszavára szétválnak a *Vörös-tenger* hullámai s a sziklából is víz fakad. Bámulattal olvassuk, hogy *Józsue* szavára megállott a nap. De mi mindez a pap hatalmával szemben, kinek maga mindenek Teremtője is szót fogad?

Igen! Az Istenember, Jézus *Krisztus* alárendelte magát *Józsefnek* s *Máriának* is s miként az Írás mondja „engedelmes vala nekik”. (Lk 2,51) A papnak azonban nagyobb hatalmat enged önmaga felett. Az ő szavára ugyanis nemcsak készségesen megjelenik az oltárán a kenyér s bor színe alatt, hanem egészen új létezési módot vesz fel, amelyet a teológia szentséginek nevez.²

Krisztus teste ugyanis az Eucharisziában valami szellemies módon, kiterjedés nélkül van jelen s pedig az egész ostyában s annak minden részecskéjében is egészen. Jelen van mindenütt az egész világon, ahol csak az eucharisztikus színek találhatók. Szinte kimeríti mindenhatóságát, hogy jobban, pontosabban tudjon... a papnak engedelmeskedni.

A pap hatalmát, mely ily csodákat létesít, vajon mivel lehetne összemérni? A szentatyák a szentséges *Istenanya* szerepével igyekeznek párhuzamba állítani. Miként ugyanis *Szűz Mária* szavára: „Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint” (Lk 1,38) megnyílt az ég s az örök Atya Igéje leszállt a szűzi kebelbe, úgy a papi szó: „Ez az én testem” (Lk 22,19) az Istenembert teszi az oltáron jelenlevővé. Miként *Mária* beleegyezésével az *Isten* fiának emberi létet adott, akként adja a pap kijelentésével *Krisztusnak* a szentségi létezését. *Mária* csak beleegyezett a misztériumba, mely benne végbement, a pap szavai valóban eszközlik, eredményezik az *Üdvözítő* csodálatos szentségi létét. És hozzá *Mária* csak *egyszer* adta az *Isten* fiának az emberi természetet, a pap azonban *számtalanszor* levonja az *Úr Jézust* oltárunkra s helyezi szentségi létállapotba.

Nem ok nélkül nevezik tehát a szent Atyák a pap hatalmát „megmérhetetlennek”, „végtelennek”, „isteninek”. De halljunk néhányat közülük.

Szent Efrém így áradozik a papi hatalomról elmélkedve: „Ó bámulandó csoda, ó kimondhatatlan hatalom, ó nagy titka a papi méltóságnak, amely előtt szent tisztelettel kell remegnünk!”

„Nagy és csodálatos a papi méltóság – mondja *Aranyszájú Szent János*, – amely távol áll a lélek a testtől, annyira áll magasabban a papi méltóság a királyi méltóság felett.”

Szent Ágoston így ír: „Ami az angyaloknak nincs megadva, az az emberekre van ruházva. A pap, a gyarló ember, végzi a titokkal teljes áldozatot s mellette mennyei lelkek segédkeznek ...” „Ó méltó pap – kiált fel ismét ugyanő – mily tisztelendő vagy te! Ugyanis az *Isten* igéje, a második isteni személy a pap kezében, mint egykor a Szűz ölében, újra testet ölt.”

Szent Ambrus a kenyér s bor átváltoztatását a világ teremtésével állítja párhuzamba. „Mert miként – úgymond – a teremtés előtt nem volt sem ég, sem föld, sem állat, hanem minden teremtmény a mindenható *Isten* „legyen” szavára előállt, épp úgy az átváltoztatás előtt nincs egyéb az oltáron a puszta kenyéرنél. Ámde a pap igéire: „Ez az én testem”, a kenyér természete megsemmisül, s *Krisztus* teste jelenik meg. Van ugyan az *Isten* „Legyen” igéje s a pap: „Ez az én testem” szavai között különbség is. Ámde miben is áll ez? Abban,

² Vö. Az Oltáriszentség 62. lap stb.

hogy míg *Isten* „Legyen”-jére csupán teremtmények létesültek, a papi igék azt hozzák elő, aki mindeneket teremtett, aki által mindenek lettek”.

Nem kevésbé csodálatos az a hatalom, amelyet a pap *Krisztus* misztikus teste felett gyakorol.

Krisztus misztikus teste az anyaszentegyház, ezt magából a kinyilatkoztatásból tudjuk. *Szent Pál* ugyanis azt állítja az Üdvözítőről, hogy a mennyei Atya „mindent az ő lábai alá vetett és őt tette fejévé az egész anyaszentegyháznak, amely az ő teste”. (Ef 1,22.23) Nagyon világos, hogy itt csak hasonlattal állunk szemben. Jellemezni akarja ezzel a Szentlélek azt a lelki, kegyelmi vérkeringést, amely *Krisztusból* kiindul s átjárja minden hívét. *Krisztus* által élünk malasztos életet s hajtunk végre az örök üdvösségre is érvényes cselekedeteket.

Ámde ez az egész misztikus test, mondhatnók, a papi kézre van bízva.

Rendes körülmények között ő kapcsol bele a szent keresztség által új meg új tagot a krisztusi testbe. Ő táplálja az oltárnál ezt a testet a szeplőtelen isteni Bárány testével, vérével, hogy „élete legyen s bővebben legyen”. (Vö. Jn 10,10)

A pap az, aki *Krisztus* testének elszáradt, holt tagjait a feloldozás által új életre támasztja fel. Ő, ha *Krisztus* azt a hatalmat adta volna meg papjainak, hogy a testileg holtakat „legyen” szavukkal feléleszthetik, bezzeg az egész világ csodálkozva s rajongva tolongna körülük. Pedig a *Megváltó* hasonlíthatatlanul nagyobbra képesítette őket, midőn a lelkeket ragadhatják ki az örök halál karjaiból s letördelhetik róluk a sátán bilincseit. Amit a világ összes nagyhatalma, hadserege nem tud elérni, azt teszi a pap, midőn elsusogva a bűnös felett: „én téged feloldozlak bűneidtől”, megnyitja a lélek számára a mennyek országát s bezárja a poklot alatta. Végre a pap az, aki miután annyi áldást közlött az emberekkel, megkeni beteg tagjaikat az üdvös kenettel, hogy győzelmesen vívják meg a haláltusát s minden akadálytól menten érhessék el az égi hazát.

Sőt a szentmise bemutatása által a purgatóriumba is átérnek a papi kezek, törlesztgetve *Krisztus* érdeméből a túlvilági büntetéseket.

És most ismét kérdem, van-e az égben s a földön, ami a papi hatalomhoz, az örök papi méltósághoz hasonlítható? De szólaljon meg ismét az aranyszájú egyházi tudós, *Konstantinápoly* lánglelkű püspöke, akinél szebben a papi méltóságról talán senki sem írt. Az ő szavai foglalják össze az elmondottakat.

„Gyarló emberekre, a föld lakóira bízta a menny kincseinek kiosztását. Általuk nyerik a legszentebb titkok befejezésüket. Ők eszközölik a lelkek gyógyulását, az emberi üdvösség nagy munkáját. Nekik – ó csodás és mégis igaz dolog! – oly hatalom gyakorlása van megengedve itt a földön, amelyet a Mindenható sem az angyaloknak, sem a főangyaloknak nem adott meg. Mert a mennyei lelkeknek sem mondotta azt, amit a papoknak: Amit megkötöztök a földön, meg lesz kötözve mennyekben is, és amit feloldoztok a földön, fel lesz oldozva mennyekben is. Igaz! a földi fejedelmeknek is van kötöző hatalmuk, de ez csak a földi életre szorítkozik s csupán a testekre terjed ki. A pap azonban hatalmát a lelkek felett gyakorolja s elér vele a mennyekig. Oly nagy az irgalom Atyjának jósága, oly nagyok kegyei, amelyekkel papjait elárasztja, hogy jóvá hagy mindent a mennyben, amit szolgálai az ő nevében tesznek itt a földön. Birtokosai ők *Krisztus* egész hatalmának. Valóban eszünkkel kell, hogy elvesztettük legyen, ha tisztelettel nem vagyunk oly hivatal iránt, amely nélkül sem a mennybe el nem juthatunk, sem az örök jutalomban részünk nem lehet. Mert ha igaz az, amit az evangélium tanít: ha újra nem születünk vízből és *Szentlélekből*, nem mehetünk be *Isten* országába, ha igaz, hogy az Úr testének élvezése nélkül az örök életből kizáratunk: hogyan menekülünk akkor a pap segítsége nélkül az örök tűztől, hogyan juthatunk el a boldog halhatatlanságra, minthogy ezeket a nagy dolgokat felszentelt kezek intézik s mindama drága malasztoknak, amelyeket üdvünk érdekében nyerünk, csak az ő közvetítésük s hivatalos ténykedésük folytán leszünk részesévé?! Való igaz, hogy a papok által születünk lelkileg *Krisztusban*, újraszületve az ő isteni vérében; a keresztség által eltemetve s új

életre kelve övele. Általuk egyesülünk azzal a titokkal teljes testtel, amelynek leje *Krisztus* s leszünk az Istenember eleven tagjaivá... Hányszor támogatják ők az erőtlent, gyarló lelkeket? Hány ezret ragadnak ki a pokol hatalmából? Egyiknek megkönnyítik a vétkeivel magára vont büntetést, a másikat üdvös intelmeik, oktatásaik s imáik által szomorú bukástól óvják meg. Üdvünkhöz segítenek minket akkor is, ha a keresztség után *Isten* kegyelméből kiestünk. Kezükben van az üdvösségünk, valahányszor csak igaz töredelem árán *Istennel* kibékülni akarunk. Bírják a papok mindazt, ami csak szükséges, hogy a királyok királya, a mindenség Ura irántunk megengesztelődjék.”

Tisztelet a katolikus papság iránt

A papi hivatás fenségére nagyon rávilágít az az állandó s általános tisztelet, amelyben azt az Egyház, nevezetesen az *Isten* lelkétől áthatott szentek s nagy emberek részesítették.

Már az őskeresztény korból származó „Apostoli Konstitúciók” a papokat prófétáknak, fejedelmeknek, vezéreknek, királyoknak s *Isten* és ember közötti közbenjáróknak nevezik. Másutt ismét az apostolok, lelkipásztorok, a nép atyái s *Krisztus* helyettesei címekkel tisztelik meg őket.

Az egyháztörténelem is számos meghatározó esetét jegyezte fel a paptiszteletnek.

Már a kereszténység első századaiban *Cajus* római szenátor *Gabbinus* papnak lábait szokta megcsókolni. Királyok, ha pap járult eléjük, leszállottak trónjukról, eléjük mentek, kezet csókoltak nekik s mélyen meghajolva áldásukat kérték. *Honorius* és *Valentiniánus* császárok leirataiban e szavak fordulnak elő: „A papok nevét tisztelettel teljesen olvassuk és az egész világ fejet hajt előttük”. *Nagy Theodózius* császár *Meletius* püspöknek nem csak kezét, hanem fejét, száját és szemét is megcsókolta.

Guntram francia király rendelete szerint, ha világi és papi egyén lóháton találkoznak egymással, a világi vegye le kalapját az *Isten* szolgája előtt. Ha pedig a lovagló világi gyalogos pappal jön szembe, szálljon le lováról s tisztelettel üdvözölje.

Nagy Károly császár pedig a következőket rendeli: „Komoly akaratunk és parancsunk, hogy alattvalóink a papoknak, mint *Isten* helyetteseinek pontosan engedelmeskedjenek. Fel nem foghatjuk ugyanis, miként lehetnének irántunk hívek és engedelmesek azok, akik *Isten* és az ő papjai iránt hűtelenek és engedetlenek. Mindazok, kik a papoknak nem fogadnak szót, még ha saját fiaink volnának is azok, méltóságaiktól megfosztandók. Az ily gonosztevőket nem tűrjük közelünkben s hitetleneknek, becstelenségnek és istenteleneknek nyilvánítjuk és száműzzük őket országunkból, mert azt akarjuk, hogy a mi birodalmunk keresztény s nem pedig pogány legyen”. *Vazul* császár ezeket köti fiának, *Leónak* szívére: „A papok iránt tanúsított tisztelet magára *Istenre* vonatkozik. Mert, miként a mi akaratunk, hogy a nép tisztelettel legyen minisztereink iránt, és pedig irántunk való tekintetből, éppen úgy *Isten* is megkívánja, hogy az ő szolgálait tiszteljük és pedig óvégette”.

Hasonló utasításokkal látja el *Szent István* királyunk fiát, *Szent Imre* herceget. „A királyi trónt, írja *István*, a püspökök rendje díszíti. Kedves fiam, ők legyenek tanácsadód, őrizd meg őket, mint szemed fényét. Ha az ő jóindulatukat bírod, ne félj elleneidtől. Ha ők örködnék feletted, biztonságban fogsz lenni. Az ő könyörgésük minden dologban ajánlani fog téged a mindenható *Istennek*... az ő közbenjárásuk által töröltetnek el az emberek vétkei. Ha őket tökéletesen szereted, magadat kétségkívül megoltalmazod, és országodat tiszteletreméltóan kormányzod”. (III. fejezet.)

A Szentek élete is számtalan remek példával szolgál a paptiszteletre.

Remete Szent Antal valahányszor pappal találkozik, kezet csókol s térdreesve kéri annak áldását. *Assisi Szent Ferenc* ezt az utasítást adja tanítványainak: „*Isten* papjai iránt minden tisztelettel s hódolattal kell lennünk, mert ők lelki atyái, tehát mintegy lelkük, életük a keresztényeknek. Ha angyalt és papot látnék felém tartani, először is a papnak csókolnék

kezet és azt mondanám az angyalnak: Várj, ó angyal, mert lásd, ennek keze az élet Igéjét érinti s valami emberfeletttel dicsekszik”.

*Sziena*i Szent Katalin és *Oigniesi* Szent Mária a papok lábnyomait is megcsókolták.

Nem kevésbé jellemzi a szentek magasztos véleményét a papi hivatásról az a szent irtózat, amely őket arra ösztönözte, hogy méltatlanságuk érzetében az egyházi rend felvétele előtt kitérjenek, illetőleg arra csupán a szent engedelmesség kényszere alatt vállalkozzanak. A méltósággal arányos felelősség tudata csaknem összeroskasztotta őket.

Szent Márk remete csupán jóhiszeműsége által menthető, midőn levágja inkább hüvelykujját, csak hogy ily módon pappászenteltetését meghiúsítsa.

A szentéletű *Mutues* apát, kit akarata ellenére pappá szenteltek, egész életében egyetlen egyszer sem mert az oltárhoz közelíteni, hogy rajta az isteni áldozatot bemutassa. *Assisi Szent Ferenc* nem ritkán egész testében remegett, midőn meggondolta, mily tisztának s szentnek kell annak lennie, aki a papi ténykedésekre, nevezetesen a szentmiseáldozat bemutatására vállalkozik. Erélyesen unszolták, hogy vegye fel az áldozópapi rendet. A szent éppen efelett tűnődik, tépelődik útjában, midőn angyal jelen meg neki, aki ragyogó folyadékot tartalmazó üvegedényt tartott kezében. „Lásd *Ferenc* – szólott – ily tisztának kell a papi léleknek lennie.” Erre a folyadék szinte vakító fényt árasztott magából. Szent Ferenc e perctől fogva még kevésbé volt rábítható a magasabb egyházi rend felvételére.

Loyolai Szent Ignác, miután pappá szentelték még egy álló esztendeig készült primíciájára. *Páli Szent Vince* nem egyszer ismételte, ha nem volna már pap, méltatlansága folytán sohasem merné magát még egyszer elhatározni e szentség felvételére. Felszenteltetése évfordulóján megsiratta azt a „merészséget”, hogy az áldozópapi méltóságra vállalkozott.

A szentek mindent az örökkévalóság szemszögéből néztek s telve voltak *Isten* nagy gondolatával. Tetteik, nyilatkozataik felkiáltójelek, amelyek megszívlelendő igazságokra hívják fel figyelmünket. A papi hivatást illető felfogásuk bizonyára szent tiszteletet s félelmet ébreszt az egyházi rend magasztos méltóságával szemben. Óva int mindenkit, nehogy hivatás nélkül vakmerően a szentélybe tolakodjék, avagy bárkit önző, természetes okokból a papi pályára rábeszéljen, kényszerítsen. Ámde másrészt ugyancsak a papi méltóság hallatlan fensége, amely még a szenteket is megdöbbsentette, vágyat s szent epedést kell, hogy keltsen mindazokban, akiket *Isten* hivatással tüntet ki. Az ilyeneknek egyben bőséges támogatást is ígér a terhek viselésére, amely alatt az ő malasztja nélkül az angyali vállak is összeroskádhatnak. Éppen a szent papok példája bizonyítja, hogy a kegyelem által segélyezett hivatással mily nagy dolgokat tehet az ember *Isten* dicsőségére s a világ javára s mily magasztos polcra emelkedhetik az Úr földi s mennyei országában.

A papi hivatás

Mi a hivatás?

A Katolikus Egyház tanítása, de meg az egész keresztény társadalomnak általános, közös meggyőződése, hogy papi pályára csak annak szabad lépnie, akinek erre *hivatása* van. Mindenki szánja s elítéli azt a szerencsétlent, aki hivatás nélkül lett pappá. Ámde mi az a hivatás? Ez a kérdés – úgy véljük – valamennyiünket nagyon érdekel. Nevezetesen az ifjúságot, amely az élet nagy választóján pályát akar választani, jövője felett kíván dönteni. De érdeklí másodsorban a szülőket is, akiknek gyermekük jövő sorsa nem lehet közömbös.

Kétféle hivatást különböztet meg a teológia. *Külsőt*, amelyet a püspök eszközöl, midőn a felszentelendőt a szemináriumba felveszi, megvizsgálja s felszenteli. Ez az ún. kánoni

hívás, amely bár nélkülözhetetlenül szükséges, de magában véve még nem elégséges. Hogy valaki lelkiismeret szerint pappá lehessen, *belső* hivatásának is kell lennie.

Ez a *belső* hívás az isteni Gondviselés örök végzése, amellyel egyeseket tetszése szerint a papi állapotra s annak teendőire kiválaszt, nekik megfelelő tulajdonságokat s kegyelmeket adományoz s szent szándékát valamiképpen tudtukra is adja.

A hívás szükségessége

A kinyilatkoztatás mindkét forrása, úgy a Szentírás, mint a hagyomány világosan tanúsítja, hogy ez a *belső* hívás szintoly szükséges, mint a *külső*.

Már az ószövetségben sem lehetett senki *Isten* papja, avagy prófétája hívás nélkül.

„Vedd melléd bátyádat is, *Áront* – szól az Úr *Mózeshez* – fiaival együtt, *Izrael* fiai közül, hogy mint papok szolgáljanak nekem.” (Kiv 28,1) És ismét: „*Áront* pedig és fiait papi tisztire rendeld. Amely idegen a szolgálathoz járuland, haljon meg”. (Szám 3,10) „S ez lőn – mondja Jézus Sirák fia – neki (*Áronnak*) és ivadékának örök szövetségül, mint az ég napjai: hogy a papságot viseljék és dicséretet mondjanak, és megáldják népét az ő nevében. Őt választotta minden élő közül, hogy az Istennek áldozatot tegyen és füstölést és illatszert emlékezetül és engesztelésül a népért.” (Sir 45,19.20)

A próféták is, kiknek szerepe az újszövetségben jórészt a papéba olvadt, hasonló kifejezettséggel kapják hivatásukat. Így *Jeremiásnak* kijelenti az Úr, hogy már születése előtt megszentelte s a nemzetek prófétájává rendelte őt. Hiába menti magát *Jeremiás* tapasztalatlanságával s alkalmatlanságával. Ellenvetésére az Úr azt feleli: „Mindazokra, mikre téged küldelek, elmégy és mind amiket parancsolok neked, beszélni fogod”. (Jer 1,7)

És *Isten* eljárását az újszövetségben sem változtatja meg, sőt sok és nyomós oka van, hogy ahhoz még szívósabban ragaszkodjék.

Hiszen maga szent Fia minden papi tulajdonságot a legfőbb mértékben egyesít magában: szent, bölcs, áldozatkész. *Szent Pál* azt állítja róla: „Ilyen főpap kellett nekünk, szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elkülönzött és az egeknél fönségesebb”... (Zsid 7,26) És íme mégis: „Krisztus nem önmagát dicsőítette meg azzal, hogy főpappá legyen, hanem az, ki mondotta neki: „Fiam vagy te, én ma születek téged”. Amint más helyen is módja: „Te pap vagy mindörökké *Melkizedek* rendszerint.” (Zsid 5,5.6)

Ha tehát magának az Istenembernek is hívás kellett, hogy pappá legyen, mennyivel szükségesebb ez azoknak, kik pusztá emberek, s csupán az ő papságában részesednek. Ha az Istenember mennyei Atyjára bízta, hogy a papságra való hívással megdicsőítse őt, minő vakmerőség volna a bűnös részéről a hívás világos jelei nélkül vállalkozni a krisztusi papságban való osztozkodásra.

Kétségtelen tehát, hogy *Isten* magának tartotta fenn a jogot, hogy papnak azt hívjon meg, akit akar.

Az első tizenkét főpapjának, az apostoloknak kiválasztására az *Üdvözítő* egész éjszakán át imádkozva készült. Később nagy nyomatékkal figyelmeztette is őket erre: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, s én rendeltelek, hogy elmenvén gyümölcsöt teremjete, és a ti gyümölcsötök megmaradjon”. (Jn 15,16)

Az apostolok is világos tudatában vannak, hogy a hívás isteni ajándék. Miért is midőn a bukott Júdás helyébe új apostolt akarnak választani, előállítván Józsefet és Mátyást, előbb így imádkoznak: „Te Uram! ki mindenek szívét ismered, mutasd meg melyiket választottad e kettő közül, hogy elfoglalja a szolgálat és apostoli hivatal helyét”. (ApCsel 1,24)

Isten maga dönt *Pál* és *Barnabás* meghívását illetően az apostoli méltóságra. „Válasszátok el nekem – szól a *Szentlélek* – *Sault* és *Barnabást*, a munkára, melyre őket híttam.” (ApCsel 13,2)

Így beszélnek a szent hagyomány szócsövei, a Szentatyák is. „Gondold meg jól – írja *Szent Jeromos* egy papjelölthöz – mit teszel s vajon van-e hivatásod Istentől! Az egész világ rád fordítja tekintetét, hogy lássa erényedet vagy vétkeidet” ... *Szent Efrém* hasonló körülmények között így nyilatkozik: „Iparkodjál tetszeni annak, aki téged kiválasztott, hogy az ő harcosa légy tisztaságban és igazságban, bölcsességben és ragyogó szüzességben.”

„A papi méltóság oly nagy és oly csodálatraméltó, mondja *Aranyszájú Szent János*, hogy igazán az isteni kinyilatkoztatás szükséges ahhoz, hogy csak méltók vegyék azt magukra”.

Szent Cyprián szerint: „szentségtörő vakmerőségre és romlott lélekre vallana, ha valaki azt hinné, hogy pappá lehet *Isten* hívása nélkül.

Még csak *Szent Bernát* idevágó szavait idézzük: „Honnét az ember vágyakodása az elsőség (a papi pálya) után? Honnét az arcátlan nagyravágyás, honnét az esztelen fennhéjzás! Merészelné-e valaki közületek valamely földi uralkodó hivatalát az *ő parancsa, sőt tilalma ellenére* magához ragadni, foglalkozását intézni, javait eltulajdonítani?... Igen sokan jönnek ide, de gondold meg, hogy melyik a hivatott? Ügyelj az Úr beszédjének rendjére. Boldogok – mondja ő – a tisztaszívűek, mert ők *Isten* fiainak nevezetnek. A tisztaszívűeket hívja a mennyei Atya, mert ezek nem azt keresik, ami nekik, hanem ami másoknak hasznos. Jaj a hűtelen szolgálóknak, akik jóllehet – még maguk sem engesztelődtek ki, mások kiengesztelésének tisztét veszik magukra!... Jaj a harag fiainak, akik a béke közvetítőinek látszanak. Jaj azoknak, akik, mert a test szerint cselekednek, nem tetszhetnek *Istennek* s őt mégis kiengesztelni akarják!”

Ki vétkezik?

Az elmondottakból nyilvánvaló, hogy vétkezik elsősorban az, aki tudatosan hivatás nélkül lép a papi pályára.

Merénylet ez, *Isten* joga, főurasága ellen. Tolvaj a hivatástalan pap – állítja *Szent Alfonz*, mert a kegyelmet, amely nem neki volt szánva, erőszakkal ragadja magához. *Isten* büntetését az ilyen alig fogja elkerülni.

Midőn *Core* és levitatársai a pusztában lázongtak, mivel *Isten* a papságot kizárólag *Áronra* s fiaira bízta, *Mózes* megparancsolá nekik, hogy másnap tömjénezővel álljanak fel a frigsátor ajtajánál *Aronnal* szemben. Töltsék aztán meg ők is, mint *Áron*, tömjéntartóikat a szent tűzzel, szórjanak rá tömjént, és mutassák azt be az Úrnak. És íme, alig hogy ez megtörtént, *Isten* dicsőséges jelenléte fényes felhő alakjában láthatóvá váltott s az Úr *Mózesnek* és *Áronnak* megnyilatkozott: „Váljatok el e felekezettől, hogy hirtelen elveszítsem őket. (Szám 16,21)

„... És legottan, amint megszűnt szólni, meghasadt a föld lábaik alatt, és felnyitván száját, elnyelé őket... és elevenen szállának le a pokolba”... (Szám 10,31–33)

„És ami a kevély levitákkal történt – mondja egy régi egyházi író – akik isteni parancs nélkül vállalkoztak a papságra, ugyanaz mindazokkal meg fog történni, akik hivatás nélkül mernek a püspöki, papi vagy diákoni hivatalba lépni. Miként azok testét tűz emésztette meg, úgy ezek szíve is ki fog égni.”

De vétkezik a hivatástalan pap a helyes önszeretet ellen is. Csakhamar végtelenül szerencsétlenné fogja magát érezni abban a légkörben, amely nem neki való, untatni, nyomasztani fogja a papi élet minden kötelessége s teendője, s gyengének tapasztalja magát azokra az áldozatokra, amelyek nélkül a tiszta s szent papi élet el sem gondolható. És ily zilált lelkiállapot mellett mily közeli a veszély, hogy a szerencsétlen pályatévesztett a bűnök s szentségtörések örvényébe elmerül, sőt nem ritkán a nyílt aposztázia útjára téved.

Aki előtt tehát tulajdon földi s örök boldogsága kedves, jól vizsgálja meg magát és hivatását, mielőtt a püspöki kézfeltétel pappá avatná mindörökre.

Végül bünt követ el, a hivatás nélkül papi pályára vállalkozó az Egyház ellen is.

Midőn a dicsőségszomj *Józsefet, Zakariás fiát és Azariást*, a seregek fejedelmét, a csatába hajtotta, s ezzel nagy szerencsétlenségnek, számos derék harcos vesztének lettek okozói, a Szentírás vakmerő s oktalan eljárásukat így jellemzi: „azt vélték, hogy majd vitéz dolgot cselekszenek, holott ők sem valának azon férfiak ivadékából, kik által szabadulás lett Izraelben”. (1Mak 5,56–62)

Az egyháztörténelemnek legszomorúbb lapjai bőven igazolják, hogy mennyit ártottak Egyházunknak hivatástalan vagy hivatásukat vesztett papjai; egy *Arius*, egy *Luther*, egy *Kálvin* és a többiek.

De kétségkívül hibáznak – még pedig mind a három szempontból – tehát Isten, önmaguk s az Egyház ellen azok is, akik bár hivatásukat megismerik, de visszariadva a vele járó áldozattól, azt mégsem követik.

Igen! akik a nekik felajánlott hivatást a papi méltóságra visszautasítják legalább is hálátlanok a végtelen irgalmú *Isten* ellen, aki őket milliók felett kitüntetni kegyeskedett, s munkatársnak kiszemelt fenséges műveiben.

Hibáznak az ilyenek önmaguk ellen, mert meghiúsítják a Gondviselésnek reájuk vonatkozó jóságos terveit. Megfosztják magukat mérhetetlen sok kegyelemtől, vigasztól, boldogságtól s dicsőségtől, amelyet *Isten* nekik szánt és készített. Oly ösvénynek vágnak neki, amelyre nem a hit, hanem a szenvedély lidérce vet vezérsugarat.

Végül a hivatásukat nem követők az Egyház ellen is hibáznak. Megfosztják *Isten* földi országát a támasztól s alkalmas munkaerőtől. Hány lélek fogja örökre siratni, mert nem volt elég „ember-halász”, aki kivetette hálóját a világ tengerére. Hány szőlőtöke szárad ki, ahelyett, hogy bő gyümölcsöket teremne, mert a renyhe munkás nem fogadta el a gazda meghívását, hanem tétlenül tovább ácsorgott az élet piacán! Ó! ha a hivatottnak van szíve, ám essék meg a sok szerencsétlen, elhagyott lelken, szánja meg az üdvözítőt, aki ezekért a szenvedőkért is ontotta vérért.

A vétek súlya

Mindazonáltal, aki hivatás nélkül lép a papi pályára, feltéve, hogy komoly szándéka van annak *minden kötelmét* híven betölteni, úgy látszik, *súlyos* bűnt nem követ el. A bocsánatos bűntől azonban alig menthető, mert minden jóakarattal mellett is, amelyet feltételezünk, nem kis veszélynek teszi ki magát, sőt mások lelke üdvét is; jóllehet a szükséges kegyelmeket *Isten* az ilyenektől sem tagadja meg.

Aki pedig nyilvánvaló hivatását a papi pályára nem követi, ezért magáért bűnről alig vádolható. Egyrészt ugyanis *Isten* a papi állapottal járó áldozatokra *kifejezett paranccsal* senkit sem kötelez; másrészt minden pályán kész bárkinek megadni a szükséges kegyelmeket. Ámde nagy mulasztás nélkül a felajánlott örök papi méltóság visszautasítása nem marad, akár a gyávaság, akár más rendetlen indulat szolgáltatson is reá okot. Az effajta „szökevények” rendszeren késői, keserű könnyekkel szokták megfizetni könnyelműségüket.

Kétségkívül halálosan vétkeznek azonban azok, akik azzal a kifejezett szándékkal lépnek, vagy adják gyermekeiket a papnevelő intézetbe, hogy a középiskolák után világi pályára lépjenek. Az ilyenek az igazságosság ellen is vétnek és az egyházi vagyonnal szemben visszatérítésre kötelesek.

A halálos bűntől azok sem menthetőek, akik mást, pl. gyermeküket *igazságtalan* eszközökkel a papi pályára kényszerítenek, vagy attól visszatartják.

A hivatás jelei

Az eddig előadottak kapcsán szükségképpen felmerül az égető kérdés, vajon miként lehet hivatásunkról megbizonyosodnunk. Előrebocsátjuk *Liguori Szent Alfonznak* idevágó nyilatkozatát. „Senki – úgymond a kiváló hittudós – legyen bármily tanult s vallásos, ne merészeljen a papság szentélyébe lépni anélkül, hogy erre *Isten* hívná s bevezetné.”

E szerint tehát a tudomány, képzettség, műveltség, de még maga a jámborság s vallásosság sem nyújtanak egymagukban véve az isteni hivatásról biztosítékot. *Isten* a hivatás dolgában világosabb s határozottabb módon szokta szándékát tudtul adni. Szent Ignác a *Lelkigyakorlatok* könyvében felette becses szabályokkal siet segélyünkre, hogy e lélekbe vágó ügyben eligazítson.

A választásnak háromféle „idejéről” beszél, vagyis három alkalomról, állapotról, amelyekben fontos ügyeket, aminő elsősorban a pályaválasztás, eldönteni kell s lehet. Egyben bölcs szabályokat is ad minden egyes időre nézve magatartásunkat illetőleg.

Van eset, s ez a szent szavai szerint az első idő, midőn *Isten* oly világosan s határozottan nyilatkozik, hogy a lélekből, amelyhez szól, a kétségnek még a lehetőségét is kizárja. Így beszélt az Úr pl. *Mátéhoz*, *Pálhoz*, így hívta meg többi apostolait is.

Máskor ismét a hívás nem jelentkezik bár ily kézzelfoghatóan, de oly hathatós kegyelemmel s vigasszal vonz az *Istentől* szándékolt állapotba, hogy kétségnek nem marad helye. Ez a választás második ideje.

Végül a választás harmadik idejének nevezi a *Lelkigyakorlatok* könyvének szerzője azt a lelkiállapotot, midőn súlyos okok szólnak bizonyos állapot – a mi esetünkben tehát – a papi pályaválasztása mellett, amelyek azonban nem zárják ki az ellenérveket. Ilyenkor nem marad egyéb hátra, mint hosszas és buzgó imádság után – egyes-egyedül a lélek örök érdekeit tartva szem előtt – vizsgálódva, fontolgatva a mellette s ellene szóló érveket összemérve, *Isten* akaratát kipuhatolni. Szinte döntő jelentőségű lehet a választásban a tudós és buzgó állandó lelkiatyának ítélete, véleménye is.

Ettől eltekintve szinte bizonyos jelei a papi pályára való isteni hívásnak a következők.

1. A tiszta szándék: a papi pályán *Isten* dicsőségét s a lelkek üdvösséget keresni, egybekapcsolva a vágyódással az egyházi renddel járó szent kötelességek és feladatok teljesítésére.

Ámde eleve megjegyezzük, hogy bár felette üdvös és hasznos, hogy az ember lelkesedéssel tudja követni hivatását, de ez a lelkesedés nem szükséges. Elég, ha az említett tiszta szándék s vágyakodás megvan az akaratban. Az alacsonyabb természet ugyanis nem ritkán ellenszegül a kegyelem vonzalmának s kemény harcot indíthat ellene.

Vesse fel tehát a pályaválasztó *Isten* szent színe előtt a kérdést, vajon miért akarna pappá lenni? Azért-e, mert *Isten* dicsőségét, a lelkek üdvét hordja szívében, mert magát és másokat mennyei örök javakkal akar gazdagítani? Ha erre a kérdésre őszinte igennel felelhet, ezt az isteni hivatás egyik leglényegesebb jelének kell tekintenie.

Viszont azonban, aki kénytelen volna önmaga előtt bevallani, hogy csak azért és nem másért akar pappá lenni, mert így tisztességes, biztos megélhetéséről s szüleiről gondoskodva van, annak nincs hivatása. „Habár az apostoli tanítás szerint – mondja a római káté – a természetes és pozitív törvény azt rendeli, hogy aki az oltárnak szolgál, az oltárról is éljen, mégis nagy szentségtörés az oltárhoz nyereség végett lépni.”

Hasonlóképpen nincs hivatása annak, aki a papi pályán méltóságokat, zsiros javadalmat, csendes, nyugodt, kellemes életet keres, vagy szülei s rokonai forró kívánságának, unszolásának akar csak eleget tenni. Mily keserves lesz az ily szülő s gyermeke közötti találkozás egykor majd *Krisztus* ítélszéke előtt. Mert „sok pap lesz az ítélet napján elítélve – mondja *Liguori Szent Alfonz* – mert hivatás nélkül, csupán szülei kedvéért lett pappá”.

De még az sem volna a hivatás jele, ha valaki azért kívánna pappá lenni, hogy elvonult csendes élettel vezekelje le előző élete vétkeit. Az ilyeneknek a vezeklő szerzetesi élet való, nem pedig az apostoli munkákra kötelező papi állás.

2. Az Úr Jézus iránt való meleg szeretet szintén egyik valószínű jele a hivatásnak. Hiszen Péternél is mit tűzött ki az Úr a reája ruházandó pásztori hivatal feltételéül? Nemde a szeretetet. „Simon, János fia! szeretsz-e engem jobban ezeknél” – akkor „legeltesd az én bárányaimat”. (Jn 21,15)

Ámde ennek a szeretetnek tettekben is meg kell nyilatkoznia, mert: „aki parancsaimat bírja és azokat megtartja, az az, ki engem szeret”. (Jn 14,21)

Az Úr Jézusért s ügyeiért való lelkesedés tehát felette kívánatos a papjelöltben, de csak akkor megbízható, ha *tiszta* szívből fakad. Aki tehát szüzességben átélt ifjúsága vagy legalább is a tisztaság *hosszasabb* gyakorlata által biztosítva nincs, hogy majd a papi állapotban is teljesen tiszta életet tud élni, az egyházirendet a kárhozat nyilvánvaló veszedelme nélkül fel nem veheti.

Ligouri Szent Alfonz e tárgyban így nyilatkozik: „Aki az oltár szolgálója akar lenni, nemcsak mentnek kell lennie minden *nagy* bűntől és rossz szokástól, hanem már a tökéletesség útján kell haladnia s az erény gyakorlatában bizonyos mérvű készséggel kell bírnia, ifjúságát tisztán és ártatlanul kell átélnie, vagy legalább igazán megtérnie és megtérésben *állhatatosan kitartania*. Ha nincs úgy, akkor súlyos bűn terhe alatt köteles a nagyobb rendek felvételétől visszamaradnia”.

Végül ide iktatjuk *Dieckhoff* tanárnak idevágó igen megokolt véleményét: „aki tudja, hogy kivált a teológiai tudományokban való kiművelését a tanulmányi idő alatt nem a legnagyobb komolysággal vette és hogy tudása nagyon hiányos, az nem tekintheti magát addig hivatottnak a papi állásra, míg e hiányokat ki nem pótolta”.

A papi állapot kötelelességei

A papi nőtlenség (celibátus)

A katolikus Egyház római szertartású papjait, az alszerpapságtól kezdve örökös nőtlenségre és tökéletes tisztaságra kötelezi. Alig van intézmény, amely a századok folyamán annyi támadásnak lett volna kitéve, s amelyet annyian félreértenének. Igen sokat az Egyház iránti gyűlölet izgat a celibátus ostromára, a legtöbb ellenzőjére azonban ráillenek az Írás szavai: „a test szerint való ember nem fogja fel azt, mi *Isten lelkéé*, mert az bolondság előtte és nem értheti, mert azt lélek szerint kell megítélni”. (1Kor 2,14)

Az Egyház azonban minden – általa is jól ismert nehézség ellenére – jóllehet nem dogmáról, hanem csupán fegyelmi törvényről van szó, szívósan ragaszkodik a papi nőtlenség intézményéhez s ki is fog vele tartani a világ végéig. A celibátusban egyik fő ütőerét látja, érzi, nem engedheti azt átmetzeni. Eljárását igazolja a történelem, a papságnak, sőt az emberiségnek magasabb rendű, életbevágó érdeke és szükséglete.

A celibátus történetéből

A celibátus magába az evangéliumba nyújtja le gyökereit, s így voltaképpen a katolikus vallásból természetszerűen eredt, fejlődött ki. *Krisztus* vetette el magvait, midőn tanította s megmondotta, hogy lesznek Egyházában, akik a mennyek országáért, vagyis a tökéletesség kedvéért szüzességre szánják magukat. Magasabb életállapotnak jellemezte ezt, midőn kijelenté róla: „nem mindnyájan fogják fel az igét, hanem akiknek adatott”. (Vö. Mt 19,11.12) Ámde kérdem, kik lesznek elsősorban hivatottak felfogni ezt az igét, kik fogják

megkapni az Úrtól a tisztaság kegyelmét? Nemde *Krisztus* meghitt munkatársai, választott apostolai? És csakugyan valamennyit arra ösztönözte *Isten* malasztja, hogy a családi életet odahagyva, egész szívét, lelkét kizárólag *Krisztusnak* adja. „Mert ilyen főpap kellett nekünk, – vallja mindannyi vetekedve s lelkesedve, – szent, ártatlan, szeplőtelen.” (Zsid 7,26) *Pál* apostol valóságos dicsőhimnuszt zeng a celibátusnak, midőn a korinthusiaknak így ír: „Akarnám, hogy mindnyájan úgy lennétek, mint én vagyok...”, mert „aki feleség nélkül vagyon, azokról szorgoskodik, melyek az Úréi, mint tessék az Istennek. Aki pedig feleséges, azokról szorgoskodik, melyek e világéi, mint tessék feleségének, és megoszlott” (1Kor 7,7.32.33) *Tertullianus*, *Origenes*, *Eusebius* irataiból kitűnik, hogy már az első két században a papság túlnyomó részben önként lemondott a házasság életéről. Egyházi törvény azonban a celibátusra nézve akkor még nem volt. Nehéz is lett volna azidőtájt elég alkalmas nőtelen férfit a papságra találni, midőn a zsidóság szemében a nőtelenség szégyen számba ment, a római birodalomban pedig a lex Julia és Papia joghátrányokkal sújtotta. Az Egyház legfeljebb a *Szent Pál* által előírt korlátozást tartotta be szigorúan, amelynél fogva többször nősült egyént pappá nem szentelt.

Különös lendületet vett azonban a celibátus a III-ik századtól kezdve. „Valami önfegyelmzési düh”, furor asceticus „szállotta meg az embereket”, mondja de *Maistre* gróf. Csak fokozta ezt az üldözés, amely a hívek ezreit a városokból, falvakból a vadonba, pusztába kergette, lemondásra, nélkülözésre, világmegvetésre szoktatta s megízleltette velük az egyedül *Istent* kereső magányos élet élvezetét. A puszták zsoltárénektől visszhangzottak és pompás erényvirágzás támadt a sivatag fővényén.

A kegyetlen üldözés vihara elvonult s az Egyház egén újra felragyogott a béke napja, de a puszták liliomait el nem fonnyasztotta. Tovább virulnak s ékesítik *Krisztus* országát.

Szent Eucherius meglátogatja a *lerini* pusztaságot s elragadtatással beszéli el az ott tapasztaltakat.

„A szentek minő gyülekezetét találtam én ott a *lerini* pusztában! Valamennyi mintegy alabástromedény volt, amelyből kellemes illat áradt. Az ember az ő mennyországukban az erényes, *Istentől* kormányzott életnek andalító illatát lehelte be. A belső ember szépsége átragyogott az arcukon. A szeretet egyesítette őket. Alázatban megelőzték egymást, hogy egymásnak szívességet tegyenek. A szelídség volt jámborságuk kísérelője s a szent remény szilárdságuk mélységes alapja. Valahányszor találkozol velük, mindannyiszor felleled jártuk-keltükben a szerénységet, a buzgalmas engedelmességet, ajkukon a hallgatást, homlokukon a derűt, minden mozdulatukban a nyugalmas méltóságot. Eszedbe juttatják annak a fenséges rendnek képét, amely a mennyei karok között uralkodik.”

Ez az inkább angyali, mint emberi élet csakis a tisztaság talaján tenyészik. *Egyiptom*, *Szíria*, *Palesztina* s *Mezopotámia* szinte nyüzsög az aszkétáktól és *Szent Ambrus* lelkesedve beszél a *Földközi-tenger* remetékkel benépesített szigeteiről, amelyek úgy húzódnak egyik parttól a másikig, mint valami drága gyöngyfüzér.

Ily viszonyok között ki nem látja be, hogy a köznélemény *Krisztus* papjaitól is a tökéletesebb, tiszta életet követelte. És a papságnak erre vállalkoznia is kellett, hacsak tekintély, tisztelet s bizalom dolgában az aszkéták s szüzek szent arisztokráciájának nem akarta átengedni az első helyet. A veszély e tekintetben már-már erősen fenyegette az egyházi rendet. A helyzetnek bizonyos kényszere tehát arra bírta az Egyházat, hogy már a IV. század elejétől fogva a celibátust papjaira nézve kötelezővé tegye. 305-ben az *elvirai* spanyol nemzeti zsinat alkotja meg ez ügyben az első törvényt, midőn 33-ik kánonjában elrendeli, hogy a püspökök, papok és diákonok felfüggesztés büntetésének terhe alatt feleségeiktől tartózkodjanak. A példát követték Nyugat többi egyházai is. A II-ik kárhágói zsinat 390-ben a celibátus törvényét a szubdiakonokra is kiterjeszti.

I. Gergely pápa (590–604) pedig a nőtlenséget az alszerpapságtól felfelé az egész nyugati Egyházban szigorúan kötelezővé teszi. Nagy tudatlanságra vall tehát a celibátus törvényét

VII. Gergely pápának (1073–1086) tulajdonítani. Ő csupán elődeinek rendeleteit, amelyek a híveket a nős papok miséjétől eltiltották, megújította, sőt azokat, akik a házas papok miséjén résztvesznek, egyházi átokkal sújtotta. A papi házasságot azonban ő még semmisnek nem nyilvánítja, hanem csupán elmozdította hivatalukból a papokat, akik az Egyház szigorú tilalma ellenére is házas életet élni merészkedtek. Hasonló értelmű rendeletet bocsátott ki II. Orbán pápai is (1087–1099). Hogy pedig a celibátus szent törvénye annál biztosabban érvényesüljön, II. Calixt pápa elnöklelte alatt az 1119-iki *rheimsi* és az 1113-ban tartott első *lateráni*, valamint II. Ince alatt 1139-ben tartott második *lateráni* zsinat a felsőbbrendűek által kötött házasságot érvénytelennek nyilvánította. Ezidőtől fogva tehát a papi rend házassági bontó akadályt alkot.

A *trienti* szent zsinat főleg a „reformátorok” ellen hangsúlyozza, ha valaki azt állítja, hogy a szent rendekben levő papok vagy ünnepélyes fogadalmat tett szerzetesek házasságot köthetnek, avagy az általuk kötött házasság érvényes, legyen kizárva az egyházból. (Sess. XXIV. de sacr. matrim. 9. kánon.) Az új törvénykönyv a celibátusra vonatkozólag a következő kánonokat tartalmazza:

A nagyobb rendekben levők (az alszerpapok, szerpapok, áldozópapok, püspökök) a házasságkötéstől el vannak tiltva s a tisztaság megőrzésére kötelesek, úgy hogy az ez ellen vétők szentségtörésben vétkesek. (132. k. 1.)

A kisebb rendekben levők ugyan köthetnek érvényes házasságot, de ezzel egyszersmind ki is válnak a papi rendből. (132. k. 2.)

Ha házas egyén apostoli felmentés nélkül akár jóhiszeműleg is a nagyobb rendeket felvonná, ezeknek gyakorlatától el van tiltva. (132. k. 3.) Ez utóbbira csak akkor kapna engedélyt, ha a házas életről lemond.

A nagyobb rendekben levők által megkísérlett házasságkötés érvénytelen. (1072. k.)

Ha mégis a nagyobb rendben levők akár csak polgári házasságot is kötni megkísérelnének, az apostoli szentszéknek egyszerűen fenntartott kiközösítés büntetését vonják magukra azokkal egyetemben, akik velük házasságra lépni merészkednek. (2388. k.)

Ha valaki nagy félelem behatása alatt vette volna fel a szent rendeket és később, midőn már a megfélemlítés hatása megszűnt, nincs szándéka az illető rendeket gyakorolni, kérheti a Szentszékét, hogy őt a világi rendbe visszahelyezze. Amint ez a bírói ítélettel végbement, bár pap marad mindörökre, de minden papi kötelezettség s így a celibátus alól is fel van mentve. Ha azonban az illető a megfélemlítés elmúltával a felvett papi rendeket azzal a szándékkal gyakorolta, hogy papi kötelezettségének megfeleljen, ez esetben már köteles a celibátus megtartására, amely reá nézve bontó házassági akadályt alkot. (214. k. 1.)

A papok óvakodjanak, nehogy nőket, akik gyanúra adhatnak okot, maguknál tartsanak s bármi ürügyön látogassanak. (133. k. 1.)

Csak azokkal a nőekkel szabad együtt lakniuk, akikhez – a természeti kötelék folytán – gyanú nem férhet, aminők az anya, nővér, nagynéne, vagy akik kiváló, közismert tisztességük és előrehaladott koruk folytán minden gyanút kizárnak. (133. k. 2.)

A püspöknek joga s kötelessége a papjai tiszta életére ügyelni, az őket fenyegető veszélyt, illetőleg gyanúokat, botrányt megakadályozni, elhárítani. (133. k. 3.)

Minthogy a papi rend akadályja egyházi eredetű, az Egyház felmentést is adhat alóla. Arra nincs eset az egyháztörténelemben, hogy a pápa püspöknek adott volna felmentést a házasságkötésre. Áldozópapoknak azonban, bár igen ritkán és nehezen, megadja a felmentést és ezt is csak a már megkísérlett (attentált) házasság érvényesítésére.

Az egyháztörténelemben szinte egyedülálló eset a következő. IV. Ulászló lengyel királynak 1648-ban bekövetkezett halála után, testvérét, János Kázmér bíboros áldozópapot, a Wasa család utolsó férfináját hívták meg trónra. A Szentszék erre az országgyűlés sürgető kérésére megengedte, hogy a bíboros pap, ki II. Kázmér néven

foglalta el a trónt a világi állapotba visszatérve *Gonzaga Ludovika Mária* hercegnőt nőül vehesse. Minthogy azonban házassága 20 éven át gyümölcsstelen maradt s így hazájának trónörökös nem adhatott, 1668-ban lemondott a trónról, újra az egyházi állapotba lépett. Mint *XIV. Lajos* kegyeltje, *St. Germain* apátja lett és 1792-ben *Nevers*-ben hunyt el.

A celibátus okai

A celibátus tehát csaknem egykorú a katolikus Egyházzal. Már ez magában véve sokat mond. Lehetetlen ugyanis, hogy az az intézmény, amely az emberi természettől oly nagy áldozatot követel, kibírja az évszázadok heves ostromát, hacsak a katolikus öntudat nem áll mögötte, s az Egyház nem látja benne létérdekét.

Főleg két ok bírja rá az Egyházat, ezt a leggyengédebb anyát, hogy szeretett fiaira, a papokra, a celibátus szent igáját rakja. Egyik a pap méltósága, a másik foglalkozásainak magasztossága.

Mert csakugyan a keresztény öntudat a paptól valamiképpen többet kíván, több önmegtágadást, nagyobb áldozatot, mint a közönséges emberektől. De hatoljunk kissé mélyebbre! Nem lesz nehéz ez annak, aki a hit ajándékát nem nélkülözi.

Amint templomaink architektonikus középpontja a főoltár, úgy a papi élet centruma, sark- és záróköve az Eucharistia. És ez a belső viszony a pap s az Eucharistia között szinte nélkülözhetetlenné teszi a celibátust. És ugyan miért? A természet szava itt oly hangos és világos, hogy hívő, romlatlan, sértetlen szívre szinte felesleges minden bizonyítás.

Mindig s mindenütt, még a pogány népek között is, a papot nagyobb tisztaságra kötelezte a közvélemény, mint a többi embert. Állandóan élt és él az emberiség köztudatában, ki minél inkább megközelíti az istenséget, annál önmegtartóztatóbb legyen, hogy így az anyagtól magát elvonva, képessé és alkalmassá váljék a nagy Szellemmel érintkezésbe lépni. Az ószövetségi törvény papjaitól ugyancsak legalább időszakos önmegtartóztatást követelt a szent foglalkozások tartamára, s a kitéti kenyeret csak ily állapotban volt szabad élvezni és érinteni.

Ennyi tisztaság elégnek mutatkozott arra, hogy valaki a típust, az árnyékot szolgálja, a jelképes áldozatokat bemutassa, kezét tulkok s bakok vérébe mártsa. De nem követeli-e meg akkor a józan ész, hogy a valóság, a fényesség papja, az ószövetségi típusokat végtelenül felülmúló áldozat bemutatója, a tisztaság dolgában is az ószövetségi papságon szinte végtelenül felülálljon! Gondoljuk csak meg, minő áldozat megy végbe a katolikus pap kezében, s ajkai minő vértől piroslanak...

Gondoljuk csak meg *Istennek* örök terveit Fiát illetőleg, akit a papi kezekre bíz!

Minő figyelemmel, mily nagy csodákkal készíti elő azt az áldott földet, amelyből Egyszülöttének testet formál! Nem lett volna-e elég, ha a szentséges Szűzet csupán csak születése előtt szenteli meg, miként ezt előhírnökével, *Keresztelő Szent Jánossal* tette? Nem! Az áldott Szűzhöz léte egy pillanatában sem tapadhatott szennyfolt, mert az ő véréből leszen egykor alkotva az isteni áldozat, *Krisztus* emberi természete.

És ez a tisztaságos Szűz, kihez soha a bűn lehelete sem tapadt, teljesen a Szentlélek működése által, szüzessége legkisebb sérelme nélkül adja a világnak az áldozati bárányt.

Vajon nem tartjuk-e ezt az eljárást *Isten* végtelen szentségéhez egyedül méltónak? Nem látjuk-e, érezzük-e a szoros logikát, következtést abban, hogy „ha *Isten* születik, az csak szüztől születhetik, s ha szűz szül, magzata csak *Isten* lehet?”

De íme, ugyanaz az Istenember – mondhatnók – naponkint születik a paptól az Eucharistiában. Születhetik-e mástól, mint abszolút tiszta, szűzies paptól?

Nézzük csak a papot, amint az oltárhoz felszáll. Az Egyház földigérő hófehér ruhába burkolja, s tömjén füsttel övezi. A nép szent félelemmel néz fel utána. Érzi mindenki, hogy

ha még oly tiszta is, oda felszállani nem jogosult. Sőt megérinteni a szent edényeket, a monstranciát, kezébe fogni az *Isten* fiát! Minő merészség volna a laikusnak még ilyen gondolni is! És a papnak, ki mindezt megteheti, ne legyen meg az a minősége, tisztasága, amit a pogány megkívánt bálványpapjaitól s *Vesta* az ő papnőitől?

A természet szava, a lelkiismeret követelése e tekintetben oly élénk, hogy nem lehet azt soká elfojtani, meghamisítani.

Mutatja ezt az eretnokségek története is.

Amint a reformátorok elvetik a papi önmegtartóztatást, megtagadják az Eucharistiát is, amelynek kezelésére most már méltatlanok s alkalmatlanok lettek.

A papi lelket ugyanis zavarta, hogy folytonos ellentmondásra legyen kárhóztatva élete s hivatala között. A protestantizmus „papjai” ledobják magukról a rituális szent öltönyöket, amelyek már hamis dekoráció rajtuk. Fekete ruhájuk ott az oltárnál gyászát jelenti az ezredéves papi erény, a tisztaság sírbaszálltának, amely az újszövetségi papság legékesebb koronája. De aztán a celibátus után csakhamar megtagadják az Eucharistiát is, a papi karaktert, a papi jogokat s hatalmakat, egy szóval mindent, ami csak a katolikus papot nagygyá teszi. És ugyan miért! Mert már nem bírta el lelkük az Eucharistiát.

És valóban érdekes volna tudni, vajon a XVI. század „nagy” reformátorai egykor *Jézus Krisztus* ítélőszéke előtt a szentmise megsemmisítéséért s a tabernákulumok lerombolásáért mit fognak mentségül felhozni? Talán célszerűbbnek fogják-e találni azzal védekezni, mert a szentírási szövegek az Eucharistiát illetőleg nem elég világosak, vagy pedig sokkal inkább be fogják vallani, hogy a papi tisztaság megtagadása folytán a *Krisztus* testének kezelésére már nem találták magukat eléggé méltónak s alkalmasnak?

Másik dicsősége a papnak, hogy *Istent* bírói székében helyettesítheti. És ez ismét szoros összefüggésben van a celebátussal.

Nézzük a katolikus papot ott a gyóntatószékben. Jönnek hozzá az emberek kisebb s nagyobb súllyal terhelt lélekkel. Jön a gyermek s naiv őszinteséggel tárja fel kis szíve sérüléseit, a szűz, ki pirulva vallja be, amit senkinek a világon sem szabadna tudni. Jönnek komoly, tekintélyes férfiak, akik talán országos fontosságú ügyeket intéznek, vagy hibáznak el. Jön a pap, a püspök, a pápa... És valamennyi ezzel kezdi: „Gyóonom a mindenható Istennek s *neked lelkiatyám...*” igen neked, de senki másnak a világon. Neked jogod van tudni mindent, mindent. Lelkem csak akkor nyugodt, ha te tudod...

Ó mindenható *Isten!* alkottál-e szebbet, nagyobbbat, erősebbet, tágabbat a papi szívnél, mely ennyi titok súlya alatt össze nem roskad, meg nem sérül?

És most kérdem, nem méltán követeli-e *Isten* és ember egyaránt, hogy a papi szív felülemelkedjék nem csak a posványon, hanem minden gyengeségen is, hogy szinte több legyen a pusztán emberi szívnél? Ezt a jelleget, ezt a nimbuszt a celibátus adja meg neki. Ez ad a papi szívnél vonzó erőt, ez kelt bizalmat iránta. Jön a sebesült, bánatos, aggódó lélek, mert tudja, hogy a papi szív egészen az ő számára van *Istentől* rendelve, s nem osztozkodik azon asszony, gyermek. A pap családja a bűnösök. A papi szívet nem lágyítja más könny, csupán csak az, amelyet a lelki s testi nyomor hullat. Ugy érzi mindenki, hogy titkait, bármily kényesek legyenek is azok, bátran öntheti a papi szív tengerébe, mint a feledés óceánjába, mert a papnak nincsen otthon, mint *Sámsonnak, Dalilájá*, aki a hallgatás szent törvényét kíváncsiságával, féltékenységével, hízelgéseivel veszélyeztetné. „A világ – mondja *Bougaud* – ösztönszerűleg megérezte, hogy a gyóntatás és hitvesi szerelem nem élhetnek együtt. Azért, ahol nő a pap, eltűnt a gyónás vagy pusztá formássá süllyedt.” Vedd el a celibátust és az oltárral együtt a gyóntatószék is felesleges bútorrá válik templomainkban.

A papnak azután vezérnek, példaképnek, támasznak kell lennie a tisztaságért küszködő lelkek, főleg ifjúság táborában. Ámde, ha maga a vezér félreáll, ha hősi példát nem mutat, a csata veszve van. Ki fog magában bátorságot érezni a hosszas, heves küzdelemre, ha erre a vezér példát nem ad?

A pap minden, még *a legnagyobb tökéletességre törekvő telkeknek is*, tanítója, mestere. De lehet-e méltán az, ha *maga számára* a tökéletesebből lemond?

De meg általában, a keresztény nép jól tudja, érzi, hogy a lelki élet *Siloe* tavát, amelyben számára javulás, gyógyulás, megszentülés ígérkezik, csupán angyali kezek hozhatják mozgásba. Azért angyalt keres, angyalt akar látni a papjában.

A celibátus által hozott áldozat teszi a papot a lelkek igazi atyjává, valóságos lelkipásztorrá.

A korán papja, mint fanatikus harcos rohan a csatába. Megveti ugyan az életet, de maga halált osztogat. Mennyivel más a katolikus pap önfeláldozása, aki öldöklí magát, természetét, hogy másoknak életet osztogasson! A protestáns lelkész is utazik bibliás ládái felett a missziókba. „Commiss voyageurje”, utazó ügynöke lesz a keresztény szeretetnek, mert nem tud, miként a katolikus pap, annak áldozatja s így apostola lenni. Mi más a lelkészség, a „papság” a katolikus papságon kívül, ha nem intézményes, törvénnyel szentesített nyírása az idegen bárányoknak? Mikor az elevenbe vágó, síríg tartó áldozatról van szó, fut valamennyi. Miért fut? „azért fut, mert béres és nincs köze a juhokhoz.” (Jn 13,13) A katolikus pap marad a tisztaság szent keresztfáján, mert utánozza azt, aki naponkint kezei között áldozat marad; mert jó pásztor, aki „életét adja az ő juhaiért”. (Jn 10,11)

Isten mintha csak így szólna hozzá: „Életedet, amelyet nekem adtál, én népemnek ajándékozom. Verítéked érte folyjék, életerőd érte emésztődjék. Ha jönnek a csapások, járványok, üldözések, testeddel fedd a nyáját. Nem szabad félned a haláltól. Hiszen életcélod az áldozat. Ne építs magadnak sírboltot, hiszen nem tudod hova szántalak téged és hol kell az utolsó áldozati lángnak ellobbannia”. És ha csakugyan megkondul a vallásüldözés vészharangja, mint most Mexikóban, ha a papot szent kötelessége a kolerás, pestises beteg ágyához, avagy börtönbe, számkivetésbe hívja, ha a közeli halál vigyorog szemébe, minő csodálatos erőt s megnyugvást ad neki az a tudat, hogy „magam vagyok, nincs mögöttem aggódó feleség, sikoltozó gyermek.”

A papnak az igazság megvesztegethetetlen szócsövének, az erkölcsi törvény szabad s független őrének kell lennie. De lesz-e ehhez elég bátorsága, s meg fogja-e védeni *Isten* s az Egyház jogait a hatalmasokkal szemben, ha családját e miatt veszély fenyegeti, ha attól kell tartania, hogy feleségét kinézik a társaságból, fiait kiüldözik az iskolából, leányát nem tudja férjhez adni? Érzi ezt az állam is és valahányszor az Egyházat igába akarja hajtani, eszközül a papi házasságot választja. Minden forradalom, amely tudvalevőleg az Egyházban látja mindig a legnagyobb ellenségét, elveti a celibátust. A keleti császárság s az orosz cárok is így tették a papokat a világi hatalom szolgálalkú uszályhordozóivá. A celibátus megszüntetésével elrabolták a papság erkölcsi szabadságát s függetlenségét. Bölcsen mondotta *VII. Gergely* pápa: „Nem szabadítható fel az Egyház a világiak szolgasága alól, hacsak előbb az egyháziakat meg nem szabadítjuk asszonyaiktól”. Ki tudja, minő küzdelmek várnak még a jövőben Egyházunkra! Akkor talán látni fogunk megint *Perpetuákat*, kik hajukat ékesítik, nehogy valaki azt higgye, – nekik a mártírhálál gyászt jelent, látni fogunk gyermek *Origeneseket*, kiknek anyjuk elrejtí ruháikat, nehogy gyermekésszel a hóhérok karjába rohanjanak s magukat szükségtelenül vértanúhalálnak adják. Látni fogjuk, miként fog a szüzesség liliumszára vérpiros rózsákat hajtani. És akkor hol lesz a katolikus papság? Nem ő hivatott-e elsőnek helytállani? Ámde ehhez minden köteléktől szabad szív szükséges, olyan szív, amelyet a szüzesség titkos szent vértanúsága, *Krisztusért* való kinszenvedésre a halálra már előkészített. „Kérlek azért titeket, atyámfiaim – *Krisztus* papjai – hogy a ti testeteket adjátok élő, szent és *Istennek* kedves áldozatul.” (Vö. Róm 12,1)

Ellenvetések

Kényszer-celibátus?! Sokszor vádolják Egyházunkat napjainkban, nem ritkán még jóhiszemű katolikusok is, hogy papjait a celibátus emberfeletti áldozatára kényszeríti. Ez a vád azonban teljesen alaptalan. Az Egyház senkit sem kényszerít a celibátusra, hanem csupán feltételnek tűzi a celibátust azok elé, akik saját jószántukból a papi pályára vállalkoznak. A szemináriumban legalább is négy éven át megfontolhatja a klerikus, hogy mire szánja rá magát. Egy 22–23 éves fiatal ember már eléggé kipróbálhatta a tisztaság dolgában lelki s erkölcsi erejét. A felszentelés előtt a püspök újból ünnepélyesen felszólítja a papjelöltet, hogy vessen számot magával s bátran lépjen vissza, ha magát a tiszta életre örökre lekötni nem akarja. Ezekután kényszer-celibátusról beszélni igazságtalanság az Egyházzal szemben. Vajon hosszasabban s megfontoltabban készül-e az a 22–23 éves ifjú a házasságra, amellyel pedig szintén örökre lekötötte magát és sokkal inkább kockáztatja földi és örök boldogságát?! Úgy a fölszenteltetés, mint a házasságkötés egyszer már a földi élet Rubikonja. Aki egyszer átlépte, vonja le férfiasan a következtetéseket.

A társadalom károsodása

Mások megint nagy károsodását látják abban a társadalomnak s hazának, ha annyi kiváló, művelt férfiú, minők a katolikus papok, családot nem alapít. Hivatkoznak evégből a protestáns lelkészi s görög katolikus papi familiákra. A protestáns lelkészek itt szóba sem jöhetnek. Ők csak hadd házasodjanak; hiszen az egyházi rendet nem vették fel s így nem papok. Amit tehát a celibátusról elmondottunk, reájuk nem vonatkozhatik.

A görög katolikus papi családok között valóban van igen sok mintaszerű és tiszteletreméltó. Azonban, akinek van módjában a dolgok mélyébe tekinteni, nem fogja az ily családok katolikus papok helyzetét ideálisnak és irigylésreméltónak tartani.

Eltételezve ugyanis mindattól, amit a celibátusról eddig elmondottunk, csupán társadalmi, hazafias szempontból tekintve a dolgot, a nőtelen papnak a nő felett két nagy előnye van.

A nőtelen pap ugyanis alkalmas és hivatott arra, hogy úgy a házas hűségnek, mint az erkölcsi tisztaságnak öre legyen, s így nemzeti létünket biztosítsa. Mert úgy a házas hűség, mint a tisztaság az *önmegtagadás elvére támaszkodik*. Vele áll s vele bukik. És íme a nőtelen pap az önmegtagadást nemcsak tanítja, hanem annak lehetőségét példájával is igazolja. A nőtelen pap valóságos állandó felkiáltó jel s eleven lelkiismerete a társadalomnak. És ezzel egyben a legnagyobb szolgálatokat teszi a népesedésnek is. Íme nem a nőtelen katolikus pap plébániája pusztul ki az egyke folytán, hanem a nő protestáns lelkész nyája.

De másrészt a nőtelen pap éppen azért, mert családja nincs, atyja, mindene lehet mindenkinek. Teljes lelki, szellemi s anyagi erejét a közjóra fordíthatja. Neveli a jó családapákat s anyákat, atyja, támogatója minden ügyefogyottnak, a szegénynek, árvának. Ó a közjó, a társadalom, a haza éppen nem veszít, sőt kimondhatatlanul sokat nyer az ilyen kizárólag neki szentelt élettel.

A *douraini* árvaház alapítójával s igazgatójával, akit általában csak *József* atyának neveztek, valaki a vasúti kocsiban a celibátus felett vitába elegyedett. „Ön, nemde pap – kezdi az útitárs – miért nem házasodik meg?”

„És ugyan miért kívánja, hogy megházasodjam?” kérdi viszont a megszólított.

„Hogy gyermekei legyenek!”

„Hiszen van elég. Körülbelül száz!”

„Száz gyermeke önnek?!?”

József atya erre bemutatkozik, mint árvaházi igazgató s átnyújtja névjegyét.

„És miből tartja fenn tisztelendő Úr azt a sok gyermeket” – folytatja a kérdezősködést az útitárs – most már sokkal szerényebb hangon.

„A jó szívek alamizsnájából. Látja uram, ha én házas ember volnék, én is csak a családommal törődném, mint a többi s ez a számtalan gyermek, akinek nincs apja, anyja, nincs otthona, veszve volna.”

„Igaza van tisztelendő úr! Tegye kérem a dolgát tovább s fogadjon el tőlem is árvái számára egy kis alamizsnát.”

És 20 frankot nyújtott át a papnak.

A papi botrányok

Sokan a celibátust azért tartják helytelennek, mert előnyei nem ellensúlyozzák azt a rengeteg kárt, amelyet az ún. papi botrányok az Egyház becsületén és tekintélyén ejtenek. Előrebocsátjuk, hogy *Magyarországon, Ausztrián és Itálián* kívül alig hallani igazi papi botrányokról. Ez a panasz tehát nem általános jellegű. De legyen! vannak önmagukról, szent fogadásukról megfélemedezett, szentségtörő papok, vannak közismert papi botrányok. Szüntessük meg tehát a cölibátust? Ám akkor el kellene törölnünk a házasságot, sőt magát a hatodik parancsot is, mert ezek ellen a világon még sokkal több a vétség. A beteget nem úgy gyógyítja a bölcs orvos, hogy egyszerűen a fejét levágja. Az ilyen „alapos” kúrából ki sem fog kérni.

Az Egyház, főleg az újabb időkben nagy gonddal válogatja meg s neveli papjait s üdvös intézkedésekkel s szabályokkal óvja s irányítja a papi életet. Majd ha az Egyház szándékai teljes érvényre fognak jutni, akkor sokkal ritkábban fogunk papi botrányokról hallani.

Egyébként *Sipos István* dr. a celibátusról írt kitűnő könyvében a papi botrányokért igen találóan magát az illető társadalmat, tehát jórészt a panaszosokat teszi felelőssé. „Magára vessen a nép – írja nevezett kitűnő egyházbiztosunk – amelynek nincsenek jó papjai. Maga az oka. Mert csak a jó talajból nő ki az életrevaló, gyümölcsöt termő fa... A csontig-velőig keresztény nép kebléből kikerült papok már kiskoruktól kezdve át vannak itatva maguk is a keresztény szellemtől. Az ilyen közszellem nem is tűri a rossz papot, hanem elvárja, sőt megköveteli, hogy papjai kifogástalanok legyenek... Az ilyen nép asszonyai nem prédának alkalmas férfit, hanem *papot* látnak a papban, *Isten* szolgáját, lelkük gondozóját, sebeik orvosát, akihez még gondolatban sem közelednek semmiféle tisztátalan gerjedelemmel.”³

„A pap is csak ember!”

„A pap is csak ember!” hangoztatják némelyek, hogy egyes ballépést védelmükbe vegyenek s az Egyháznak celibátusra vonatkozó követelését helytelennek, sőt lehetetlennek tüntessék fel. Eszünkbe jut a következő kis eset. A világháborúban, illetőleg az abból eredő felfordulásban, szerencsétlen véget ért hatalmas orosz cár egy alkalommal keleti expedíciójáról híres mánásunkat, *Zichy Jenő* grófot vendégül látta. Bevezette a gyermekszobába is. És íme itt a világ sorsát intéző uralkodó lefekszik a földre s engedi, hogy kicsi gyermekei játszadozzanak vele, nyargaljanak rajta. „Mert az orosz cár is csak ember” jegyzé meg a jelenet egyik tanúja. A pap is csak ember. Minden fenséges méltósága s lelki hatalma mellett is csak ember. Legyen is ember; amennyiben megérti az embert, részvétellel, belátással s szeretettel karolja fel minden embertársát. De az emberi gyengeségek szempontjából valahogyan többnek kell lenni az embernél. Angyalnak kell lennie! Midőn a

³ A celibátus története és védelme. (104. l.)

marabúk Afrikában meglátták a katolikus papokat s oldaluk mellől hiányzott az asszony, felkiáltottak: „Ezek angyalok!” De mikor a protestáns pásztorok is megérkeztek családostul, dajkástul, gyerekestül, azt mondták: „Ezek is csak emberek!” A katolikus pap tehát, bár természetére nézve ember, de arra hivatott, hogy megossza az angyalok sorsát, legyen az embereknek látható őrangyala. Az ezzel járó lemondásért, áldozatért majd kárpótolja őt a lelki vigasz, a lelki béke, a jövődől örök javak reménysége. Kárpótolja a leghűségesebb s legboldogítóbb isteni Szív bizalmas barátsága, gyengédsége, szerelme.

A zsolozsma (Breviárium)

A papnak nem csupán tisztasága által kell az angyalokat utánózni, hanem állandó imádságos élete által is. Azért az Egyház kezébe adja a zsolozsmás-könyvet, breviáriumot.

A papi zsolozsma-ima már kb. ezer éves múltra tekinthet vissza. A XIII. században lesz általános a Breviárium, amely már a zsolozsma összes részeit magába foglalja. V. Pius pápa *Quod a nobis* kezdetű bullájával 1568-ban kiadja s kötelezővé teszi a *Breviarium Romanumot*, amelyet aztán VIII. Kelemen, VIII. Orbán és XIII. Leó pápák átjavítottak és X. Pius *Divino afflatu* és *Abhinc duos annos* kezdetű apostoli irataival részben lényegesen átalakított. De a munka még most sincs egészen készen.

Ez a fenséges imádságos könyv, amelyet ezer év munkája tökéletesített, négy kötetre oszlik, tavaszi, nyári, őszi s téli részre és zsoltárokból, szentírási helyekből s a szentek élettörténetéből van összeszerkesztve. Egy-egy napra eső „officium”, vagyis kötelezettség ismét több hosszabb-rövidebb „órából” áll, amelyek elvégzése naponként valamivel több mint egy órát vesz igénybe.

Némely szerzetesrend a breviárium éjszakára eső óráit éjjel, közösen végzi, a pihenést evégből háromszor megszakítva. A káptalanok s legtöbb szerzetesrend ugyancsak közösen zsolozsmáznak. A zsolozsma-ima, a breviárium, az Egyháznak hivatalos, nyilvános imádsága. Zsolozsmázó papjaiban tehát maga a *Krisztus Jézus* szeplőtelen jegyese lélegzik, könyörög, engeszteli az isteni Felséget s nyújt elégtételt neki.

Ugyanezért az egyházi zsolozsmának kétféle gyümölcse van, egyik az imádkozó érdeméből, buzgóságából fakad, a másik az Egyház érdeméből források. Ez utóbbi független az imádkozó pap jámborságától s buzgalmától.

Az Egyház érdeméből eredő gyümölcsekben részesednek a) az imádkozó maga, b) akikért az imádkozó különlegesen felajánlja, c) azok a hívek, akik a papot fenntartó egyházi javadalmat (pl. plébániát, apátságot, káptalant) alapították, amellyel az egyházi zsolozsma elmondásának kötelezettsége össze van kapcsolva, d) az összes hívek, az egész Egyház.

A zsolozsma ugyanis, miként a szentmise, az Egyháznak *Isten* előtt való kedvessége folytán áldást vonz le a magasból a lelkekre.

A zsolozsmának kötelezettsége három forrásból fakadt: felszenteltetésből, szerzetesi fogadalomból és egyházi javadalomból.

Felszentelés címén minden nagyobb rendet felvett egyén tartozik a zsolozsmát végezni, még abban az esetben is, ha ki van közösítve, vagy fel van függesztve. Tehát voltaképpen még az aposztaták sincsenek a breviárium végzése alól felmentve s többekről tudjuk, hogy ennek a kötelességnek még tévelygésükben is megfeleltek.

Az egyházi javadalmak, pl. a plébánosok, akik a zsolozsmát el nem végzik, jövedelmük bizonyos hányadát a templom vagy egyházmegyei szeminárium javára avagy a szegényeknek kötelesek visszatéríteni.

Amit a jámbor *Kempis Tamás* a szentmiséről mond: „megtiszteli *Istent*, örömet szerez az angyaloknak, épülést az Egyháznak, segíti az élöket, nyugalmat szerez az elhunytaknak s a misézöt minden kegyelem részesévé teszi”, joggal alkalmazható „az ajkak áldozatát” bemutató zsolozsmázó papra is.

Mily megható s lelkesítő gondolat ez a papra nézve e nem csekély fáradsággal s áldozattal járó kötelessége végzésében. Annyi szent püspökkel, pappal, szerzetessel, sőt magával *Krisztus* földi helytartójával, a pápával az élén, mint az Egyház kiküldöttje járul a Magasságbeli trónja elé. Óriási erőt s jelentőséget ad ez az ő gyarló imájának is.

Azért szerették és becsülték annyira a szent papok a zsolozsma imát, a breviáriumot. Akárhányról tudjuk, hogy még halálos ágyán is magához kérte a breviáriumát: „hátha még tud összehozni valamit”. *Boldog Sarcander* a gyónási titok vértanúja, midőn börtönében össze-visszakínzott ujjaival nem tudta breviáriumát forgatni, nyelvével lapozott abban, csak hogy elvégezze az „officiumot”.

A pap a breviárium által éli át a krisztusi életet.

Adventben növekedő epekedéssel várja az Üdvözítőt. Az adventi zsoltárokból, himnuszokból, olvasmányokból szinte kisír a vágyódás utána. A karácsonyi ünnepekben a breviárium odaviszi a papot a jászolhoz. A nagyböjtben átéleti vele *Krisztus* kinszenvedését. A szentek ünnepei, megható élettörténete lelkesítő példával szolgál neki.

Azonkívül az otthonában, templomban, séta és utazás közben zsolozsmázó pap felette épületes példa a hívekre és az egész világra nézve. A katolikus pap bármerre járjon, zsebéből kikandikál az aranyos szegélyű breviárium.

Néhány évtizeddel előbb, egyik eucharistikus lap elbeszélése szerint, bizonyos orosz tábornok annak a hatása alatt tért a katolikus vallásra, mert ennek papjait mindenfelé imádkozni látta, míg a protestáns s szakadár papoknál ezt sohasem tapasztalta.

A pap lelki élete

Az Egyház, mint bölcs és tapasztalt édesanya, nagyon jól tudja, hogy papjai méltóságuknak szinte szédítő magaslatán, angyali tisztaságukban s a tőlük megkövetelt lelki tökéletesség színvonalán magukat meg nem őrizhetik, hacsak az erre szolgáló eszközöket buzgón alkalmazásba nem veszik. Miért is, nehogy az emberi gyengeség s állhatatlanság e tekintetben kibúvót találjon, az új kódexben maga szabályozza a papnak lelki életét.

Nevezetesen a celibátus megőrzésére s a napi zsolozsma elvégzésre vonatkozó már ismertetett törvényeken kívül előírja, hogy

a) papjai gyakori szentgyónás által lelküket tisztán tartsák;

b) naponként bizonyos időt elmélkedésre fordítsanak, látogassák meg a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlevő *Úr Jézust*, mondják el a szentséges Szűz tiszteletére a szent olvasót és vizsgálják meg lelkiismeretüket (125. k.);

c) legalább minden három évben a püspök által meghatározott erre alkalmas helyen (pl. zárdákban) s ideig magányba kell vonulniuk, hogy lelkigyakorlatok végzése által lelkületük, szellemük teljesen felfrissüljön, megújuljon.

És az a pap, aki a felsorolt eszközöket komolyan és lelkiismeretesen alkalmazza, helyét minden nagyobb nehézség nélkül tudja megállani. Az ilyen sohasem panaszkodik, hogy *Isten* s Egyháza tőle lehetetlenséget követelnek. Sőt ellenkezőleg, mindig áldja *Istent* hivatása nagy kegyelméért, amely számtalan embertársa s önönmaga javára s boldogságára bő gyümölcsöket terem.

A pap külső tevékenysége

Nem szándékozunk e helyt a papok működését s érdemeit a tudományok s művészetek terén ismertetni: mert jóllehet e téren is nagyszerűeket alkottak,⁴ de nem mint papok tűntek ki. Itt csupán a szoroson papi tevékenységre mutatunk rá.

Szépen vázolja s mintegy összefoglalja ezt *Vianney János, Ars* szent plébánosa: „Ha nem volna, úgymond, Egyházirend, akkor nem volna Üdvözítőnk sem. Mert ki az, aki a lelkeket gondjaiba veszi, megtisztítja, midőn az életbe lépnek? Ki táplálja, erősíti azokat az élet vándorútján? Ki készíti elő az *Isten* elé lépésre, azáltal, hogy még egyszer tisztára mossa *Krisztus* vérével? Mit érne a ház telve arannyal, ha senki sem nyitná ki számunkra annak ajtaját? A pap kezében a kulcs a menny kincseihez: ő az ajtó őre, *Isten* kincstárosa, javainak intézője. Pap nélkül még az *Úr Jézus* szenvedései sem válnának hasznunkra. Nézzük csak a pogány népeket! Mit használt nekik, hogy *Krisztus* meghalt értük? Ó, addig nem lehet részük a megváltás áldásaiban, amíg nincsen papjuk, aki *Krisztus* vérét számukra kamatoztatja”.

A papot, mint a szentséges áldozat bemutatóját s a szentségek kiszolgáltatóját a szentségekről írt külön könyvecskéink mutatják be. Itt csak mint az isteni ige hirdetőjét emeljük ki. Az Üdvözítő egyenesen apostolainak s azok jogutódainak, a katolikus papságnak, mondja: „Ti vagytok a világ világossága!” (Mt 5,14) Mély értelmű szavak! Az isteni világosság nem egyéb, mint a kegyelmi élet a lélekben. Ahol nincs megszentelő malaszt, ott sötétség van. A kegyelmi életet pedig a hit gyullasztja ki s fejleszti. „A hit pedig az *Isten* igéje által.” (Róm 10,17)

A katolikus pap a világ világossága; tehát prédikálnia kell az *Isten* igéjét. „A kötelesség kényszerít engem – mondja *Szent Pál* minden katolikus pap nevében – és jaj nekem, ha az evangéliumot nem hirdetem.” (1Kor 9,16)

Igen, a katolikus pap az isteni ígét hirdeti és nem a világi bölcsesség üres, csillogó frázisait, nem szóvirágokat s mulattató meséket. Hirdeti a krisztusi tant teljes egészében. „Mind, amiket parancsoltam nektek.” (Mt 28,20) Így csupán csak a katolikus pap hirdeti azt.

És egyedül ő hirdeti azt *joggal, hatalommal*. Mert, mint *Szent Pál* mondja: „hogyan tanítanak, hacsak nem küldetnek?” (Róm 10,15) Ki küldötte, hatalmazta fel a protestáns „prédikátort” s „szuperintendenst” az ige hirdetésére? Egyetlen egy sem ment be közülük az ajtón a juhok aklába, hanem másunnan hágott be. (Vö. Jn 10,1)

Ellenben minden katolikus pap nyugodt s bátor öntudattal elmondhatja magáról: „*Krisztus* helyett járunk követségben, úgymint az *Isten* intvén általunk”. (2Kor 5,20) Mert az ő megbízatása, hatalma a püspök s *Krisztus* helytartója, a pápa útján csakugyan *Istentől* származik.

Azért a katolikus pap prédikál a szegénynek, mert „a szegényeknek az evangélium hirdettetik”. (Lk 7,22)

De prédikál a gazdagoknak, előkelőknek is, nem hízelegve bűneiknek, nem félve bosszújuktól.

Prédikál nemcsak a szószéken, hanem az iskolában, gyóntatószékben, betegágyánál, sőt magánérinkezésben is; mindenütt, alkalmazkodva a körülményekhez, de következetes hűséggel.

És „az *Isten* beszéde eleven és hathatós, áthatóbb minden kétélű kardnál és beható az elme és lélek, az izek és velők eloszlásáig”. (Zsid 4,12) Bizonyosága ennek szinte az egész egyháztörténelem. Csak egy két adatot! *Regensburgi Berchtold* híres ferences pap 40–50 ezernyi tömegnek szokott prédikálni *Isten* szabad ege alatt. Minő édes és isteni hatalomról tanúskodik ennek az 50 ezernyi tömegnek hangos zokogása, mellverése és megtérése!

⁴ Lásd: Walter János dr.: Egyház és kultúra c. kitűnő könyvét. A szerző kiadása.

Kapisztrán Szent János, ugyancsak ferencrendű, a budai hegyoldalon prédikál és íme rettenthetetlen bátorság, elszántság járja át hallgatóit. Otthagyva övéiket, mennek kapával, kaszával *Nándorfehérvár* visszahódítására. *Savonarola*, domonkosrendű, az elvhajhászó, hiú firenzeiek fölött csattogtatja szavának lángostorát és a felbuzdult nép hatalmas máglyát rak elégetésre szánt ékszereiből.⁵

Néhány gyakorlati következtetés

Mindabból, amit az egyházi rendről, mint állapotról elmondottunk, néhány a gyakorlati életre vonatkozó következtetést kell most már levonnunk.

A hála papjaink iránt

Legyen mindjárt legelső a hála *Isten* s papjaink iránt. Hiszen, miként meggyőződhattünk, *Istennek* alig van nagyobb jótéteménye, amelyet a világnak adhat, mint a jámbor, szentéletű, hivatásának élő katolikus pap. De a pap is méltán hálát s tiszteletet érdemel, aki életét odaadja az emberiségért s hosszú, titkos vértanúságra szánja magát a lelkek üdvéért. „Más, ha csalódás éri és fájdalom, megértést és vigaszt talál a családi tűzhely puha, gyengéd fészken, csevegő, csacska gyermekek között. A papnak azonban, ha esténként napi munkája ezer fáradsalmától kimerülten hazatér és talán keserű szívvel, porosan és megköpdösödten nyomja le magányos szobája kilincset, nem jön elébe senki, nem csókolja le senki a port homlokáról, sem a verítéket s gyalázatot; nem becézgeti, babusgatja, nem szórakoztatja senki sem.”⁶ A jó hívek ismerik rendesen ezt az áldozatot, amelyet értük hoznak, miért is hálájuk jeléül a papnak rendesen tisztelettel kezét csókolnak. De mennyi, főleg napjainkban, aki tisztelet s kegyelet helyett hálátlansággal fizet. Már *Aranyszájú Szent János* szemrehányásokra fakad az ilyenekkel szemben: „Hálátlanok ti! Ez a köszönet azokért a szolgálatokért, amelyeket az Úr papjai javatokra teljesítenek? Nem a pap keze által nyertetek-e a keresztségben új életet? Nem az ő hivatala által részesültök bűneitek bocsánatában? Nem ő mutatja-e be érettetek a szent áldozatot, amely *Krisztus* testét s vérént nyújtá lelketek táplálására? Nem a pap-e az, aki titeket oktat, gyermekeiteknek az isteni íge kenyerét szegi, értetek imádkozik s számotokra megnyitja a mennyek kapuit?”

Imádkozzunk a papokért!

Hálánk legszebb jele, ha papjainkért imádkozunk. Imádkozzunk naponkint, hogy *Isten* Egyházának szent papokat küldjön s azok a lelki épségben, tökéletességben megmaradjanak, gyarapodjanak. Főképp a negyedéves (kántor) böjtök alkalmával tegyük meg ezt, amelyeket Egyházunk éppen evégből rendelt.

Egy hercegi vérből származott *Jézus Szíve* szerinti pap néhány évtizeddel ezelőtt szegény, köszvénytől összegémberegett, agyonkínzott asszonykát vigasztalt a betegágyán. Az asszony bizalomra hangolódva naiv egyszerűséggel így nyilatkozott: „Lássa tisztelendő úr, még most is naponkint egy szent olvasót kell elimádkoznom a papokért, hogy a jó *Isten* irgalmas legyen irántuk”. (Jansa. Pred. II. 37.) Vaj ha mi, legalább egyetlen Miatyánkot mondanánk el naponkint értük!

⁵ Vö. P. König Kelemen o. f. m. „Küldj, Uram, munkásokat!”

⁶ Vö. Magyar Kultúra, 1915. évf. 13. szám, 33. l.

Ne ítélgesd a papokat!

Semmi oly kellemetlenül nem érintette *Oszlopos Szent Dánielt*, mint ha püspökök és papok ellen kifakadásokat kellett hallania. Ha tanításuk hiányossága, vagy előadásuk gyenge volta miatt tett valaki ellenük kifogást, azt tanácsolta, hogy az illető imádkozzék a papokért, esdjen le számukra felsőbb megvilágosítást s igyekezzék jámbor könyvek olvasásából is okulni. Ha pedig valaki a pap erkölcsi magaviseletét gáncsolta, így szólott erélyesen: „Ha úgy van, amint állítod, ám akkor imádkozzál érte és bízd megítélését az *Istenre*.” *Loyolai Szent Ignác* szerint az egyházas szellem hiányát árulják el azok, akik nyilvánosan az (egyházi) előljáróság ellen „csaholnak”. Azt ajánlja az ilyeneknek, hogy inkább egyenesen ahhoz a fórumhoz forduljanak panaszukkal, amely a bajon segíthet. Mert a tekintély rongálása a társadalomra áldást még sohasem hozott, de igen sok és nagy bajnak az okozója.

Född el a papok hibáit!

„Akiknek atyja van, mondja *Aranyszájú Szent János*, elfödi annak minden hibáit, ha megannyi van is, miként írva van: „Ne dicsekedjél atyád gyalázatával, mert nincs dicsőségedre az ő gyalázata”. (Sir 3,12) Ha áll ez a testi atyákra, még inkább alkalmazható a lelkiatyákra, a papokra. És *Assisi Szent Ferenc* halálos ágyán szíve alázatosságában tanítványai előtt így nyilatkozott: „Én félem, szeretem és tisztelem a papokat, mint parancsolóimat. A hibákat nem akarom látni rajtok, mivel az *Isten* fiát tekintem bennük és mivel ők az én parancsolóim”. Bizonyos bölcs egyházi író pedig ez ügyben ezt a megszívlelendő tanácsot adja: „Ha rosszat hallasz valamely papról, gondold, hogy a te atyád ő; kövesd tehát *Noé* két fiának példáját: takard be atyád meztelenségét a szeretet és hallgatás palástjával, és mint *Szemet* és *Jafetet* megáld érte *Istened*.”

Ne általánosíts!

Főleg pedig egyes rossz papok miatt el ne ítélj az egész papi rendet. Szóval ne általánosíts!

Szent Ágoston idejében bizonyos pap az ő társaságából súlyosan elbukott. Sokan megbotránkoztak ezen s az egész társaságot elítélték. *Szent Ágoston* erről az igazságtalan eljárásról egyik levelében így nyilatkozik: „Ti kisebbitetek engem s valamennyi társamat, mivel egy vétkezett. Mutassatok azonban nekem társaságot a földön, amely ment minden hibától! Nem csoda tehát, ha társulatomban a benne uralkodó áhítat s jámborság ellenére egy hibázott, hiszen tagjai emberek. Kívánhatom-e, hogy társulatom szentebb legyen s tökéletesebb, mint valamennyi, amelyek előtte a földön léteztek? *Ádám* családjában a két fiú egyik testvérgyilkos lett. *Ábrahám* családjából *Hágárt* és *Izmaelt* el kellett űzni. *Izsák* családjában *Ezsau* utálatos vala *Isten* előtt. *Jákob* családjában egyike a tizenkét fiú közül beszennyezé atyja ágyát, a többi pedig eladta az ártatlan *Józsefet*. *Dávid* családjában *Ámnon* vérfertőző, *Absolon* pedig lázadó volt. Akartok többet? *Jézus Krisztus* társaságában *Jakab* és *János* nagyravágyó volt. *Péter* megtagadta az Urat, *Júdás* pedig elárulta őt és elkárhozott. Meritek azért valamennyi szent pátriárkát és családjaikat elítélni, sőt magát *Jézus Krisztust* és apostolainak társaságát, mivel volt egynéhány közöttük, akik hibáztak és kötelességükről megfélemedtek? Belátja bizonyára mindenki, mily igazságtalan volna így gondolkodni, mily méltánytalan így nyilatkozni!”

A szociáldemokrata s egyéb egyházellenes újságok szinte naponkint elkövetik ezt a méltánytalanságot és igazságtalanságot a katolikus papsággal szemben. Alig van számuk, amelyben valamely megtévedt papról szó ne esnék. A feltálatl való vagy többnyire koholt

papi botránynak rendesen ezt a címet adják: „Megint egy pap!” S a következtetés, amely a cikkből, hírből nyilván kiolvasható: „Ilyenek a papok!”

Ennek az aljas eljárásnak cáfolatát legcsattanóbban maguk a statisztikák szolgáltatják.

Condi tanár közölt egy ilyet az 1901-iki *genfi* antropológiai kongresszuson. Számításai szerint 100.000 ember közül büntettet követelt el: 87 szülésznő, 45 író s tudós, 40 művész, 38 gyógyszerész, 28 ügyvéd s jegyző, 18 orvos, 16 tanító s tanár s 7 *különböző vallású* pap.

Dr. Bertrin párizsi egyetemi tanárnak 1904-ben kiadott statisztikája szerint 1898-tól 1901-ig évente börtönre ítélték: 100.000 jogász (bíró, ügyvéd, jegyző) közül 48-at; 100.000 művész közül 20-at; 100.000 orvos közül 16-ot; 100.000 világi tanító közül 6-ot; 100.000 egyházi közül, kikhez a templomszolgákat is hozzászámította, 3-at. Erre a statisztikára vonatkozólag még csak megjegyezzük, hogy igen sok papot, akik a statisztikában szerepelnek, éppen az isteni s egyházi törvényekhez való hőslelkű ragaszkodásért ítélték el, s így nem a bűnösök, hanem a hitvallók és vértanúk számát szaporítják. Mindent egybevetve tehát a statisztika a katolikus papságra nézve egyenesen dicsőséges.

Az egyházirend mint szentség

Az egyházirend természete, fokozatai és hatásai

Az egyházirendbe, mint *állapotba*, amelyről könyvünk első részében szólottunk, az egyházirend *szentsége* által lehet belépni. Ez közli a papi méltóságot, hatalmokat s eszközöl egyben a méltóan felvevő számára bő és hathatós kegyelmeket az állapotbeli kötelességek betöltésére. Mielőtt az egyházirendnek, mint szentségnek ismertetésébe, tárgyalásába belefognánk, szokás szerint tartsunk előbb rövid szemlét ellenfeleink felett.

Ellenfeleink

A reformáció előtt úgyszólván az egész kereszténység az egyházirendet – és pedig annak katolikus értelmében – a hét szentség közé sorolta. *Luther* az első, aki annak szentségi jellegét tagadta. *Melanchton* e kérdésben tétovázik. *Kálvin Krisztus* megsértésének állította, ha valaki *Krisztuson* kívül még más papról beszél. A protestáns felfogás szerint tehát a „pap” nem egyéb, mint az eklézsia választottja, megbízottja az ige hirdetésére s a szentségek kiszolgáltatására. Papi jellege nincs, tehát laikus, s a laikus foglalkozásokhoz akadálytalanul visszatérhet.

A *presbyteriánok* és *baptisták* tagadják a püspök s pap közötti különbséget s azt tartják, hogy a presbyterek minden papi jelleg nélküli igehirdetők s a gyülekezetek vezetői.

Az *anglikánok* szerint papot ugyan csakis püspök szentelhet, de ezzel a ceremóniával kegyelmet nem közöl.

A *liberálisok* és *modernisták* azt hirdetik, hogy a hierarchia tisztán csak egyházi intézmény. A vénekből, „presbyterekből” alakult, akik a gyülekezetekben elnököltek. Később egyet közülük püspöki (felügyelői) címmel fejnek ismertek el, akinek feladata volt a presbytereket s híveket igazgatni.

A katolikus tan

Mindeme téves tanokkal eleve szembehelyezzük az ősi katolikus tant, amelyet a trienti szent zsinat kánonjaiból következőleg összegezhettünk:

1.) Az újszövetségben van látható s külső papság, amelyet *Krisztus* az utolsó vacsorán alapított. Ezenkívül vannak nagyobb s kisebb rendek, amelyek útján a papsághoz juthatni. (1-ső és 2-ik kánon.)

2.) A papszentelés (ordináció) a mi Urunktól rendelt valóságos szentség, amely *Szentlelket*, vagyis kegyelmet közöl s jelleget nyom a lélekre. (3-ik és 4-ik kánon.)

3.) A püspökök magasabbak a presbyterek (áldozópapok) felett s hatalmuk van bérálni és papot szentelni. (7-ik kánon.)

Az egyházirend valóságos szentség

Az egyházirendben ugyanis megvan mindaz, ami csak az újszövetségi szentség jellegéhez tartozik s annak lényegét alkotja: *Krisztusnak* örök időkre szóló rendelése, a látható jel s az ez által közlött isteni malaszt. Lássuk röviden mind a hármat.

Krisztus rendelte. A Szentírás

Hogy az *Üdvözítő* Egyházában a hívektől megkülönböztetett, látható papságot akart létesíteni, amelyet csakis az erre választott s felszentelt egyének tölthetnek be, – egész eljárásával napnál fényesebben igazolta.

Előbb tanítványokat hív magához, mint *Andrást, Jánost, Pétert, Fülöpöt s Nathánaelt*, abból a célból, hogy később az emberi lelkek gondozását bízta reájuk: „Jöjjetek utánam – szól hozzájuk – és emberek halászaivá teszek titeket”. (Mt 4,19)

Kevéssel utóbb egész éjszakán át folytatott buzgó ima után magához szólítva tanítványait, közülük tizenkettőt apostolainak nevez ki. Ezeket azután különös gonddal oktatja, parabolái értelmébe beavatja, majd szerteküldi őket *Isten* országának hirdetésére. Nyilván hangoztatja előttük: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, és én rendelek, hogy elmenvén gyümölcsöt teremjete, és a ti gyümölcsötök megmaradjon”. (Jn 15,16)

Lelki hivataluk betöltésére különös módon felavatja, felszenteli őket. Csakis nekik adja a hatalmat, a kenyeret s bort az ő testévé s vérévé változtatni: „Ezt cselekedjete – úgymond – az én emlékezetemre”. (Lk 22,19)

Óreájuk lehelt csupán, kijelentvén: „Vegyéte a *Szentlelket*. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik”. (Jn 20,22.23)

Az ő hatáskörükbe utalja a tanítást, az embereknek felvételét az Egyház kebelébe, ami a keresztség által történik – s az isteni törvények végrehajtását: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és földön – mondja feltámadása után a galileai hegyen köréje seregglő apostolainak. – Elmenvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket... tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek...” (Mt 28,18–20)

Hogy pedig itt nem átmenő intézkedésről, hanem örökre szóló alapításról van szó, világosan elárulja az apostolok eljárása, akik külső, látható jellel, vagyis kézfeltevésével, mindenütt szent hivatásuk örököseiről gondoskodnak. Nincs kétség benne, hogy ezt csupán az *Üdvözítő* megbízásából s utasítása szerint tették s tehették.

Így *Pál s Barnabás* bejárva újból a városokat, amelyekben előbb az evangéliumot hirdették „nekik gyülekezetenként egyházi szolgákat rendeltek”, (ApCsel 14,22), akiknek hivatása volt: „az anyaszentegyház kormányzása”, (ApCsel 20,28) „az *Isten* titkaival való sáfárkodás”, (1Kor 4,1) és „ajándékokat és áldozatokat mutatni be a bűnökért”. (Zsid 5,1)

Az apostolok legfőbb hatalmukat az általuk alapított egyházak felett olykor megbízottaik, mint *Timotheus, Titus* és *Silás* által gyakorolják, akik az egyházközségeket látogatják, törvényeket s ítéleteket hoznak s kézfeltétel által másokat szentelnek, hogy az apostolok halála után is fönmaradjon a papság mindörökre.

A szentséget alkotó második elemet, a *külső, látható jelet*, az egyházi rend feladásánál állandóan s következetesen szereplő kézfeltevésben találjuk meg.

Ez utóbbi által közölt, eszközölt *kegyelemre* pedig nyilván ráutal *Szent Pál*, midőn így ír *Timotheushoz*: „Intelek, hogy gerjeszd föl az *Isten* malasztját, mely benned vagy az én kezeimnek rádtétele által”. (2Tim 1,6)

A szent hagyomány

Ez ügyben a szent hagyomány szava is minden kétséget kizárólag világos. Így már *Szent Ágoston* nyíltan hirdeti: „Mindkettő, a keresztség és az egyházi rend szentség, és pedig eltörölhetetlen”. Másutt ugyanő így beszél: „Atyámfiai, ki adja a püspöki kegyelmet, az *Isten-e* vagy az ember? Kétségkívül *Isten*, hanem az ember által”. Hasonló értelemben nyilatkozik *Szent Ambrus* is: „Ember teszi fel kezét, *Isten* adja a malasztot. A főpap fölteszi esdő kezét, s *Isten* megáldja hatalmas kezével. A püspök szentel és *Isten* hozzáadja a méltóságot”. *Aranyszájú Szent János* nemkülönben: „Felteszik a kezét a férfira, de *Isten*

eszközli az egészet, és az ő keze érinti annak fejét, akit fölszentelnek”. Azért mondjuk valamennyien *Szent Efrémmel*: „Dicsőség az Egyszülöttnek, dicsőség az egyedül Jónak, mert tanítványaira az újszövetségben papi hatalmat ruházott!” A hagyomány bizonyosságát csak még jobban megerősíti az a tény, hogy az első századokban elszakadt keleti eretnekfelekezetek az egyházi rend szentségét mind magukkal vitték s a papszentelést vallják s gyakorolják.

Az egyházi rend fokozatai

Jóllehet az egyházi rend csak egy, mert ugyanazt a szent célt szolgálja, de tekintve az általa közölt nagyobb s kisebb rangot s hatalmat, több fokozatra oszlik.

A latin egyházban a következők szerepelnek: ajtónálló (ostiarus), olvasó (lector), ördögűző (exorcista), gyertyavivő (acolythus), alszerpap (subdiaconus), szerpap (diaconus), áldozópap (presbyter), püspök (episcopus). Minthogy pedig sok hittudós a teológia fejedelmét, *Aquinói Szent Tamást* követve, a püspökséget csupán az áldozópapság kiegészítésének s koronájának tekinti, azért a fokozatok számát hétre vonja össze, másokkal szemben, akik azt nyolcban állapítják meg.

Bizonyos az, hogy a négy első a felsoroltak közül csupán egyházi eredetű s így szentségi jelleggel nem bír. Ez legalább most az általános vélemény a hittudósok között. Az is bizonyos, hogy a szerpapság, áldozópapság és püspökség isteni eredetűek s szentségi jellegűek.

Az alszerpapság szentségi jellege felett vitatkoznak. A tagadó vélemény sokkal valószínűbbnek látszik.

Mindazonáltal a római egyház az alszerpapságot a püspökséggel, áldozópapsággal s szerpapsággal együtt az ún. *nagyobb rendek* közé sorozza, míg a többi négynek a *kisebb rendek* nevét adja. A nagyobb rendek közös elnevezése a felsoroltakra nézve már csak azért is megokolt, mert kizárólag velük jár az egyházi rend fokozatai között a celibátus- és breviárium-mondás kötelezettsége.

A keleti egyház az alszerpapságot a kisebb rendek közé sorolja s ezen kívül még csak két kisebb rendet ismer: az olvasóét és néhol a zoltárosét (énekesét).

A rendeket megelőzi az ún. *hajkorona* (tonsura), amelyet bár az új kódex a rendek között sorol fel (950), de ez semmiesetre sem veendő szoros értelemben. A hajkorona csupán szentelmény, amely az egyént a *klérus* (papság) tagjává avatja s annak kiváltságaiban részesíti.

Az egyházi rend hatásai

A hatásokról általában

Miként említettük, vannak az egyházi rendnek szentségi jellegű fokozatai, amelyek közé a szerpapságot, áldozópapságot és püspökséget soroltuk. Akiket tehát ezekre a fokozatokra szentelnek, azok valóságos szentséget vesznek fel. A többi fokozat felvevői csupán szentelményben részesülnek. Lényegesen eltérők eszerint a különböző rendek által kifejtett hatások is.

A szentségi jellegű rendek, a szerpapság, áldozópapság s püspökség hatásai általában véve a következők:

- 1.) gyarapítják a megszentelő malasztot, minthogy az egyházi rend az élők szentségei közé tartozik;
- 2.) segítő malasztokat eszközölnek a papi hivatásnak s kötelességeinek jó teljesítésére;
- 3.) eltörölhetetlen jegyet (karaktert) nyomnak a lélekbe, s pedig minden rend újabbat;

4.) lelki hatalmat adnak az illető rend ténykedéseinek végzésére.

A megszentelő malaszt gyarapodásában és segítő malasztokban csak az részesül, aki az egyházi rendet a kegyelem állapotában s így *méltó módon* fogadja; az eltörölhetetlen jegyet s a lelki hatalmat azonban mindenki megkapja, aki az egyházi rendet *érvényesen* veszi fel.

A nem szentségi jellegű rendek általános hatásai pedig ezek:

- 1.) az Egyház által adott felhatalmazás egyes szertartások végzésére;
- 2.) az Egyház imádsága által kieszközölt segítő malasztok a rendi cselekvények *méltó* végzésére.

A hajkorona és az egyes rendek hatásai

A *hajkorona hatásai*: Jóllehet a hajkorona a rendek közé nem tartozik, hanem csupán azokra előkészít, mindazonáltal az Egyház szándéka és intézkedése folytán sok hatást fejt ki és nagy kiváltságokkal kapcsolatos. A hajkorona ugyanis:

- 1.) a laikust egyházi férfiúvá teszi;
- 2.) kiveszi a világi joghatóság alól, amelynél fogva viselője egyházi engedély nélkül világi bíróság elé nem állítható;
- 3.) közli a kánoni kiváltságot, amelynek értelmében mindazok, akik a hajkorona viselőjét tetteleg bántalmazzák, egyházi büntetésbe esnek;
- 4.) képessé tesz egyházi javadalom elfogadására;
- 5.) képessé tesz *rendi hatalmat nem igénylő* egyházi joghatóság gyakorlására, egyházkormányzati ténykedésekre;
- 6.) alkalmassá tesz az egyházi rendek felvételére.

Az *ajtónállók rendje* (ostiaratus) felhatalmazást ad a templom őrzésére, kapuinak nyitására, zárására, a hívek összehívására s a méltatlanoknak, aminők a hitetlenek, eretnekek, s kiközösítettek eltávolítására.

Az *olvasók rendje* (lectoratus) felhatalmaz az Szentírásnak a templomban való nyilvános olvasására, a leckéknek a szentmisén kívül – a zsolozsmában s egyéb szertartásokban való éneklésére, a hitelemzésre, a kenyérnek s az új terményeknek megáldására.

Az *ördögűzők rendje* (exorcistatus) hatalmat közöl az ördögűzésre, exorcismusra, amely a gonosz szellemnek a megszállottakból való eltávolítására s egyéb kártékony hatásainak megtörésére irányul.

Tulajdonképpen ördögűzést a mai egyházi fegyelem szerint csupán a püspöktől erre külön felhatalmazott áldozópap végezhet. Egyéb exorcismusok némely szentséggel s szentelménnyel kapcsolatosak.

A *gyertyavivők rendje* (acolythatus) felhatalmaz az ünnepélyes misékben a gyertya hordására, valamint arra, hogy a felszentelt az Eucharistia anyagául szolgáló, kenyeret s bort az oltárhoz viheti.

Az *alszerpapok rendje* (subdiaconatus) hatalmat ad az ünnepélyes szentmisékben való segédkezésre, a szentlecke éneklésére s kehelykendők és korporálék kimosására.

A *szerpapok rendje* (diaconatus) hatalmat közöl, hogy a felszentelt az ünnepélyes szentmisékben az áldozópapnak közvetlenül segédkezzék, az evangéliumot énekelje, a keresztséget ünnepélyesen kiszolgáltassa, a híveket áldoztassa és az isteni ígét hirdesse.

Azonban keresztnie, áldoztatnia s prédikálnia csupán a plébánosnak kellő okokból megadott engedélyével szabad, sőt a prédikáláshoz a püspöktől nyert megbízás is szükséges.

Az *áldozópapi rend* (presbyteratus) hatalmat ad *Krisztus* valóságos és misztikus teste felett, vagyis a misézésre, gyóntatásra s azoknak a szentségeknek kiszolgáltatására, amelyek püspöki rendet nem kívánnak; a keresztyén hit tanítására, s az áldás-adásra.

A *püspöki rend* (episcopatus) végül felhatalmaz a bérmlásra, a püspöki s egyéb rendek feladására s az istentisztelethez szükséges tárgyak megszentelésére.

Aquinói Szent Tamás szerint valamennyi rend az Eucharistiára vonatkozik s mintegy arra „rendezi” a lelkeket. A pap (püspök) az Eucharistiát előállítja, a szerpap kiszolgáltatja, az alszerpap a szentség anyagát a szent edényekbe készíti elő, a gyertyavivő ugyanerről az anyagról még nem szent edényekben gondoskodik; az ördögűző megtisztítja azokat, akiket az ördög az Eucharistia vételében akadályozni akar, az olvasó oktatja azokat, akik az Eucharistia fogadására készülnek, az ajtónálló az Eucharistiától távoltartja a hitetleneket.

Az összes rendeknek az Eucharistiára vonatkoztatása bár szellemes s nem minden alap nélküli, de egyben-másban mesterkéltnek látszik; legalább is a kisebb rendek szentségi jellegére belőle következtetést vonni – miként ezt némelyek teszik – nem lehet.

Az egyházi rend anyaga és alakja

Általános megjegyzések

Miként a többi szentség, úgy az egyházi rend szentségi (külső, látható, érzékelhető) jelében is bizonyos még meghatározandó s egy meghatározó elemet, más szóval anyagot s alakot különböztet meg a katolikus teológia.⁷

A kisebb rendek (és az alszerpapság) anyagának s alakjának megjelölésében semmi nehézség sincsen. Hiszen ezeket az Egyház létesítette s így azoknak külső jelét, anyagát s alakját ő állapítja meg. Ugyanezért, ha a kisebb rendek feladásánál valami hiba csúszott be, az Egyház teljhatalmával pótolhatja a hiányokat.

Másként áll a dolog a szentségi jellegű rendeknél: a szerpapságnál, papságnál s püspökségnél. Ezeket *Krisztus* alapította s így minden lényeges elemüket is ő határozta meg. Ezeket az Egyház nem változtathat, s ha az anyag vagy alak közül lényeges hiba esett, csupán a szentség újból való feladása segíthet. Rendkívül fontos tehát tudni, hogy mi a szentségi jellegű rendeknek *Krisztustól* megállapított anyaga s alakja.

Az Egyház ez ügyben hivatalosan még sohasem nyilatkozott. Az új törvénykönyv is csak annyit mond, hogy a rendek feladásában az előírt szertartásokat *a lehető legpontosabban* kell betartani s azokat *semmiféle okból* nem szabad mellőzni vagy felforgatni. (1002. k.)

A *Szentlélek* által kormányzott, tévmentes Egyház tehát biztos tudatában van annak, hogy a szent rendeket érvényesen s jól adja fel, ámde tartózkodik annak hivatalos meghatározásától, hogy a szentelésnél alkalmazott gyönyörű imáknak s szertartásoknak mi a magva, vagyis mi az illető rendeknek tulajdonképpen lényeges szentségi anyaga s alakja. E tekintetben tehát az elméleti vitákra tág tér nyílik. Ha a nyugati s keleti egyházak szertartáskönyveit egybevetjük, a szentségi rendek feladásánál a következő mozzanatokra találunk. Kezdetől fogva s mindenütt szerepel a *kézfeltevés* (cheirotonia), azután a rendi öltönyöknek, minő a stóla, miseruha stb. feladása. Később a római egyházban IX–X-ik századtól kezdve – valószínűleg a laikus investitúra hatása alatt – egyes szertartási tárgyak, mint a kehely, paténa, evangéliumos könyv átnyújtása s azok megérintése. Ugyancsak később keletkezett a papirendnél a kezeknek a katechumenek olajával s a püspökszentelésnél a fejnek krizmával való megkenése. Mindez természetesen bizonyos imák s kijelentések kíséretében történik.

Próbáljuk most már ezekből kihámozni a krisztusi eredetűt, a lényegest.

Ami a rendi öltönyökbe való öltöztetést s a különböző kenéseket illeti, senki sem tartotta vagy tartja a szentség lényeges anyagának. Ezek csupán kiegészítő s magyarázó szertartások.

⁷ Vö. Az isteni malasztról. Bevezető a hét szentséghez. 81. lap.

Egyes régi skolasztikusok az egyházi rend szentségi anyagát az egyházi szerek, kehely stb. átadásában látták.

Ámde ennek a nézetnek ellentmondanak a következő tények:

a) A Szentírás és szent hagyomány, a hitnek e kettős forrása az egyházi szerek átadásáról a felszentelésnél mit sem tud;

b) miként *Van Rossum* bíboros és *Verweyen* tudományos kutatásai kétségtelenné teszik, az egyházi szerek átadása csupán a IX. és X-ik század folyamán egyes püspökök nem hivatalos kezdeményezésével jön gyakorlatba s csak a XIV. században vált általános szokássá;

c) a görög egyház, amelynek szenteléseit a római egyház *érvényeseknek elismeri*, a szerek átadását sohasem alkalmazta;

d) sőt maga a trienti szent zsinat, amelynek atyái pedig a skolasztikus teológia hívei, az utolsó kenetről beszélve, azt állítja, hogy azt csak „a *kézfeltevés által törvény szerint felszentelt papság*” adhatja fel.

Mindezeket tekintetbe véve, még ama kitűnő hittudósoknak, mint *Beliarminónak*, *Lugónak*, *Vasqueznek*, *Maldonatnak*, *Billotnak* s *Gutberletnek* véleménye is elavultnak mondható, akik a szerek átadásában a szentelésnek legalább lényegesen kiegészítő mozzanatát látják.

Még ha az Egyháznak volna is hatalma a szentségek anyaga s alakja körül valamit szabatosabban s kifejezőbben meghatározni, miként a nevezett teológusok gondolják, de semmi sem bizonyítja, hogy ezt a hatalmát valóban akarta is használni.

Csupán egy mozzanat marad tehát hátra, amelyet a Szentírás és szent hagyomány a püspök-, pap- s diakon-szentelésnél kizárólag emleget, az Egyház mindig s mindenütt gyakorlatba vett, s ez a *kézfeltevés*, cheirotonia. Ezt kell tehát kizárólag erkölcsi bizonyossággal az egyházi rend anyagának tartanunk. Napjainkban ez a nézet általánosnak mondható.

Ez a kérdés azonban a gyakorlati életet alig érinti. Az Egyház ugyanis, amely a lelkek érdekében a szentségek kiszolgáltatásánál mindig a legbiztosabbra törekszik, tekintettel a százados gyakorlatra s komoly szaktudósok ellenkező nézetére, mind a kettőt: a kézfeltevést s szerek átadását szigorúan előírja és pedig olyannyira, hogyha az utóbbi elmaradt volna, a felszentelést feltételelesen ismételteti.

Az egyes rendek anyaga és alakja

Nehogy untató ismétlésekbe legyünk kénytelenek bocsátkozni, itt az egyes rendek anyagára s alakjára csupán röviden mutatunk rá. Bővebben szólunk majd róluk, midőn a szentelés magasztos szertartásait előadjuk.

A kisebb rendek anyaga az illető rend teendőjére emlékeztető tárgyak átadása, illetőleg megérintése. A *kapusnak* kulcsokat, az *olvasónak* s ördögűzőnek szent könyveket, a *gyertyavivőnek* gyertyával ellátott gyertyatartót s üres ampolnákat nyújtanak át.

Az *alszerpapság* anyaga az üres kehelynek s paténának és a misekönyvnek átnyújtása, illetőleg megérintése.

A formát pedig úgy a kisebb rendeknél, mint az alszerpapságnál azok a szavak alkotják, amelyekkel a felszentelő a szerek átadását kíséri, röviden figyelmeztetve az illető rend felvevőjét, hogy rendi hivatalát gondosan s lelkiismeretesen töltsse be.

A *szerpapságnál* kezdődik a kézfeltétel, amely általános felfogás szerint a három felső fokozatnak (a szerpapságnak, áldozópapságnak és püspökségnek) egyedüli lényeges anyaga. A formát azok a szavak alkotják, amelyekkel a püspök a Szentlelket lehívja, átadja.

Az *áldozópapságnál* három kézfeltétel is szerepel. Először a püspök mindkét kezét a felszentelendő fejére teszi, semmit sem szólva. Másodszor kiterjeszti jobbját, imákat s

prefációt mondva. Harmadszor a mise végén, amelynek folyamán a felszentelés végbe megy, mindenegyes felszenteltre ráteszi kezeit kijelentve: „Vedd a *Szentlelket*: akinek megbocsátod bűneit ... stb.”.

Ez az utolsó kézfeltevés, mint szentségi anyag nem jöhet szóba, mert hiszen a felszentelés ekkor már bizonyosan végbement s az új papok a püspökkel egyetemben már miséztek. De az első kézfeltevés sem lehet *egymagában* anyag, mert mellette a püspök alakot nem alkalmaz. Tehát a lényeges anyagnak a közepső, imákkal kapcsolatos kézfeltevést kell tekintenünk s a kísérő imákban a formát látnunk. Meglehet azonban, hogy ez a második kézfeltevés az elsővel egy liturgikus egészet alkot.

A püspök ezenkívül bort tartalmazó kelyhet s paténát kenyérrel is nyújt át a felszentelteknek. Ezt a szertartást azonban, mint az előzőkben már kifejtettük, lényegbevágónak nem tartjuk. Fontosságára azonban jellemző, hogy a szent Officium újabbán (1899. jan. 11-én, illetőleg 1900. jan. 17-én) két esetben is elrendelte a szentelés feltételes megújítását, midőn egyik alkalommal a kehelyben nem volt bor, s a másik alkalommal a paténán nem volt ostya. Az is fontos, hogy az eszközök megérintése az áldozópapi rend felvevője részéről fizikai legyen, jöllehet a szent Officium újabbán érvényesnek minősítette annak a felszentelését, aki csakis a paténát érintette meg az ostyával együtt. (1897. márc. 17-én.)

A püspökszentelésnél ugyancsak két kézfeltétel szerepel. Először a felszentelő s a két segédkező ráteszik kezüket a felszentelendőre és imádkoznak: Vedd a *Szentlelket*... Aztán ugyancsak imádság közben egyedül a felszentelő végzi a kézfeltevést. Minthogy az első, *Szentlélekért* könyörgő imádság *Van Rossum* megállapítása szerint csupán a XIV-ik század óta szerepel s a keleti egyházban ismeretlen, azért tehát a második kézfeltevést s az azt kísérő imát kell a püspökszentelés lényeges anyagának, illetőleg alakjának tekintenünk.

Az egyházi rend kiszolgáltatója

A szentségi jellegű rendek kiszolgáltatója

A szentségi jellegű rendek érvényes kiszolgáltatója a püspök. Ezt a püspökségre s áldozópapságra nézve mint valóságos hitágazatot kell elfogadnunk; a szerpapságra nézve pedig bizonyosnak mondható. A *florenci* szent zsinat határozata szerint ugyanis „*e szentség*” (az egyházi rend) rendes kiszolgáltatója a püspök. Már pedig a szerpapság is biztosan szentségi jellegű. A *trienti* szent zsinat is hasonló értelemben nyilatkozik.

És ebben a tényben az isteni Gondviselés intézkedését kell látnunk s imádnunk. És ugyan miért?

„A papnak roppant hatalmat adott *Jézus Krisztus* – de az *egység okáért* egyet megtagadott tőle. A pap nem teremthet papot. Meddőn hal meg s vele meghal egyháza (plébániája) is. Láttuk Japánban. Voltak itt vértanúságra kész hívek. Voltak itt kitűnő, hős papok. De püspökök már nem voltak és a roppant és nagyszerű kereszténység elenyészett. Csak a püspök teremthet papokat. Ez a hatalom a püspöknek járó, fenntartott és közölhetetlen hatalom. Ezáltal nemcsak fensőbb előljáró, egyházi fő, hanem a papokban összpontosult, egyesített plébániáknak középpontja, mint aki egyedül adhat azoknak tartós, folytonos életet, mert egyedül ő teremthet papokat. Körötte, általa és benne képződik és él a lelkek második

csoportozata az Egyházban: az egyházmegye.”⁸ Az egyházmegyék püspökeikkel viszont legfőbb püspök, a pápa köré csoportosulnak, aki az egység összekötő kapcsa, centruma.

Hogy püspököt, papot csakis püspök szentelhet, az Egyház mindig hitte, tudta, vallotta. A Szentírás tanúsága szerint a hívek által választott hét férfiút kizárólag maguk az apostolok szentelték kézfeltevés által diakonokká. (ApCsel 6,6) Mennyivel inkább szükséges volt, hogy ők szenteljék fel azokat, akik az áldozópapságra lettek kiválasztva. És csakugyan úgy találjuk az Apostolok cselekedeteinek könyvében, hogy *Pál* és *Barnabás* *Kisázsia* keresztény községeiben „papokat rendelnek”. *Pál* továbbá *Timotheust* püspökké szenteli, s őt, valamint *Titus* püspököt megbízza, hogy városokint „véneket” azaz püspököket s papokat rendeljenek. (Tit 1,5) Ellenben annak, hogy valaha egyszerű pap világi embert pappá szentelt volna, semmi nyoma a Szentírásban. Az egyháztörténelem ugyan mutat fel ez irányban kísérleteket, amelyeket azonban az Egyház mindig erélyesen visszautasít. Midőn az ariánusok azzal vádolják *Athanaz* püspököt, hogy *Ischyras* papnak kelyhét összetörte, az *alexandriai* zsinat azzal a kijelentéssel utasítja vissza az áskálódókat, hogy *Ischyras* nem volt pap, mert az egyházi rendet *Coluthus* kezéből vette fel, aki nem püspök, hanem egyszerű áldozópap.

Ugyancsak a negyedik században bizonyos

Aërius a miatti bosszúból, hogy püspökké nem választották, azzal az állítással lépett fel: „A püspök nem áll felette a papnak, mert hatalma semmiben sem különbözik a papétól”. És íme e miatt szent *Epiphanius* és *Szent Ágoston* tanúsága szerint őt az egész Egyház *eretneknek* tartotta. És valóban szépen s találóan írja ez ügyben *Szent Epiphanius*: „A püspöki méltóságnak kiválóan az a rendeltetése, hogy atyákat létesítsen. A pap az újjászületés fürdője által csak gyermekeket ad az Egyháznak, mert atyákat (püspököket s papokat) adni nincs hatalmában”. *Szent Jeromos* ugyan, aki minden tudománya és életszentsége mellett sem szűnt meg hevesvérű dalmata lenni, az áldozópapság védelmében ezeket a merész állításokat kockáztatta meg: „Mit csinál a püspök a *szentelést kivéve*, amit az áldozópap is meg nem tehetne?” „Vegyük eszükbe a püspökök, hogy *inkább* szokás alapján, mint az Úr rendelkezése értelmében állanak az áldozópapok felett”. Maguk ezek a nyilatkozatok is, főleg ha a szent egyéb higgadt kijelentéseivel egybevetjük, nyilván elárulják, hogy a nagy egyháztudós teljesen katolikus álláspontot foglalt el mindenkoron.

Azért jól mondja a híres *Lacordaire*: „Egyesüljön bár Európa, vagy az egész világ összes uralkodója, hogy valakit pappá tegyen, egyebet méltóság nélküli, nevetséges alaknál nem fognak tudni felmutatni”.

Azonban minden felszentelt püspök, ha megvan a kellő szándéka s a lényeges szertartásokat betartja, *érvényesen* adhatja fel az egyházi rend minden fokozatát még abban az esetben is, ha a püspökségről lemondott, ha felfüggesztették, letették, avagy az Egyházból kirekesztették.

A püspöki rend ugyanis eltörölhetetlen jelet nyom a lélekbe, amely a püspököt az ő sajátos rendi tevékenységére – tehát a papszentelésre s bérválásra – minden viszonyok között képesíti. Ha a püspök elszakad az egyháztól s pápától, ezzel egyben minden *joghatóságát* elveszti. Nem kormányozhat tehát jogosan egyházmegyét, nem gyóntathat érvényesen, mert ezekhez, a rendi hatalmon kívül joghatóság is szükséges. Ámde a szorosan s kizáróan rendi funkciókat, a papszentelést s bérválást minden körülmények közt érvényesen – bár tilosan – végzi.

⁸ Bougaud: A kereszténység és korunk. IV. 37. l.

A szakadárok és az eretnek felekezetek papsága

Ebből kifolyólag azoknál a szakadároknál és eretnek felekezeteknél, amelyek az egyházi rendet megtartották s a püspököket magukkal vitték, a szorosan rendi tevékenység tovább folyik. A püspökök érvényesen szentelnek püspököket, papokat s bérálnak; az általuk felszentelt áldozópapok érvényesen miséznek, áldoztatnak s látják el a haldoklókat az utolsó kenettel. Sőt érvényes feloldozást is adhatnak, de csakis a halálveszély esetén, amidőn – miként a penitenciatartás szentségénél tárgyaltuk – az Egyház minden felszentelt papnak megadja a joghatóságot.

Így az apostoloktól leszármazott, érvényesen felszentelt püspökeik s papjaik vannak a keleti nem egyesült egyházaknak: oroszoknak, görögöknek, románoknak, szerbeknek, ruténeknek, bolgároknak, örményeknek, koptoknak stb. A janzenistáknak, ókatolikusoknak és maravitáknak is megmaradtak az érvényesen szentelt püspökeik s papjaik. Ellenben megszakadt az apostoli leszármazás az anglikán, dán és svéd protestáns felekezeteknél jóllehet a hierarchiát külsőleg megtartották.

Az angol szentelések

Az angol szentelések érvénye sokáig vita tárgyát tette, míg végre *XIII. Leó* pápa hosszas tanulmány s vizsgálat után a kérdést *Apostolicae curae* kezdetű bullájában végérvényesen eldöntötte. „Tehát – mondja ebben a pápa – minden elődünknek ez ügyben hozott határozatait helyeselve, legteljesebb mértékben megerősítve és saját tekintélyünkkel mintegy megújítva saját elhatározásunkból, biztos tudással kijelentjük s nyilvánítjuk, hogy az angol szertartással történt felszentelések teljesen *érvénytelenek* s egyáltalán *semmisek*.”

A szakadás idején ugyan (1534–1547) a püspök- s papszentelések egyelőre még rendben folytak, de azután *VI. Edward* alatt főleg *Cranmer* ösztönzésére protestáns befolyás alatt a szentelés formájából szántsándékkal kiküszöbölték mindazt, ami az Eucharistiára vonatkozik. Minthogy pedig az eucharistikus áldozat bemutatására vonatkozó hatalom a papság *lényegéhez* tartozik, az ily meghamisított formát alkalmazó püspökből már hiányzott a szándék is igazi papot szentelni. A jelenlegi angol (protestáns) klérus őseit *Parker Mátét* már az *Edward*-féle helytelen rítussal szentelték. Benne tehát az apostoli leszármazás megszakadt. Az általa s utódjai által eszközölt püspök- s papszentelések mind érvénytelenek. Nem beszélünk azonban itt azokról az angol papokról, akik maguk is kételkedve az angol szentelések érvényében, külföldön a janzenista püspöktől vették fel az egyházirendet.

A többi protestáns felekezet az egyházirendet elvben is megtagadta, s így a „püspöki, papi” nevet, melyet közönséges laikusokra ruház, csupán bitorolja.

Az alszerpapság kiszolgáltatója

Az alszerpapságnak *rendes* kiszolgáltatója ugyancsak a püspök; jóllehet – csupán szentelményről lévén szó – ennek a rendnek feladása egyszerű áldozópapra is rábízható. Ez a megbízás s felhatalmazás egyedül a pápa joga, amelyet azonban újabban sohasem szokott gyakorolni.

Hajdanában a szerzetesapátok az alszerpapságot is feladhették, sőt állítólag *VIII. Ince* pápa 1489-ben, a *citeauxi* és más négy ciszterci apátot a szerpapság feladására is feljogosította. Bármint van a dolog, annyi bizonyos, hogy *XIII. Leó* pápa 1902. júl. 30-án kelt „*Ne mediocri*” kezdetű brévéjével az apátok hatalmát a hajkorona s a kisebb rendek feladására korlátozta.

A hajkorona és a kisebb rendek kiszolgáltatója

A hajkorona s a kisebb rendek feladására maga az egyházi jog a püspökökön kívül másokat is felhatalmaz. Nevezetesen a bíborosokat, apostoli vikáriusokat s prefektusokat, a saját területtel bíró apátokat s prelátozókat, továbbá a szerzetesapátokat, akik azonban a hajkoronát s kisebb rendeket csakis a saját szerzeteseiknek adhatják fel érvényesen; végül más egyházi férfiakat, akiket a római szentszék ezzel esetről-esetre megbíz.

A megengedett kiszolgáltatás feltételei

Az Egyház a szent rendek kiszolgáltatását a legfontosabb életműködései közé sorozza. Miért is úgy azok megengedett *feladását*, mint szabad *felvételt* bizonyos feltételektől teszi függővé. Itt az előbbiről szólnunk. Hogy tehát a szentelés megengedett legyen, a felszentelő részéről a következők szükségesek:

a) a felszentelő a római szentszékekkel közösségben élő, minden egyházi fenyítéktől s szabálytalanságtól mentes s a felszentelendővel szemben illetékes legyen.

b) tartsa be pontosan a felszentelésre vonatkozó egyházi törvényeket. A felszentelésre vonatkozó törvények főbbjei pedig a következők:

1. *A felszentelés szertartása.* E tekintetben a Pontificale Romanum által előírt módot minden kihagyás és változtatás nélkül kell betartani.

2. *A felszentelés ideje.* A hajkoronát bármely napon fel szabad adni. A kisebb rendek vasárnap vagy valamely jelentősebb szent (duplex) napján délelőtt adhatók fel.

A nagyobb rendek (alszerpapság, szerpapság s áldozópapság) feladásának ideje a négy kántorböjti szombat, a fekete vasárnapot megelőző szombat s nagyszombat. Súlyos okból a püspök a felszentelést vasárnap vagy külsőleg megüendő ünnepnapon is végezheti. De a szentelésnek mindig szentmisével kapcsolatban kell történnie. A püspökszentelés ideje vasárnap vagy az apostolok ünnepei. Azonkívül az egyes szentelések között a lehetőség szerint bizonyos időköznek kell eltelnie, hogy azonközben a felvett rend gyakorolható legyen.

3. *A felszentelés helye.* A felszentelés rendesen a székesegyházban, a kanonokok jelenlétében ünnepélyes nyilvánossággal menjen végbe. Ha nem a püspöki székhelyen történik, akkor legalább az illető hely első templomában a papság jelenlétében kell azt végezni.

A püspökszentelés rendes helye *Róma*, vagy az illető püspök székesegyháza.

Az egyház már a III. század óta nagyon bölcsen úgy intézkedett, hogy a szentelés mindig nagy nyilvánosság előtt, a papság jelenlétében történjék, hogy így a szabályok s szertartások pontos betartása ennek a közjóra oly végtelenül fontos szentségnek kiszolgáltatásánál ellenőrizhető legyen.

4. *Illetékesség.* A püspök a rendeket megengedett módon csak azoknak adhatja fel, akikkel szemben *a szentelésre illetékes.*

Illetékes pedig a püspök a saját klerikusaival s azokkal az idegen klerikusokkal szemben, akik előtte a saját püspökük vagy egyházi hatóságuk elbocsátó levelét s engedélyét a szent rendek fogadására felmutatják.

Sajátjának pedig a püspök azokat a klerikusokat tekintheti, akik az ő egyházmegyéje területén születtek vagy legalább ott állandó lakóhellyel bírnak, avagy más egyházmegyéből elbocsátást s a felszentelő püspök egyházmegyéjébe bekeblezést nyertek.

A püspökszentelés a római pápának van fenntartva oly módon, hogy püspökké szentelni senkit sem szabad, míg erre a pápai engedély meg nem érkezett. Miért is a püspökszentelés előtt az erre vonatkozó pápai okiratot egész terjedelmében fel kell olvasni. A felszentelő püspöknek más két latin vagy görög szertartású püspök segédkezik, akiket azonban apostoli

engedéllyel két áldozópap is helyettesíthet. Hajdanában, midőn pápa szentelt püspököket – megkülönböztetésül – segédkező püspökök nélkül tette azt.

Az egyházi rend alanya

Ki veheti fel érvényesen?

Az egyházi rend csupán *megkeresztelt férfiúnak* adható fel érvényesen. Nyilvánvaló, hogy az egyházi rend fogadásának nélkülözhetetlen feltétele a keresztség. Miként viseljen valaki az Egyházban méltóságot s gyakoroljon hatalmat, mielőtt annak tagja lenne? Már pedig az Egyház tagjává a szent keresztség teszi az embert.

Az egyházi rend egyébként megkeresztelt *csecsemőknek* is *érvényesen* feladható, miként ez a koptoknál divatos. *XIV. Benedek* pápa a csecsemő felszentelését ugyan elítéli, de érvényességét elismeri.⁹ Ha azután az ily gyermek felserdül, szabadon választhat az egyházi s világi állapot között. Amennyiben az egyházi pályát választja, annak betöltésében s a vele járó kötelek teljesítésében ki kell tartania.

Az egyházi rendet továbbá csupán *férfi* veheti fel érvényesen. A Szentírás e tekintetben kétségtelenül tanúskodik. Már az ószövetségben papi szolgálatot csakis férfi teljesíthetett, az újszövetségben pedig éppen *Szent Pál*, a keresztény szabadságnak s egyenlőségnek ez a lánglelkű szószólója hirdeti a legnagyobb eréllyel: „Az asszonyok az egyházban hallgassanak, mert nem engedtetik meg nekik, hogy szóljanak, hanem, hogy engedelmesek legyenek”. (1Kor 14,34) Többi levelében is hasonló értelemben nyilatkozik. A hagyomány bizonyossága is világos és határozott. A legszentebb s kiválóbb nők sem kaptak valaha papi tiszteletet. És midőn a *montanisták* s *kolliridiánusok* rést akartak ütni ezen az elven, az egész Egyház élénk tiltakozását hívták ki maguk ellen.

Voltak ugyan az ősegyházban úgynevezett diakonisszák, kiknek tisztjük az volt, hogy a női hitjelölteket előkészítsék s megkeresztelésüknél – amely teljes alámerítéssel történt – az illedelem okáért segédkezzenek. Bár kézfeltétellel avatták fel őket, de nem a papi tisztségnek, hanem az Egyház karitatív feladatainak betöltésére.

Oka pedig annak, amiért a nő az egyházi rendekből ki van rekesztve legkevésbé sem a női nem kevesebb értéke, hanem egyszerűen a természet rendje, amelyet a Teremtő megállapított. Akárhány nő tehetségben, érényben, főleg áldozatkészségben, nemkülönben a kegyelem ajándékaiban felülmúlja a férfiakat, ámde a papi tisztség betöltésére természeténél fogva mégis alkalmatlan. *Isten* ugyanis a nőt, mint „segítő társat”, a férfi alá rendelte, nem hivatott tehát az Egyházban vezető szerepre. Azonkívül a férfiút önállóbb, objektívebb jelleme biztosabb, határozottabb ítélőképessége s erélye inkább hivatottá teszi a kormányzásra s a lelkek vezérletére. Ezt maguk a nők is – úgy véljük – készségesen s őszintén elismerik és tapasztalják. Végül az sem jelentéktelen ok, hogy a nő a papi hivatás által kénytelen volna női zárkózottságából kilépni, kísértéseknek lehetne kitéve, avagy azt okozhatna.

Ki veheti fel megengedetten?

Ezen kívül az egyházi rend megengedett felvételéhez még számos más kellék is szükséges. Röviden megismertetjük azokat.

1. Világi pappá csak az lehet, aki a püspök ítélete szerint szükséges vagy hasznos az egyházmegye számára. (969. k. 1.)

⁹ „Eo quamvis tempore” kezdetű pápai okirat, 1745. május 4-iki kelettel.

2. Jogtalanság bárkit s bármi módon a papi pályára kényszeríteni. A kényszerített egyén egyházi peres úton kérheti, hogy a világiak sorába visszahelyeztessék s így a papi kötelezettségektől (celibátus, breviárium stb.) mentesíttessék. (214. k. 1.)

A kényszerítő pedig, még ha püspök vagy bíboros is – kiközösítésbe esik. (2227. k. 2.)

Ugyancsak jogtalanság az alkalmasat a papi pályától visszariasztani.

3. A papi pályára készülőknek a szemináriumokban kell legalább is négy éven át tartózkodnia. (972. k.) E törvény alól a püspök csak igen fontos okból adhat felmentést, de ilyen esetben is a felszentelendő jámbor s alkalmas pap felügyeletére bízandó. (972. k. 2.)

4. Az veheti fel a hajkoronát, akinek *szándéka van* az áldozópapságig eljutni. (973. k. 1.)

5. Püspöknek legszigorúbb lelkiismereti kötelessége a felszentelendők alkalmas és méltó voltáról megbizonyosodni. (973. k. 3.)

Különleges feltételek

Az új egyházjog még a következő feltételekhez szabja a rendek megengedett felvételét. (974. k.)

1. A felszentelendő legyen *megebérmálva*.

2. Megfelelően *erkölcsös legyen*, amit a szeminárium rektorának igazolnia kell.

3. *A kánoni kor*. A hajkoronát a teológia elején, tehát 17–18 éves korban, a kisebb rendeket ezután fokozatosan szabad felvenni. (978. k. 2.) Az alszerpapi rend a bevégezett 21-ik; a szerpapi a bevégezett 22-ik, az áldozópapi a bevégezett 24-ik, a püspöki a bevégezett 30-ik év után vehető fel. (975. k.)

4. A felszentelendőnek megfelelő tudással is kell bírnia, miért is vizsgát kell tennie. Nevezetesen az alszerpapság a teológia harmadik évének végén, a szerpapság a negyedik év elején, az áldozópapság a negyedik év közepén adható fel (976. k. 2.)

A teológiát nyilvános hittudományi intézetben kell végezni, amelyben két évig bölseletet s négy évig hittudományt adnak elő. (976. k. 3; 1365 k.) A tanévnek kilenc hónapból kell állnia.

5. *A megelőző rendek felvétele*. Tilos tehát valamely rendet mellőzni, átugrani. Mindazonáltal az ily módon felvett rend érvényes volna, kivéve – úgy látszik – a püspöki rendet, amely csak felszentelt áldozópapnak adható fel érvényesen. Vannak azonban tekintélyes tudósok, mint *Mabillon*, *Martène*, akik az utóbbi véleményt nem osztják s állításukat történeti példákkal támogatják.

6. *Kánoni cím*. Az Egyház csak olyanokat enged felszentelni, akiknek állásukhoz mért anyagi ellátásról kellően gondoskodva van. Azt a forrást, amelyből a felszentelt élni fog, nevezik kánoni címnek, amelyre ti. felszentelik.

Ilyen kánoni címek lehetnek az egyházi javadalom, családi vagyon, penzió vagy évjáradék, az egyházmegye avagy a külmisziók szolgálata. A szerzeteseket többnyire „a szegénység” címére szentelik fel.

7. A világi és szerzetes papjelölteknek *idejében jelentkezniük* kell a püspöknél, aki a *hirdetést*, akárcsak a házasságkötés előtt, elrendeli.

A hirdetés a felszentelendő plébániájának templomában történik s pedig a végből, hogy a hívek az esetleg tudomásukra jutott akadályokat bejelenthessék.

A felszentelendőknek a kisebb rendek felvétele előtt teljes háromnapos, a nagyobb rendek előtt teljes hatnapos *lelkigyakorlatot* kell a szemináriumokban vagy valamely zárdában tartaniuk. Ezekon kívül az alszerpapság előtt a trienti hitvallást s a *X. Pius* által előírt *antimodernista esküt* is kötelesek letenni.

A püspök, illetőleg a szerzetes rendfőnök az alszerpapi szentelés megtörténtéről értesíti *azt a plébánost*, akinek plébániáján a felszenteltet megkeresztelték, hogy ez a felszentelés tényét a keresztelési anyakönyvbe bevezesse.

Jegyzet. Jellemző a nagy gondosságra, amellyel az Egyház híveinek minél képzetesebb lekipásztöröket adni igyekezik, az a körülmény is, hogy már munkatérre kibocsátott papjait is további tanulásra, önképzésre kényszeríti. Előírja, hogy a teológia elvégzése után a világi papok három, a szerzetes-papok öt éven át évenként a hittudományok egyes szakaiból vizsgázzanak. A gyóntatáshoz szükséges joghatóság, s az engedély a hitszónoklásra csupán vizsgálat után adható meg. A gyóntatót s szónokot a püspök újabb vizsgára is kényszerítheti, ha képességeik felől kétsége van. Vizsgáznia kell annak is, aki valamely plébánia javadalom elnyerésére pályázik.

A felszentelés akadályai

Az Egyház, hogy az alkalmatlan vagy kevésbé alkalmas egyéneket a rendek felvételétől, illetőleg azok gyakorlatától visszatartsa, bölcsen akadályokat állított fel. Ezeket is vázlatosan megismertetjük, amennyiben katolikus közönségünket érdekelhetik. Az új egyházjog kétféle akadályt ismer: az ún. *szabálytalanságokat* s az *egyszerű akadályokat*. Az előbbiek általában véve állandó jellegűek, az utóbbiak a körülmények változásával maguktól elenyésznek. De lássuk most már az akadályok mindkét fajtát kissé részletesebben.

A szabálytalanságok

A szabálytalanság eredetét tekintve lehet egyházi eredetű s lehet isteni eredetű. Így pl. a némaság vagy örülség isteni jogon akadályoz a rendek felvételében.

Lehet továbbá a szabálytalanság a rendek felvételét megelőző vagy a felvételt követő; lehet teljes, avagy részleges. Ez utóbbi ismét akadályozhatja a rend felvételét, de annak gyakorlatát egészen vagy részben megengedheti. Így pl. a vakot ugyan nem szabad felszentelni, de ha már mint pap vakult meg, gyóntathat, sőt pápai engedéllyel bizonyos feltételek mellett misézhet is. A szabálytalanság nem ismerése nem ment fel a szabálytalanság alól. (988. k.)

A szabálytalanságok két nagy csoportra oszlanak. Vannak *hiányból* s vannak *bűncselekményből* eredők.

A hiányból származó szabálytalanságok

Az egyházi törvény hét ilyet állít fel. Szabálytalanok:

1. *A törvénytelen származásúak*, vagy akik törvényesnek vélt házasságból születtek. Ez a szabálytalanság is bár magában véve állandó jellegű, de mégis minden felmentés nélkül megszűnhetik, a természetes szülők későbbi házassága, avagy az ünnepélyes szerzetesi fogadalom által. Vannak azonban egyházi méltóságok, amelyektől még az utólag törvényesítettek is el vannak tiltva. Így nem lehetnek bíborosok, püspökök stb.

2. *Oly testi hibában szenvedők*, amely miatt a szent ténykedéseket biztonsággal s méltósággal nem végezhetnék. Ilyenek a vakok, süketek, némák, törpék, csonkák stb.

3. *A nyavalyatörősök, örültek s a gonosz szellemtől megszállottak.*

4. *Akik két vagy több érvényes házasságot kötöttek egymás után.*

5. *A jogilag becsstelének.* Ilyenné lesz az ember pl. az Oltáriszentség megbecstelenítése, a pápa, bíboros vagy pápai követ bántalmazása; párbajozás vagy ennél segédkezés, érvényes házasság ellenére új házassággal, nemkülönben a szent tisztaság elleni különös kihágások által. Ez utóbbiak közé tartozik a vétek kiskorúval (16 éven alulival) az erőszak, a sodomia s vérfertőzés.

6. *A bíró, aki (bár igazságos) halálos ítéletet hoz.*

7. *A hóhér, aki a halálos ítélet végrehajtásában önként segédkezik.*

Jegyzet. A felsorolt esetek között találunk olyanokat, amelyek semmiféle bűnnel sem kapcsolatosak s nem megbélyegzők (pl. a bíró szerepe), csak az Egyház nem találja a papsággal egyezőnek.

A bűncselekményből származó szabálytalanságok

Az új kódex ugyancsak hét ilyen állapotot állapít meg. Ezen a címen szabálytalanok:

1. *A hitehagyók, eretnekek, szakadárok.*
2. *Akik a végszükség esetét kivéve nem katolikus által kereszteltetik meg magukat.*
3. *Mindazok, aki bárcsak civil házasságra lépni merészkednének, jóllehet érvényes házassággal, magasabb egyházi renddel vagy szerzetesi fogadalommal, még ha egyszerű és ideiglenes is az, kötve vannak, avagy ha a nő van hasonló fogadalmakkal vagy érvényes házassági friggely lekötve.*
4. *Akik készarva embert ölnek vagy magzatot hajtanak el.*

A katonák azonban, akik a háborúban ölnek, nem esnek szabálytalanságba, kivéve, ha a hadijog ellenére magánszemélyt gyilkolnak. Hasonlóképpen nem lesz szabálytalan az sem, aki önvédelemből, szükséges elővigyázat betartásával, öl embert.

5. *Akik magukat megcsonkítják, vagy öngyilkossági kísérletet tesznek.*
6. *Az egyháziak, akik nekik tiltott orvosi vagy sebészeti gyakorlatot folytatnak, ha ebből emberhalál következik.*
7. *Akik a szent rendek gyakorlatával visszaélnek, pl. magasabb rendet gyakorolnak, mint aminőt felvettek.*

A felszentelési akadályok

Az új törvénykönyv szintén hét ilyen sorol fel. Akadályozva vannak a rendek felvételében:

1. *A nem katolikusok gyermekei, amíg szüleik a tévelygésben kitartanak.*
2. *Azok a férfiak, akiknek feleségük van.*

Az új kódex szerint feleséges ember csakis akkor veheti föl a szent rendeket, ha felesége meghal, vagy ünnepélyes szerzetesi fogadalmat tesz, avagy új házasságra lép¹⁰; ha a pápa a házasságot felbontja, avagy a házasfelek az ágytól s asztaltól örökre szétválasztatnának.

3. *Akik valamely az egyháziaknak tiltott állást töltenek be, avagy ügyletet végeznek, amíg csak az ezekkel járó összes kötelezettségektől meg nem szabadultak.*
4. *A rabszolgák, míg szabadságukat vissza nem nyerték, ahol ez az intézmény még fennáll (?)*
5. *A világi törvény szerint katonakötelezettek, míg e kötelemüknek eleget nem tettek.*
6. *Az újonnan megkereszteltek.*
7. *A becsstelenség hírében állók.*

¹⁰ Ily eset pl. akkor fordulhat elő, ha zsidó vagy pogány házasfelek közül a férj megkeresztelkedik, a nő pedig mással lép házasságra.

Felmentés a felszentelés akadályai alól

Az Egyház az általa létesített akadályokat megfelelő fontos okokból el is mozdíthatja. Nevezetesen felmentést adhat:

1. A *pápa* minden egyházi akadály alól. Ezt a hatalmat az ő nevében a szentségek feyelmét intéző Szent Kongregáció, némely esetben a Zsinati Bizottság gyakorolja.
2. A *megyéspüspök*, de csak titkos esetekben, bizonyos korlátok közt.
3. A *gyóntató*, sürgős szükség esetén, ugyancsak korlátozottan.

A felszentelés szertartásai

Az egyházi rend valamennyi fokozatának szertartásait teljes egészükben, magyarázatokkal kísérve – sajnos – nem adhatjuk. Erre külön könyv volna szükséges. Igyekszünk tehát azokat megismertetni annyira, hogy értelmükről s magasztosságukról bárki tiszta fogalmat alkothasson magának.

A hajkorona feladása

A hajkorona (tonsura) a szentmisén kívül is bármely napon s helyen kiszolgáltatható, rendszeren azonban ünnepélyes főpapi misén az Introitus vagy Kyrie után adják azt fel.

A klerikusjelöltek fekete papi öltönyben (reverendában), balkarjukon karinggel, jobbkezükből égő gyertyával jelennek meg a püspök előtt.

A püspök az Introitus (vagy Kyrie) után leül az oltár közepe előtt, a süveggel fején. Jegyzője most névszerint előszólítja azokat, akik hajkoronát kapnak. Mindegyik azt feleli: „Jelen vagyok”.

Most az összes jelöltek térdre borulnak, körben a püspök előtt, jeléül alázatos engedelmségüknek s fiúi szeretetüknek az iránt, akinek a pápa után a legnagyobb méltóságot adományozta *Isten* az egyházi rendben.

A püspök erre – ha még más rendek is kiszolgáltatók – kihirdeteti, hogy kiközösítés terhe alatt senki a szent rendeket felvenni ne merészkedjék, aki egyházilag akadályozva van, nincs megvizsgálva s névleg felhívva.

Ezután a püspök a jelenlevőkkel buzgón kéri *Istent*, hogy a megnyírandóknak adja az ő *Szentlelkét* s amint hajuktól való megfosztás által külsejükben megváltoznak, úgy az erényben növekedjenek s minden lelki vakságtól megszabadulva, a kegyelem világosságában részesüljenek.

Most a kar a 15-ik zsoltár mondásába kap, miközben a püspök minden klerikusjelölt hajából ollóval levág egy keveset a homlokon, a tarkónál, a két fül táján s a fej tetején. A jelölt pedig, mialatt ez rajta végbemegy, az említett zsoltár ötödik részét imádkozva: „Az Úr az én örökségem és kelyhem része, te vagy, ki visszaadod nekem örökségemet”.

A haj levágása jelképezi a világ hiúságairól való lemondást, de emlékeztet a hajkorona, amelyet mostantól fogva a klerikus viselni fog, *Krisztus* töviskoronájára, de egyben királyságára is, amelynek az egyházi rend részesévé tesz.

Miután valamennyien felkapták a hajkoronát, a püspök felemelkedik és imádkozik *Istenhez*, hogy az új klerikusokat tartsa meg szeretetben s óvja a bűnnek minden szennyétől.

Ezután a püspök megható imák kíséretében a klerikusokat a karingbe öltözteti, mondván: „Öltsön téged az Úr új emberré, ki *Isten* szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben”. (Vö. Ef 4,24)

Végezetül a püspök intelmet intéz hozzájuk, hogy méltó tagjai legyenek a klérusnak, amelynek kiváltságaiban a tonsura (hajkorona) folytán részesülnek.

Az ajtónálló szentelése

A püspök figyelmezteti az előtte térdelő hajkoronásokat a felveendő rend kötelezettségeire; s inti őket, hogy azokat híven teljesítsék. Nevezetesen az ő hivatalukhoz tartozik csengetni s harangozni, az egyház és sekrestye ajtait kinyitni és bezárni, a könyvel, amely a szentleckéket tartalmazza, a tanítást tartó számára felütni. Az ajtónállók kötelességeikhez tartozott továbbá hajdanában a híveket s a keresztségre készülőköt az isteni szolgálat alatt egymástól elkülöníteni, az utóbbiakat a pogányokkal együtt a közös oktatás végén a templomból eltávolítani; végül az üldözések idején, midőn a hívek csak titkon gyűlhettek össze, a püspök megbízásából a híveknek az összejövétel helyét s óráját titokban tudtul adni. Innen ered a nevezetük is. Miért is a püspök ennek a rendnek feladását úgy eszközli, hogy teendőik jelképét a templomkulcsokat odanyújtja a szentelendőknek, miközben e szavakat mondja: „Úgy járjatok el, mint akiknek *Isten* előtt számot kell adniuk mindazokról, amik e kulcsokkal el vannak zárva”. Ezután a székesegyházi főesperes a templom ajtajához vezeti őket s azt bezáratja s kinyitattja velük. Azután kezükbe adja a harangkötelet vagy csengettyűt s harangoztat, illetőleg csengettet velük. Miután pedig a püspök elé visszatértek, ez süveggel fején feléjük fordul s felhívja a jelenlevőket, hogy vele együtt kérjék *Isten* áldását az új ajtónállókra. Imádság után megáldja őket.

Az ajtónálló rend feladása ma sem céltalan. Figyelmezteti szüntelen s felhatalmazza a papot, nevezetesen a plébánost, hogy temploma épségére, díszére, a szent edények s ruhák tisztaságára, az istentisztelet pontos kezdésére s megtartására nagy gondot fordítson s ügyeljen, hogy a templomban mindenki illendően viselkedjék.

Az olvasó szentelése

Az olvasók rendje az ősi Egyházban nagy becsben állott. Már *Szent Jusztin* vértanú s *Tertullian* a második században emlegetik. És midőn *Szent Cyprián Aurelius* és *Celerinus* ifjakat hősi hitvallásuk elismeréséül lektoroknak (olvasóknak) szentelte, ezt mindenki nagy kitüntetésnek s jutalomnak tekintette.

Az ajtónállók szentelése után a püspök ismét az oltár közepe előtt foglal helyet s süveggel fején előadja a felveendő olvasósággal járó jogokat s kötelemeket. Az olvasónak ugyanis a templomban nyilvánosan Szentírást kell olvasnia, leckét énekelnie, kenyeret s új gyümölcsöket áldania. Figyelmezteti a szentelendőket, hogy az olvasási emelvényről, érthetően s épületesen végezzék, s amit olvasnak, azt higgyék s meg is cselekedjék, hogy így a hallgatóságot példával is oktassák. Mindennek jelképéül átadja nekik érintésre a leckéket tartalmazó, avagy a misekönyvet ezekkel a szavakkal: „Vegyétek és legyetek az *Isten* igéjének olvasói, amely hivatalt, ha híven s hasznosan teljesítitek, részetek lesz azokkal, akik az isteni ígét kezdet óta jól kezelték”.

Hogy a szent iratok, főleg a vasárnapi szent evangélium épületes s érthető felolvasása s a jó példaadás a papra nézve napjainkban is mekkora gyakorlati jelentőséggel bír, bővebben kifejtünk felelges.

Az ördögűző szentelése

Az ördögűző „exorcista” nevével az Egyház nyelvén azokat jelezzük, akik az Egyház nevében s megbízásából a gonoszlélektől megszállottakra ráteszik kezeiket s őket ilymódon a démoni behatásoktól megszabadítják.

Szentelésük úgy történik, hogy megfelelő intelem után a püspök átnyújtja nekik érintésre az ördögűzés szertartását tartalmazó egyházi könyvet, miközben e szavakat mondja:

„Vegyétek s vessétek emlékezetbe és legyen hatalmatok feltenni kezeiteket úgy a megkeresztelt, mint a keresztségre készülő megszállottakra”.

Az ördögűző hatalom, amelyet a pap a megszállottakkal szemben csak ritkán, püspöki engedéllyel, a szentségek s szentelmények kiszolgáltatásánál azonban gyakran igénybe vesz, nagy s örök figyelmeztetés a papra nézve. Mert, miként a római Rituálé mondja: Annak, akinek az ördögűzést végeznie kell, a megfelelő erkölcsi tulajdonságokkal: jámborsággal, okossággal, feddhetetlen étellel, alázatossággal, *Istenben* való bizodalommal, önérdeknélküli felebaráti szeretettel, állhatatossággal kell felruházva lennie a megkívántató mértékben, érett korának és erkölcsi komolysága folytán tiszteletreméltónak. *Szent Ciprián* pedig így ír ez ügyben: „Aki tiszta életű, szeplőtelen lelkű és feddhetetlen erényű, az kap hatalmat, hogy a tisztátalan és állhatatlan lelkeket, akik az embereket nyomorgatják, hogy őket elveszítsék, fenyegetések által vallomásra bírja s kiűzhesse, őket nehéz csapással megdorgálhassa; őket – jóllehet ellenállnak, ordítanak és sóhajtoznak – szenvedésük nagyobbításával elűzhesse, mindjárt büntethesse és tűz által kínoztathassa”.

A gyertyavivő szentelése

A püspök figyelmezteti az előtte térdelő felszentelendőket a gyertyavivő rend, az acolytatus kötelmeire. A gyertyavivők tartoznak a templomban a gyertyatartót hordozni, ugyanott a lámpákat meggyújtani, a szent áldozathoz szükséges kenyérről s borról gondoskodni. Egyben inti őket a püspök, hogy amint gyertyát hordanak kezükben, vessék is maguktól el a sötétség műveit, öltsek magukra a világosság fegyverzetét s emlékezzenek meg arról, hogy az isteni áldozathoz csupán akkor fognak méltó módon kenyeret, bort szolgáltatni, ha tiszta s jámbor életükkel önmaguk is *Isten* előtt tetsző, kedves áldozattá válnak.

A püspök ezután gyertyatartót nyújt át nekik égő gyertyával. „Vegyétek – úgymond – a gyertyatartót a gyertyával s tudjátok meg, hogy ti az egyházban a világosság gyújtására vagytok lefoglalva az Úr nevében. Amen.” Majd üres ampolnát (kannácskát) nyújt nekik érintésre eme szavakkal: „Vegyétek az ampolnát, hogy bort és vizet nyújtsatok *Krisztus* vérének áldozatához az Úr nevében. Amen”.

Végül a püspök az Úr áldását könyörgi le az új acolytusokra.

Nagyon fontos kötelmeket vállalt minden pap magára az acolytatus felvételével, amelyek egész életen át kísérik. Szellemileg, lelkileg világosnak s fényesnek kell lennie, vagyis hittel, tudománnyal, kegyelemmel, jócselekedetekkel ragyognia s magát főleg a szent celibátus által jó illatú, szeplőtelen áldozatul bemutatnia.

A gyertyavivői rend feladása után valamennyi felszentelt visszatér helyére. A püspök folytatja a szentmisét, vagy esetleg a nagyobb rendek feladását kezdi.

A felajánláskor, miután elmondotta az offertóriumot, fején a süveggel ismét leül az oltár közepe előtt. Most a felszentelték mindnyájan kettesével eléje járulnak s térdenállva felajánlják neki a most meggyújtott égő gyertyát, megcsókolva azt s a püspök kezét. Erre ismét visszatérnek helyükre s a püspök folytatja a szentmisét.

A szentmise végén a püspök áldást ad, leül az oltár előtt, s így szól a felszenteltetekhez:

„Legkedvesebb fiaim! fontoljátok meg a rendet, amelyet felvettetek s a terhet, amelyet vállatokra helyeztek; igyekezzetek szentül s buzgón élni és a mindenható *Istennek* tetszeni, hogy kegyelmét megnyerjétek, amelyet nektek irgalmasan megadni kegyeskedjék.

Mindnyájan, akiknek a hajkoronát s a négy kisebb rendet feladtuk, végezzétek el a hét töredelmi zsoltárt a litániákkal, versekkel s imákkal. És a mindenható *Istenhez* érettem is imádkozzatok”.

Valamennyien felelik: „Szívesen!”

A püspök az oltárhoz fordulva az utolsó evangéliumot olvassa s a szentmisét befejezi.

Az alszerpap szentelése

A püspök a felszentelendőkhöz fordulva ünnepélyesen inti őket, hogy jól fontolják meg a teendő lépést. Most még szabadok, ha tetszik, a világi állapotba visszatérhetnek. Ámde, ha az alszerpapságot felveszik a nőtelen, tiszta életben s az egyház szolgálatában mindvégig ki kell tartaniuk.

Erre mindnyájan arccal a földre borulnak s a püspök térdenállva elkezd a mindenszentek litániáját. Midőn pedig a litániának ama verséhez ér: „Hogy a kimúlt híveknek örök nyugodalmat adni méltóztassál”, a püspök felkel s az arcraborult felszentelendőket keresztvetésekkel megáldja, mondván: „Hogy e választottakat megáldani méltóztassál!” „Hogy e választottakat megáldani és megszentelni méltóztassál!” „Hogy e választottakat megáldani, meg- és felszentelni méltóztassál!” A körülálló papok mindannyiszor azt felelik: „Kérünk téged, hallgass meg minket!”

A litánia végeztével a püspök az előtte térdelő felszentelendőknek előadja az alszerpapi rend kötelelességeit. Az alszerpapnak az eucharistikus áldozat számára, vizet kell készítenie, a szerpapnak a szentmisenél szolgálnia, az oltárabroszokat, korporálékat, kehelykendőket kimosnia, a hívek által felajánlott kenyérből az oltárra annyit helyezni, amennyi az áldozni kívánó hívek számára szükséges.

Mindehhez a püspök komoly s megható intelmet csatol, felszólítva a felszentelendőket, hogy bárminők voltak is eddig, de ezentúl az *Egyház szolgálatában szorgalmasak, éberek, viseletükben józanok és tiszták legyenek.*

Erre a püspök üres kelyhet s paténát, a főesperes pedig két borral s vízzel töltött ampolnát a hozzájuk tartozó tálcával s kéztörölővel nyújt át nekik, hogy jobbkezüikkel érintsék, miközben a püspök így szól hozzájuk: „Lássátok, minő szolgálatot adnak át nektek; azért inteltek titeket, úgy viseljétek magatokat, hogy *Istennek* tessenek”.

Ezek után a püspök két könyörgést végezvén, megáldja őket, majd megfelelő szavak kíséretében rájuk ölti sajátos rendi szent ruháikat, a vállkendőt (humerálét), karöltőt (manipulust), a köntöst (tunikát), végre megérinteti velük a misekönyvet, hatalmat adva a szentleckét mondani, énekelni az élőkért s a holtakért.

Most helyükre mennek egynek kivételével, aki hangosan elolvassa vagy éneklia a szentmise leckéjét.

A felajánláskor minden úgy megy végbe, mint a kisebb rendeknél láttuk.

Az Agnus Dei után egyik felszentelt a püspöktől Pax-ot, vagyis békeölelést kap, a szeretet jeléül, amelyet társainak közvetít. Mise közben mindnyájan megáldoznak a püspök kezéből. A mise végén a püspök újra buzdítja őket s feladatuk kiszabja számukra a napi zsolozsma egyik szakaszát (nokturnumát).

A szerpap szentelése

A szentlecke után a püspök leül székére, mire a főesperes a felszentelendőket előhíva a püspökhöz ezeket a szavakat intézi: „Főtisztelendő Atya! A Katolikus Egyház kívánja, hogy a jelenlevő alszerpapokat a szerpapság terhének viselésére szenteljétek fel!”

„Tudod-e, hogy méltók?” kérdi erre a püspök.

É a főesperes: „Amennyiben az emberi gyarlóság engedi, tudom is, bizonyítom is, hogy ők méltók e hivatal terhének viselésére”. Erre a püspök egy *Deo gratias*-szal! (Hála *Istennek!*) felel. Majd a papsághoz és néphez fordul s felszólítja őket, hogy amennyiben a felszentelendők ellen kifogásuk volna, adják elő.

Kis vártat múlva a püspök intelmet intéz a felszentelendőkhöz a felveendő rend kötelelességeiről, amelyek nevezetesen az oltárnál való szolgálat, a keresztelés és a prédikálás. Inti egyben őket, hogy mint az Úr testének s vérének kiszolgáltatói, *Szent István* első vértanú

példája szerint minden testi kicsapongástól tartózkodjanak, s az evangéliumot, amelyet hirdetnek, saját eleven példájukkal magyarázzák.

Ezután a felszentelendők arca borulnak, a püspök fején a süveggel letérdel az oltár lépcsőjén s elimádkozzák vagy éneklük a mindenszentek litániáját egészen úgy, miként ez az alszerpapi rend feladásánál történt. A püspök most is megadja a háromszoros ünnepélyes áldást. A felszentelendők pedig közben megújítják a fogadalmat, amelyet *Istennek* tettek, hogy meghalva a világnak, egészen az ő szolgálatára szentelik magukat.

A litánia végeztével felemelkednek, de még térdeiken állva maradnak. A püspök most fején süveggel s székében ülve a papságot s népet közös imára szólítja fel, hogy *Isten* segítségével a felszentelendők a levitarend áldásában fényeskedjenek és lelkeségüket ragyogtatva világoskodjanak.

A püspök erre felkel s hosszabb ünnepélyes bevezetés után prefációba kezd, amelynek keretében megtörténik a szentség kiszolgálása. A püspök ugyanis mintegy félbeszakítva a prefációt, mindenegybes felszentelendőnek fejére ráteszi jobbját e szavak kíséretében: „Vedd a *Szentlelket* erősségül, hogy ellenállhass az ördögnek és az ő kísértéseinek az Úr nevében”. Majd oly hangon, mint előbb, jobbját állandóan kiterjesztve tartva folytatja a prefációt. Esedezik megható szépen, hogy öntse ki *Isten* a szerepokra az ő *Szentlelkét*. Kegyelme ajándékaival erősítse meg őket szolgálatuk teljesítésében. Bövelkedjenek minden erényben, legyenek szerények, szemérmesek, feddhetetlenek, hogy a hívek az ő jámbor viselkedésük utánzására gyulladjanak, ők pedig a lelkiismeret jó tanúsága mellett *Krisztusban* állhatatosak maradjanak s méltók legyenek az egyházi szolgálat alantibb fokáról magasabbra szállni.

Erre a püspök felvett rendjük jeléül az új szerepokra adja megfelelő intellemmel a stólát, hivataluk ékességét, amelyet a balvállukon s jobbkarjuk alatt összekötve viselnek. Aztán rájuk adja a dalmatikát, mint rendjük sajátos díszköntösét. Végre kezükbe adja a misekönyvet felhatalmazva őket a szent evangélium olvasására a templomban, az élőkért s holtakért.

Utoljára még két imát mond felettük a püspök, kérve *Istent*, küldje reájuk *Szentlelke* áldását, hogy mások előtt jó példájukkal tündökölhessenek, az apostolok által választott első diákonok hivatalára méltók legyenek, s az ehhez megkívánt erények gyakorlata által neki tessenek.

Az új szerepok helyükre mennek, egy azonban közülük olvassa a mise evangéliumát.

A felajánlaskor, a Pax-nál, áldozáskor és a szentmise végén minden úgy történik, ahogy az alszerpapság feladásánál.

Az áldozópap szentelése

A papszentelés csakúgy, mint a többi szentelések, a szentmise alatt s pedig az evangélium előtt megy végbe.

A felszentelendők szerpapi ruhában, humeráléval, albában cingulussal, stóálával és manipulussal jelennek meg, jobbkezükből kendőcskét tartanak a kezeknek a kenéskor történő összekötésére s megtörlésére; a balkarjukon pedig az összegöngyölt miseruhát viszik.

A püspök az evangélium előtt süveggel a fején leül az oltár közepe előtt. A főesperes ünnepélyesen előszólítja a felszentelendőket, névszerint meghívva őket. Mire azután a püspökhöz fordul: „Főtisztelendő Atya! a Katolikus Anyaszentegyház azt kívánja, hogy a jelenlevő szerepokat az áldozópapság terhének viselésére szenteljétek fel.” Miután pedig a püspök az illetők méltó voltáról – miként ez a szerep szentelésénél történt – megbizonyosodott, hosszabb intelmet intéz a papsághoz s a néphez, amelyben felszólítja őket, hogy esetleges kifogásaikat a felszentelendők ellen adják elő.

Kisvártat múlva a felszentelendőket oktatja az áldozópapi méltóságról s a papban megkívánt tulajdonságokról s erényekről. Megjelöli a pap sajátos hivatásbeli teendőit, kijelentvén: „A papnak kötelessége: áldozni, áldani, igazgatni, tanítani és keresztelni”. A

papoktól megköveteli az Egyház – mondja többek között a püspök e remek beszédében –, hogy erkölcsükben őrizzék meg a tiszta és szent élet romlatlanságát, hogy a szent titkoknak ismeretébe, nevezetesen az *Úr Jézus* szenvedése és halála titkába mélyen belehatoljanak. Az újszövetség csodálatos áldozatát ne csak megüljék és bemutassák, hanem általa elérjék azt is, amit *Szent Pál* mond, ti. hogy tagjaikból minden bűnt s vágyat kiirtsanak, szóval sanyargatott s önmegtagadó életet viseljenek. Cselekedeteiknek annyira erényeseknek kell lenniük, hogy a híveknek épülésére, az Egyháznak örömeire legyenek. Mi mást jelent ez, mint azt, hogy a papnak szentül kell élnie?

Most a felszentelendők arcra borulnak s így maradnak, míg csak a mindenszentek litániáját felettük el nem végzik. Azután felemelkednek, s kettesével a püspök elé térdelnek, aki süveggel fején trónusa előtt áll.

Elközelgetett a pillanat, amelyre a felszentelendők évekig tartó szorgalmas tanulással, imádsággal, erénygyakorlatokkal készültek, amely után oly forrón epedtek, amiért jámbor szüleik, testvéreik gyakran esedeztek. Az a pillanat van küszöbön, amelyben venni fogják a Szentlelket, s benne általa a hatalmakat s kegyelmeket a papi tevékenységre, szent hivatásuk méltó betöltésére.

A tulajdonképpeni felszentelés, a papi rend feladása kezdetét veszi.

A püspök a nélkül, hogy valamit mondana, mindkét kezét mindenegyes felszentelendőnek fejére teszi. Ugyanezt cselekszik egymásután a jelenlevő papok is, kik közül legalább háromnak-négynek miseruhában, a többinek legalább stólában kell lennie.

Megható pillanat ez. Mindenki hallgat. De annál hangosabban szólnak a felszentelő püspök, a jelenlevő papok s hívek szívei, buzgón kérve Istent, hogy *Szentlelkét* bőven öntse ki a felszentelendőkre.

Azután úgy a püspök, mint a papok jobbkarjukat kiterjesztik a felszentelendők felett, miközben a püspök egyedül így imádkozik: „Könyörögjünk, kedves atyámfiaink a mindenható *Istennek*, hogy e szolgálói fölött, akiket az áldozópapságra kiválasztott, mennyei ajándékait sokasítsa meg, és hogy azt, amit az ő kegyelméből felvesznek, az ő segítségével elnyerhessék. A mi Urunk *Krisztus* által. Amen”.

Majd a püspök – most már süvegét letéve – a következő imát mondja a felszentelendők felett: „Hallgass meg minket Urunk, *Istenünk* és ezekre a szolgálóidra a *Szentlélek* áldását s a papi kegyelem erejét öntsed, hogy akiket kegyességed színe előtt felszentelésre bemutatunk, ajándékaid örökös bőségével áraszd el. A mi Urunk Jézus *Krisztus* által...”

Erre kiterjesztett karokkal magasztos prefációba kezd. Kéri ebben *Istent*, hogy miként *Mózesnek* a hetven férfiút, *Áronnak* fiait *Eleázárt* és *Ithámárt* az apostoloknak a hetvenkét tanítványt rendelé segítségnek, akként adja meg ezeknek a szolgálóinak a papi méltóságot s az életszentség Lelkét az ő főpapi terheinek enyhítésére. Legyenek mint egyszerű papok a püspök támaszai, tündököljenek minden igazságban, hogy egyszer a rájuk bízottakról sikeresen számot adva elnyerjék az örök boldogságot.

Most a papi ruhák felöltése következik.

A püspök süveggel fején leül s mindenegyes felszenteltnek mellén a stólát kereszt alakban összeteszi mondván: „Vedd az *Úr* igáját, mert az *Úr* igája édes és az ő terhe könnyű”.

Azután mindegyikre ráteszi a miseruhát, amelynek hátsó része azonban összegöngyöltíve marad, miközben ezt mondja: „Vedd a papi ruhát, amely a szeretetet jelenti, mert hatalmas az *Úr*, hogy öregbítse benned a szeretetet és minden tökéletes jót”.

A felszentelt pedig erre feleli: „Hála *Istennek!*”

Aquinói Szent Tamás szépen értelmezi ezt a szertartást. „A papnak – úgymond – mind a két válláról csüng a stóla, hogy kifejezésre jusson a szentségek kiszolgáltatásában való *teljhatalma*. Minthogy pedig a pap ebben senkinek sem szolgálja, azért véges-végig leszáll a stólája. Kasulája (miseruhája) is van a papnak, amely a szeretetet jelenti, mert a szeretet szentségét (az Eucharistiát) ő készíti.”

Most süveg nélkül felkel a püspök, s míg a többiek mind térdelnek, hosszabb imát mond.

Kéri *Istent*, hogy az ő kegyelméből eme szolgálói tudományban és minden erényben tündökölhessenek, hivatásuk ajándékát tisztán megőrizték, a hívek számára szeplőtelen áldásuk erejével a kenyeret és bort szent Fia testévé és vérévé átváltoztassák s a végítélet napján tiszta lelkiismerettel, igaz hittel, *Szentlélekkel* eltelten támadhassanak fel.

Az ima után a püspök süveg nélkül az oltár felé fordulva letérdel, s fennhangon elkezd, s a kar folytatja a *Veni Creator Spiritus* kezdetű himnuszt. Az első strófa végén felkel a püspök és fején a süveggel leül. A felszenteltek sorban eléje térdelnek, a püspök a katekumenek (keresztelendők) olajával megkeni hüvelyk- és mutatóujjaikat és azután mindkét tenyerüket, amelyet egymás mellé szorítva előtte kiterjesztenek, miközben ezeket mondja: „Méltóztassál, Uram fel- és megszentelni e kenet s a mi áldásunk által ezeket a kezeket...” Felelet: „Amen”. Majd jobbával keresztet vet a felszenteltek kezei felett, mondván... „hogy, amit megfognak áldani, meg legyen áldva, és amit megszentelnek, fel- és meg legyen szentelve a mi Urunk Jézus *Krisztus* nevében”. És mindnyájan felelik: „Amen”.

A kenés után a püspök összeszeti mindegyiknek kezeit s a segédkezők egyike vászonkendővel, szalaggal, összeköti azokat.

„A külső látható kenés, mint *III. Ince* pápa találóan mondja, jele a belső láthatatlan kenésnek, amellyel a *Szentlélek* keni fel a papi lelket s teszi egészen hasonlóvá az isteni felkenet, *Krisztushoz*, az örök főpaphoz.”

Mindenek előtt a két hüvelyk- s a két mutatóujját keni meg a püspök, mert közvetlenül ezek érintik az Oltáriszentséget, majd aztán megkeni az egész tenyeret is, ami által – miként *Durandus* megjegyzi – a pap, a *Szentlélektől* szentelési hatalmat s kegyelmet nyer.

Most következik az isteni áldozat bemutatásához szükséges edények ünnepélyes átadása, hogy *Lombardi Péter* kifejezése szerint a felszentelt papok tudják, hogy hatalmat *kaptak Istennek* engesztelő áldozatokat bemutatni. Magasztos és fontos szertartás, amelyet azonban maga *XIV. Benedek* pápa csupán „kiegészítőnek s járulékosnak” nevez.

A püspök odanyújtja a kelyhet a borral s a paténát az ostyával az új papoknak, akik azt mutató- és hüvelykujjaik közé fogják, úgy hogy egyszerre érintik a kehely csészéjét és a paténát. Miközben e szavakat mondja külön-külön mindegyikükhöz: „Vegyétek a hatalmat áldozatot mutatni be *Istennek*, s miséket mondani mind az élőkért, mind a holtakért, az Úr nevében”.. Felelet: „Amen”.

Ha megfontoljuk, mily jelentőségű a szentmiseáldozat *Istenre*, Egyházra s az egész emberiségre nézve, akkor elgondolhatjuk, minő lelkes örömmel üdvözik a szentek s angyalok azokat, akik az újszövetségi papság számát szaporítják s az Eucharistia áldozatát megsokasítják!

Az új papok, miután kezeikről a szent olajai letörölték, most már a püspökkel együtt végzik a szentmisét. Először miséznek! A püspök minden egyes imádságot, még az átlényegülés szavait is hangosan mondja, s ők vele együtt mondanak mindent. Ez voltaképpen tehát az ő primiciájuk. A szentmisének ez a közös bemutatása emlékeztet azokra az időkre, midőn a papok a püspökkel együtt mutatták be a szentmisét, ahogy ez a görög szertartásban ma is dívik.

A felajánláskor a felszenteltek kettesével a püspök elé járulnak s gyűrűjét megcsókolva égő gyertyát ajánlanak fel neki.

Az égő gyertya felajánlásával jelezni akarják, hogy magukat, egész életüket az Egyház szolgálatára áldozzák. A püspöki gyűrű megcsókolása a hálás hódolat jelképe a püspöki méltóság iránt, amelyből a reájuk áradt kegyelem forrásozott.

A „pro pace” (békéért mondott) ima után, amely a szentáldozást megelőzi, a püspök megcsókolja az oltárt s utána a felszenteltek egyikét, aki ezt a békecsókot a többiekkel közli. Azután a püspök kezéből magukhoz veszik az *Úr Jézust*, akinek az imént adtak – életükben először – szentségi létet.

Most a püspök antifónába kezd, amely *Jézusnak* apostolaihoz intézett szívreható szavaiból áll: „Már nem foglak titeket szolgálóknak, hanem barátainknak mondani, mert megismertetek mindeneiket, amiket köztetek műveltem. Vegyétek a vigasztaló Szentlelket, akit az Atya küldend nektek. Ti az én barátaim vagytok, ha teenditek, amiket én parancsolok”. Az antifóna végeztével, amelyet a kar folytatott, az új papok elmondják fennszóval az apostoli hitvallást, hogy így a püspök, papság s a nép előtt nyilvános tanúságot tegyenek arról a szent hitről, amelyet hirdetni fognak.

Ezután pedig egyenként a püspök elé térdelnek, aki mindkét kezét fejükre téve a felszentelés által elnyert bűnbocsátó hatalmat forma szerint is átadja nekik *Jézus* eme szavait intézve hozzájuk: „Vegyétek a *Szentlelket*; akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik, és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva”.

Az újmisések most már a legkifejezettebb módon vették a teljes papi hatalmat, jöllehet a bűnbocsátó halalomnak hasznát majd csak akkor vehetik, ha majd főpásztoruk a gyóntatásra *joghatóságot* is ad nekik. Teljes papi mivoltuk jelképéül a püspök a hátul felcsavart miseruhát legöngyölyíti rajtuk, mondván: „Az Úr az ártatlanság köntösével ruházzon fel téged”.

Az új papok telve *Szentlélekkel* készen állanak az apostoli munkára. Működésük azonban üdvös csak akkor lesz, ha főpásztoruk által engedik magukat vezéreltetni. Mert, mint az Írás mondja: „az engedelmes férfiú győzelemre szól”. (Péld 21,28)

Miért is a püspök kiveszi minden egyes felszenteltből az ünnepélyes engedelmisségi ígéretet. A felszenteltek összetett kezeit saját kezébe zárva így szól: „Ígérsz-e nekem és utódaimnak tiszteletet és engedelmisséget?” Erre mindegyik azt feleli: „Ígérek!”

Ez a kérdés, ha a felszentelt más egyházmegyéhez tartozik, avagy szerzetes, megfelelő módon változik.

Mire a püspök megcsókolja a felszenteltet, mondván: „Az Úr békéje legyen mindig veled!” „Amen”, adja reá az illető a feleletet.

A püspök most megint intelmet ad nekik, hogy a szentmise végzése módját s rendjét más tapasztalt papoktól jól megtanulják.

Erre felállva háromszoros keresztvetéssel megáldja őket, hogy áldottak legyenek a papi rendben s engesztelő áldozatokat mutassanak be a nép vétkeiért a mindenható *Istennek*, akinek tisztelet s dicsőség legyen mindörökre.

A püspök most a kommuniót követő könyörgést mondja, s miután a szentmise végén szokásos utolsó áldást megadta, mégegyszer székére ül, s az újonnan felszentelteket inti, hogy a felvett rendek fontosságát szemük előtt tartva, szent élet által igyekezzenek *Istennek* tetszeni. Végül az új papoknak meghagyja, hogy első szentmiséjük után még három más szentmisét végezzenek, ti. egyet a *Szentlélekről*, egy másikat a *B. Szűzről* s a harmadikat az *elhunyt hívekért*, s azonkívül imádkozzanak a felszentelő püspökért.

A felszenteltek ígérik, hogy ezt meg fogják tenni. A püspök a szentmisét folytatva csendesen elmondja az utolsó evangéliumot, amelyet az új papok vele együtt végeznek.

A római káté szavai szerint a papok oly hatalmat nyertek, amely minden emberi értelmet s felfogást messze felülmúl. *Krisztus* az isteni megváltó, a jó pásztor sokszorozódik meg bennük. Feleljenek is tehát meg annak a buzdításnak, amelyet *Szent Péter* intéz hozzájuk: „Legeltessetek az *Istennek* rátok bízott nyáját, gondot viselvén nem kényszerűségből, hanem szabad akaratból *Isten* szerint, sem a rút nyereség kedvéért... példája lévén a nyájnak szívből. És mikor megjelenend a pásztorok fejedelme, elnyeritek a dicsőség hervadhatlan koszorúját”. (1Pét 5,2-4)

A püspök szentelése

A püspökszentelést illetőleg már a *niceai* szent zsinat (325) így intézkedett: „Illő, hogy a püspök, a tartomány valamennyi püspöke által szenteltesse, de ha ez nehézséggel járna,

legalább három püspök végezze a szentelést. Ez a törvény ma is érvényben van, s a felszentelő püspöknek két más püspök segédkezik. A püspökszentelés magas szertartásának főbb vonásait a következőkben adjuk.

A templomban két oltárt készítenek, egy nagyobbat, a felszentelő, s egy kisebbet a felszentelendő püspök számára.

A papság, a felszentelő s segédkező püspökök a felszentelendővel s a többi kísérettel a templomba vonulnak s magukra öltik az egyházi ruhákat. Midőn valamennyien felöltöztek, a felszentelő leül az oltár előtt s a felszentelendő a két segédkező püspökkel eléje járul.

Az idősebb segédkező püspök erre a felszentelőhöz a következő szavakat intézi: „Főtisztelendő Atya, a Katolikus Anyaszentegyház azt kívánja, hogy a jelenlevő áldozópapot a püspökség terhére felemeljétek”.

A felszentelő erre felolvastatja az erre vonatkozó pápai engedélyt s letéti a felszentelendővel a hitvallást.

Most a felszentelő érthető hangon kérdéseket intéz a felszentelendőhöz a hitet, a püspök életét, erkölceit és kötelezéseit illetően. A felszentelendő pedig ugyancsak hallhatóan megadja a feleleteket: „akárom” – „helyeslem” – „hiszem” – „elítélem” stb.

Erre kezdetét veszi a szentmise.

A felszentelő az oltár felé fordulva kezdi a lépcsőimát, a felszentelendő az ő balján, a többi püspök saját székeiknél vele imádkozzák.

A lépcsőima végeztével a segédpüspökök a felszentelendőt a saját oltárához kísérik, ahol letéve a pluvialét, melyet eddig viselt, magára ölti püspöki ruháit: a mellkeresztet, tunicellát, dalmatikát, stólát és kazulát, s ő is mondja a szentmisét az evangéliumig. Midőn azonban a Dominus vobiscumot mondja, nem fordul a nép felé.

Most a segédkező püspököktől kísérve a felszentelő elé járul, aki előtt mélyen meghajol. Valamennyien leülnek. Ekkor a felszentelő előadja a püspök sajátos kötelmeit: „A püspöknek ítélnie, magyaráznia, meg- s felszentelnie, áldoznia, keresztelnie s bérálnia kell!”

Ezután a mindenszentek litániája következik, amely alatt a felszentelendő a felszentelő balján egészen leborul. A megholtakért mondott könyörgés után a felszentelő felkel térdelő helyzetéből s a felszentelendő felé fordulva háromszor megáldja azt: „Hogy a jelenlevő kiválasztottat megáldani † – megáldani s megszentelni †, megáldani, megszentelni és felszentelni † méltóztassál ...”

Ugyanezt mondják a segédpüspökök is a felszentelendőre keresztet vetve.

A litánia után mindnyájan felkelnek.

És most következik a tulajdonképpeni püspökszentelés szentségi kiszolgáltatása.

A felszentelő a segédkező püspökökkel az evangéliumos könyvet a felszentelendő nyakszirtjére és vállaira fekteti, amelyet a felszentelendő mögötte térdelő káplánja tart ily helyzetben.

És most a felszentelő két segédpüspökével együtt mindkét kezükkel megérintik a felszentelendő fejét, mondván: „*Vedd a Szentleket!*”

Majd a felszentelő süvegét letéve, állva így imádkozik: „Hallgasd meg Uram, kegyelmesen könyörgéseimet, s eme szolgálóra hajlítva a kegyelem bőségszaruját, a papi áldásnak erejét áraszd reája”. A mi Urunk *Jézus Krisztus* által...

Majd kezeit melle előtt kitarva elkezd a püspökszentelés prefációját. Midőn pedig ebben ezekhez a szavakhoz ér: „mennyei kenet harmatával szenteld meg...”, egy a segédkező papok közül a felszentelendő fejét hosszas kendővel körülköti.

A felszentelendő az oltár felé fordulva, térdenállva elkezd s a kar folytatja a „Veni Creator Spiritus” himnuszt.

Az első versszak végén a felszentelő püspök helyet foglal az oltár közepe előtti széken s hüvelykjét krizmába mártva megkeni azzal az előtte térdelő új püspök fejét, miközben ezeket az áldó szavakat ejti: „Legyen fejed fölkenve s felszentelve mennyei áldással a püspöki

méltóságra az *Atyának † és Fiúnak † és Szentléleknek †* nevében”. Felelet: „Amen”.
„Békesség neked!” Felelet: „És a te lelkednek”.

A felszentelő erre folytatja a prefációt. És az a magasztos s kenetteljes ima, amelyet ekkor végez, jelzi az egész szertartás fenséges értelmét. ”Ez a szent kenet – így esd – szálljon dús áradatban (a felszentelt) fejére, csepegjen ajkain s terjedjen ki egész testére, hogy *Szentlelked* ereje betöltse belsejét, s körülárnyékozza külsejét! Legyen gazdag a hit állhatatosságában, a szeretet tisztaságában, a béke derűjében.”

A kar a 132. zsoltárba kezd. Ezalatt a felszentelő leül, felteszi süvegét, s fölkeni krizmával az előtte térdelő új püspök mindkét kezét. „Legyenek megkenve e kezek – mondja közben – szentelt olajjal s a megszentelés krizmájával; ahogy felkenete *Sámuel Dávidot* a királyt s prófétát, úgy legyenek (ezek a kezek is) felkenve s felszentelve. Az *Atya, Fiú s Szentlélek Istennek* nevében”. Felelet: „Amen”.

Majd folytatja: „*Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja*, aki téged fel akart emelni a püspöki méltóságra, ő maga árásson el téged krizmával és a misztikus kenet folyadékával, s a lelki áldás kenetével termékenyítsen meg; amit megáldasz, legyen áldott, amit megszentelsz, legyen szent, s felszentelt kezed vagy ujjad érintése, mindnyájának használjon az üdvösségre”. Felelet: „Amen”.

Most a pásztorbotnak s püspöki gyűrűnek megáldása s átadása következik megfelelő szavak kíséretében.

Ezután leveszi a felszentelő a felszentelt válláról az evangéliumos könyvet s a segédkező püspökökkel közösen átadja kezébe: „Vedd – úgy mond – az Evangéliumot és menj, prédikáld a reád bízott népnek: mert hatalmas az *Isten*, hogy a te kegyelmedet gyarapítsa, aki él és uralkodik örökkön-örökké”. Felelet: „Amen”.

Végül a felszentelő s segédpüspökei békecsókot adnak a felszentelt új püspöknek. A szentmise folytatódik az evangéliumtól az offertóriumig.

Az offertórium elmondása után a felszentelő süveggel fején fogadja a felszentelt püspök szimbolikus ajándékait: két égő gyertyát, két kenyeret s két hordócska bort, és megcsókolja a felszentelő kezét.

Ezután az új püspök az oltár lecke oldalán állva a felszentelő püspökkel együtt misézik, mindent úgy végezve, ahogy a misekönyv azt előírja. Az átváltoztatandó ostya azonban csak egy, s ugyanabban a kehelyben elégséges bor van mindkettőjük számára.

Az *Agnus Dei* után a *Pax*-ot (békeölelést) előbb a felszenteltnek, azután segédpüspökeinek adja a felszentelő.

Az áldozáskor a felszentelő a konzekrált ostyának s a szent vérnek egy részét veszi csak magához, a maradékkal a felszentelt új püspököt áldoztatja meg.

Ezután a felszentelt most már az evangélium oldalán folytatja a szentmisét.

Az *Ite missa est* után a felszentelő a népet ünnepélyesen megáldja.

Az áldás után helyet foglal a felszentelő, s a püspöki süveget ünnepélyes szavak kíséretében a két más püspök segédletével az újonnan felszenteltnek fejére teszi.

Majd felhúzza kezére a püspöki kesztyűt és ujjára a püspöki gyűrűt.

Most felkel a felszentelő, jobbkezén fogja a felszenteltet – a segédkező püspökök idősebbike pedig a balkezén – s így vezetik arra a székre, amelyről a felszentelő felkelt. A felszentelő az új püspök baljába adja a pásztorbotot.

Felhangzanak erre a *Te Deum* ünnepélyes hangjai. Midőn az ének elkezdődik, a segédkező püspökök a felszenteltet a templomon végigvezetik, aki áldást osztva halad át a hívek sorai között.

A felszentelt ezután az oltár közepéről ünnepélyes püspöki áldást ad.

Ezután a felszentelő süveggel a fején az oltár evangéliumi oldalára áll, mellette vannak a segédpüspökök. A felszentelt ugyancsak süveggel s pásztorbottal a lecke oldaláról megközelíti őket háromszor mind emelkedettebb hangon énekelve: „Ad multos annos!”¹¹ Közben térdet hajt. Az utolsó térdhajtásból, amelyet már a felszentelő előtt végez – felemelkedve, ettől s a segédpüspököktől békecsókot kap.

Az utolsó evangélium imádkozása közben a felszenteltet saját oltárához visszakisérik, ahol azután a szertartásos ruhákat magáról leveti.

Ezzel a püspökszentelés fenséges szertartása befejeződik.

---

¹¹ Magyarul körülbelül „Élj soká!”

Függelék. A szerzetesi állapotról

A szerzetesi állapot fogalma és természete

Bár a szerzetesség az egyházi renddel nem azonos, de sok rokonvonást tüntet fel. Nevezetesen, mindkettő teljesen *Istennek* szentelt állapot.

Az új egyházjog így határozza meg annak lényegét: „A szerzetesi állapot, vagyis az állandó együttélésnek az a módja, amelyben a hívek a közönséges parancsokon kívül *az evangéliumi tanácsoknak, az engedelmisségnek, tisztaságnak és szegénységnek* megtartását is fogadalom által magukra vállalják, mindenkitől tiszteletben tartandó”. (487. k.)

Ezt az állapotot tehát különösen tiszteletreméltóvá a tökéletességre való törekvés teszi, amely a parancsok lelkiismeretes, pontos megtartásán kívül az evangéliumi tanácsoknak: az engedelmisségnek, tisztaságnak és szegénységnek megtartásában nyilatkozik meg. De lássuk most már kissé részletesebben.

A tökéletességre való törekvés állapota

A tökéletesség, amelyre törekedni a szerzetesnek állapotbeli kötelessége: az isteni s felebaráti *szereket* tökéletessége.

A tökéletességre, vagyis a tökéletes szeretetre való törekvés szempontjából *Krisztus* misztikus teste az Egyház, a maga gyönyörű változatosságában három életállapotot tüntet fel. Az egyik a parancstartásé, amelybe általában a világi hívek tartoznak. A másik a tökéletességre való törekvésé, amelybe a szerzetesek sorakoznak. Végül a tökéletességé, amelyben az Egyház a legfőbb méltóságot elfoglalókat, a püspököket kívánja látni. Ez a beosztás – nagyon világos – az illető életállapot jellegére s nem pedig a benne elhelyezkedő lelkek tökéletességi fokára vonatkozik. Mert, hogy többet ne említsünk, igen sok szerzetes és nem kevés világi a tökéletességet valóban eléri és ugyanezt minden püspökről nem lehet elmondani.

A szerzetes tehát, főleg pályája elején nem köteles tökéletes lenni, de lélekben járó feladata a tökéletességre komolyan s állandóan törekedni. Minthogy ez főleg a fogadalmak s szerzetszabályok betartása által történik, azért súlyosan vétene a szerzetes sajátos állapota ellen, ha fogadalmait fontos dologban szokásszerűleg megszegné, avagy szabályait teljesen elhanyagolná, megvetné.

A fogadalmak

A szerzetesi állapot az a boldog állapot, amelyben az ember önmagát teljesen *Istennek* adhatja. Hogy pedig egészen az övé lehessen, szétzúzza azokat a bilincseket, amelyek a tökéletes önátadásban akadályok lehetnek. A föld javairól tehát lemond a szegénység által, a test javairól a tisztaság által, a szellem javairól az engedelmisség által – miként ezt az evangélium tanácsolja. Mindent átad *Istennek* az előljáró, a szerzet kezei által, semmit sem tartva meg magának. És hogy másként többé ne is tehessen, a változás, az állhatatlanság lehetőségéről is lemond a fogadalmak által. Így válik teljesen égő áldozattá az Úr oltárán. Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom tehát, nem annyira tehervállalás, mint inkább bilincsoldás. Tehernek a fogadalom legfeljebb annyiban mondható, amennyiben a madárnak is teher a szárnya. Csak akkor sínyli a madár a szárnyát, ha sebesült, egyébként a magasba emelkedik általa.

A szerzetesi fogadalmak lehetnek *ünnepélyesek* és *egyszerűek*, *örökösök* és *ideiglenesek*. Az ünnepélyes fogadalom szükségképpen örök is, de nem minden örök fogadalom egyúttal ünnepélyes is. Ünnepélyesek azok az örök fogadalmak, amelyeket az Egyház ünnepélyeseknek elismer. Ilyen fogadalmakat csupán tulajdonképpeni szerzetesrendekben tesznek.

Egyszerűek azok az örök vagy ideiglenes fogadalmak, aminőket az Anyaszentegyháztól jóváhagyott szerzetestársulatokban tesznek s amelyeket az Egyház nem minősített ünnepélyeseknek. Az ünnepélyes és egyszerű fogadalmak nem lényegükben, hanem hatásaikban különböznek, miként ezt a következőkben látni fogjuk.

A szegénységi fogadalom

A szegénységi fogadalom Istennek büntherhe alatt tett ígéret, amely által az ember az anyagi javokról – a szabály értelmében – lemond.

Az ünnepélyes szegénységi fogadalom teljesen megfosztja a szerzetest attól a jogától, hogy ingó vagy ingatlan javai lehessenek, avagy ilyeneket szerezhessen.

Az egyszerű fogadalom meghagyja ugyan a birtokjogot, de eltiltja ennek gyakorlatát, avagy korlátozza azt. Az egyszerű fogadalmas tehát ura marad ugyan jószágának, de azzal engedély nélkül semmit sem tehet; akár csak az övé sem volna. A lényeges szakadás tehát a lélek s az anyagi javak között az egyszerű fogadalom által is megtörténik s a tökéletesség útjának akadálya el van hártva.

A tisztasági fogadalom

A tisztasági fogadalom által a szerzetes *Isten* előtt kötelezi magát: 1. hogy lemond a házasságról; 2. hogy minden olyan külső és belső cselekedetet kerül, amely már a hatodik és kilencedik parancsolatokban meg van tiltva.

A szerzetes tehát minden bűnnel, amelyet a szent tisztaság ellen elkövet, kettősen vétkezik; ti. vét: 1. *Isten* hatodik, illetőleg kilencedik parancsa ellen; 2. fogadalmá ellen, s így szentségtöréssel is terheli lelkét. E kettős bűnhöz még a botrány is járulhat, amellyel nagy kárt okoz anyjának, a szerzetnek.

Hogy ez a katasztrófa az emberi természet törékenysége folytán be ne következzen, az Egyház fallal keríti körül az ő lilomos kertjeit. Klauzúrát, szerzet-zárt rendel, amely nélkül igazi szerzetesi élet nehezen valósítható meg. Ezenkívül minden szerzet gyermekeinek lelki épségéről körültekintően gondoskodik. Az ünnepélyes tisztasági fogadalom bontó, az egyszerű pedig tiltó házassági akadály.¹²

Az engedelmisségi fogadalom

Az engedelmisségi fogadalom által viszont a szerzetes arra kötelezi magát *Isten* előtt, hogy törvényes előjáróinak mindenben engedelmeskedik, amit csak a szabályok értelmében parancsolnak.

És ezt az utóbbi fogadalmat kell voltaképpen a legkitűnőbbnek tekintenünk. 1. Mert a szerzetes az engedelmisség által *Istennek* saját akaratát áldozza fel, amely sokkal kitűnőbb s értékesebb java, mint az anyagi dolgok vagy akár tulajdon teste; 2. mert az engedelmisség a többi két fogadalmat is – legalább beleértve – magában foglalja. Miért is van szerzet, amely csupán az engedelmisséget fogadja „a szabály értelmében”.

¹² A Jézustársaságiak *egyszerű* fogadalmá kivételesen szintén bontó házassági akadály.

Különböző szerzetesi életmódok

Minden szerzet a végső célban, ami a tökéletes istenszeretet, sőt a lényeges eszközökben is, ti. az evangéliumi hármastanácsnak követésében, a szegénység, tisztaság s engedelmesség fogadalmában egymással megegyezik. Ámde különös céljukban s az ennek megfelelő életmódban eltérnek egymástól. Ebből a szempontból háromféle szerzet-típust különböztetünk meg. Vannak szerzetek, amelyeknek tagjai főleg a szemlélődő életnek szentelik magukat. Ilyet alapítottak pl. *Szent Vazul*, *Szent Benedek* és *Szent Brúnó*. Vannak ismét mások, amelyeknek tagjai a *tevékeny életet*, a felebaráti szeretet gyakorlatait választották élethivatásuknak. A harmadik típushoz azok tartoznak, amelyek a *szemlélődést s tevékenységet összekapcsolva* ún. vegyes életet élnek. Ide tartoznak pl. a domonkos- és ferencrendiek, a jezsuiták stb.

Mindenkinek, aki a szerzetes életre hivatott, az a szerzet való, amely hajlamainak, lelki s testi képességeinek megfelel. Abban lesz boldog s éri el a tökéletességet.

Szépen mondja ez ügyben *Szalézi Szent Ferenc*: „Az összes szerzeteknek van közös szellemük s azonkívül van még mindegyiknek külön szelleme is, amely neki különös sajátja. Az előbbi abban áll, hogy mindegyik a szeretet tökéletességére törekedjék, az utóbbi azonban csak eszköz, hogy a szeretetnek ezt a tökéletességét, ti. a léleknek *Istennel* való egyesülését és *Isten* iránti szeretetből a felebaráti szeretetet elérhessük”.

A szerzetesi hivatás

Ki lép szerzetbe? A világ képzelete szerint csakis gyenge, megtört lelkek. Indítóokuk pedig: füstbe ment, meghíusult remények, csalódások, inség, gyávaság. Azt mondják, hogy a szerzetházak a világ rokkantjainak menedékhelyei. Mily nagy tévedés! Ellenkezőleg a hivatásos szerzetesek egytől-egyig bátor, elszánt, vitéz, jellemes, következetes, vállalkozó lelkek. *Isten* hadserege nem állhat nyomorékokból. Példa erre *Szent Vazul*, *Aranyszájú Szent János*, *Nazianzi Szent Gergely*, *Szent Özséb*, *Szent Márton*, *Szent Benedek*, *Szent Szeverin*, *Szent Anszgár*, *Szent Bernát*, *Assisi Szent Ferenc*, *Szent Domonkos*, *Szent Brúnó*, *Szent Romauld*, *Szent Ignác*, *Xavéri Szent Ferenc*, *Szent Alajos* és millió más, köztük császárok, királyok, fejedelmek, urak, sőt pápák, akik a szerzetesi életet választották s végtelenül sokat és nagyot műveltek az emberi nem javára. A hitelesítők (misszionáriusok) túlnyomó részben szerzetesek, az egész világon szétszórva, bezzeg nem nyomorékok, sőt hősiesség és lelki erő szempontjából bizvást odaállíthatjuk őket egy *Nagy Sándor*, egy *Napóleon* és egyéb világhódítók mellé. Soha sehol sem állottak ki ezek a hódítók, hadvezérek annyi fáradságot s életveszélyt, mint egy *Xavéri Szent Ferenc*, vagy más hithirdető. Bátran elmondhatjuk, hogy rendesen csak nagy lelkek lépnek szerzetbe. A gyávák és kislelkűek visszariadnak az ezzel járó áldozatoktól.

A szerzetesi életre azonban, miként a papi pályára, hivatás kell. *Krisztus* ugyan távolabbról mindenkit meghív a tökéletességre, van azonban erre egy közelebbi meghívás is. A Gondviselés ugyanis némelyeket kegyelmével élénkebben megvilágosít s hathatósabban vonz az evangéliumi tanácsok követésére.

Ha valaki megsejti magában a hivatást, el ne dobja magától ezt a drága gyöngyöt! Imádkozzék, vizsgálódjék s kérjen önzetlen, lelki egyéntől tanácsot. A szülők azonban e kérdésben alig lehetnek jó tanácsadók.

Valónak azt a hivatást tartjuk, amely természetfeletti indítóokokból ered. Ilyenek az *Isten* ítéleteitől való félelem, az evangéliumi tanácsok követőinek ígért jutalmak megkívánása, a forró szeretet *Krisztus* iránt, akit – lemondva a világ híúságairól, szegényen, szűzen, engedelmesen vágyunk követni stb.

Arra a kérdésre, vajon kötelesek vagyunk-e a megismert szerzetesi hivatást követni, *Liguori Szent Alfonz* körülbelül így felel: 1. Minthogy a tanács csak tanács és nem parancs, azért bűn alatt magában véve nem kötelez. 2. Ha azonban tudatosan más életállapotban akarnánk élni, mint amelyre *Isten* hívott, ez bűn nélkül alig történhetné, mert ezzel lelkünk üdvét veszélyeztetnők. 3. Sőt nagy bűn is lehetne ez, ha valaki arról volna meggyőződve (?), hogy saját gyengesége s a szerzetesi élet segédeszközeinek hiánya folytán a világban a kárhozat komoly veszedelmében forogna, s mindennek ellenére mégsem lépne a szerzetbe, amelybe magát hivatva érzi.

A szerzetesi életre vonatkozó nevezetesebb egyházi törvények

A rendbe való felvétel. Az örök-fogadalmas női-rendekben *minden* belépni óhajtó, a férfi-rendekben a *laikusok* (fráterek) mielőtt újoncok lennének hat teljes hónapot mint posztulánsok (jelöltek) tartoznak eltölteni. Ezt az időt a fölöljáró legfeljebb egy félévvel toldhatja meg. Az ideiglenes fogadalmas rendekben a posztuláns idő szükségét s tartamát az illető rend alkotmánya állapítja meg. (539 k.)

Érvénytelenül vétetnek fel a rendbe azok: 1. akik a katolikus Egyházhoz nem tartoznak; 2. akiknek nincs meg a noviciátushoz előírt koruk (betöltött 15 év); 3. akiket kényszerítettek a szerzetesi életre, avagy akiknek felvételére az előjáró kényszerítve volt; 4. a házasok, míg házasságuk fennáll; 5. akiknek szerzetesi fogadalmuk volt, vagy van; 6. akikre büntetés vár oly súlyos vétség miatt, amely miatt már bevádoltattak, avagy bevádolhatók; 7. a megyés vagy címzetes püspökök; 8. olyan pap, aki a Szentszék által előírt eskü folytán az egyházmegye vagy a missziók szolgálatára van kötelezve – amíg esküje tart.

Tilos a fölvétele 1. a nagyobbrendű egyháziaknak püspökük beleegyezése nélkül; 2. a fizetésektelen adósoknak; 3. a számadásra kötelezetteknek; 4. a gyermekeknek, akik szülőikről, a szülőknek, akik gyermekeikről tartoznak gondoskodni; 5. azoknak, akik papságra vannak a szerzetben szánva, amiben azonban szabálytalanság vagy kánoni akadály gátolja őket; 6. a görög katolikusoknak római katolikus szerzetbe megfelelő engedély nélkül.

Az apácakolostorokban hozomány szükséges, amelyet csak a pápa vagy püspök engedhet el részben vagy egészben – fontos okokból. Ezt a hozományt azonban az illető szerzetesnő halála előtt nem szabad felhasználni még házépítésre, vagy adósság törlesztésre sem, hogy az esetleg kilépőnek visszaadható legyen.

A noviciátus tartama legalább egy álló, folytonos esztendő, amely a törvényesen felállított újoncházban töltendő.

Az újonc noviciátusa tartama alatt vagyónáról le nem mondhat, sem anyagi kötelezettséget nem vállalhat. (568. k.)

A fogadalmak érvényességéhez szükséges 1. az egyszerű fogadalmakhoz betöltött 16, az örök (ünnepélyes vagy egyszerű) fogadalmakhoz betöltött 21 esztendő; 2. az örökös fogadalmat megelőzőleg 3 éves vagy legfeljebb 6 éves egyszerű fogadalom; 3. *érvényes* noviciátus; 4. elfogadás, illetőleg engedély az előjáróság részéről; 5. teljes akarati szabadság.

A szerzetesi fogadalom előtti minden fogadalom addig fel van függesztve, amíg a fogadalmas a szerzetben marad. (1315. k.)

A szerzetesek kötelességei. Minden évben lelkigyakorlatot kell végezniük, minden nap szentmisen lenniük, elmélkedniük, hetenként gyónniuk. Minden nap áldozhatnak, amitől a szerzetes (szerzetesnő) csak külső súlyos bűn s botrány miatt tiltható el, amíg újból meg nem gyónik.

A klauzúra. Az ünnepélyes fogadalmas rendek *pápai* klauzúrájához tartozik a szerzeteseknek fenntartott kert is, de nem a templom, sekrestye, beszélőszoba, amelyet lehetőleg a kapu közelében kell elhelyezni. A férfirendek klauzúráját semmiféle korú nő nem

lépheti át, kivéve az időszerinti valóságos uralkodó hitvesét s annak kíséretét. A női rend klauzúrájába *senkinek*, tehát nőnek sem szabad belépnie, kivéve a hivatalos egyházi vizitálót egy előhaladott korú pap vagy szerzetes kíséretében; a gyóntatót a beteg ellátása céljából, a kardinálisokat s az uralkodó fejedelmeket kíséretükkel. A főnöknő a püspök engedélyével, amely sürgős esetekben fel is tételezhető, megengedheti a belépést az orvosnak, s munkásoknak. Az apácának kimennie fogadalma után, csupán pápai engedéllyel szabad. E nélkül csak halálos veszély vagy más igen súlyos baj esetén hagyhatja el a házat. A klauzúra ellen vétők egyházi büntetésbe esnek.

A *püspöki klauzúra* csupán a másneműeknek tiltja a belépést, de azok is beengedhetők, midőn az előljáró ezt méltányos okokból jónak látja. Ennek a klauzúrának megsértőire nincs külön egyházi büntetés kiszabva.

A szerzetesek saját rendjük házain kívül hat hónapon túl – a tanulmányi okoktól eltekintve – csupán pápai engedéllyel tartózkodhatnak.

Minden szerzetes szabadon, *ellenőrzés nélkül írhat levelet* a Szentszékhez, az illető ország nunciusához, a bíboros protektorhoz, a tulajdon háza távollevő előljárójához, a megyéspüspökhöz; a szerzeteseknek alávetett apácák az illető rend főelőljárójához. Az ezektől kapott leveleket senkinek sem kell bemutatni.

A szerzetesek kiváltságai. Ezentúl minden szerzet csakis a neki adott kiváltságokat használhatja. A női rend azonban élvezi ezentúl is a megfelelő férfirend kiváltságait.

Az ünnepélyes fogadalmas szerzetesek újoncaikkal, házaikkal, templomaikkal együtt ki vannak véve a megyéspüspök joghatósága alól.

Minden szerzetes, még a laikus és novicius is élvezi az egyházi rend tagjainak főbb kiváltságait: személyük sérthetetlen, világi bíróság elé nem idézhetők, katonáskodásra nem kényszeríthetők az Egyház beleegyezése nélkül.

Más rendbe, még szigorúbbba sem szabad átlépni pápai engedély nélkül.

Az ideiglenes fogadalmat tett egyén az idő lejártával kiléphet. Jogos és méltányos okból a rend is eltilthatja az illetőt a fogadalom megismétlésétől vagy az örök fogadalom letevésétől. Betegség miatt azonban azt, aki már egyszer fogadalmat tett, nem szabad elbocsátani, hacsak a betegségét a fogadalom előtt szándékosan el nem titkolta.

Aki rendjéből kilép, csak azért, mert fogadalma lejárt vagy azért, mert elbocsátották, semmit sem követelhet szolgálataiért. A hozomány nélkül felvett apácát a zárdából való távozás esetén rendje köteles útiköltséggel ellátni s bizonyos időn át tisztességesen fenntartani, ha az illető magán másként nem segíthet.

Az örök fogadalmas szerzetes, aki felmentés nélkül szerzetét elhagyja, fogadalmaitól legkevésbé sem szabadult meg, sőt ezen felül a kiközösítés büntetését vonja magára.

Az egyházi jog ismer oly **világi férfi s női társulatokat is**, amelyek bár a szerzetesi életet utánozzák, de fogadalmakat nem tesznek. Alakulhat ily társulat papokból vagy laikusokból, pápai vagy püspöki jóváhagyással.

Püspöki klauzúrát köteles tartani és a papok, de nem egyúttal a szerzetesek kiváltságait élvezni.

A szerzetesrendek szerepe az Egyházban

A hitetlenek, liberális katolikusok s másvallásúak szemében a szerzetesek a kereszténység farizeusai, dervisei, akikre az Egyháznak nincs szüksége. Éppen az ellenkező az igaz. A szerzetesi állapot az Egyházban nemcsak díszlet, nem csupán esetleges találmány, hanem lényegbevágó, szükséges intézmény. A szerzetesség az Egyház veleje, virága, fontos s becses épületköve.

Bouix (†1871) a híres kanonista, azt mondja: „Az az állítás, hogy csakis a világi papok szükségesek az Egyháznak, nem pedig a szerzetesek is, teljesen hamis”. Ugyan *Szalézi Szent*

*Ferenc*cel készségesen elismerjük, hogy a világnak első rendje a világi papság, amelyet az Egyház sohasem fog megszüntetni, de azt is állítjuk, ideális volna, ha minden pap az evangéliumi tanácsok követésére szánná magát. Ebből a keresztény társadalomra semmi kár, hanem nagyon sok előny származnék. A történelem ezt nem egy példával igazolja. Ott van *Paraguay*, ott van *Bosznia*. Az előbbiben a jezsuiták, az utóbbiban a ferencesek mint kizárólagos lelkipásztorok hosszú időközön át, mostoha viszonyok között a legvirágzóbb hitéletet teremtették. *Vercellei Szent Özséb* püspökről is különös dicsérettel említi a római zsolozsmáskönyv (Breviarium Rom. dec. 16.), hogy egyházmegyéjében lelkipásztoroknak kizárólag szerzeteseket alkalmazott, mert azt akarta, hogy ezekben a férfiakban a világ hiúságainak megvetése a papi szabályszerű életmóddal egyesüljön.

Hogy pedig az Egyház a szerzetesi állapotot miért nem nélkülözheti, annak okát főleg a következőkben találjuk.

a) Lényeges és szükséges az Egyházban az, amit maga *Krisztus* rendelt. Már pedig a szerzetesség alapító oklevelét az Evangélium őrzi.

Midőn ugyanis *Krisztust* bizonyos előkelő ifjú az üdvözülés szükséges feltételei felől kérde, feleletül ezt kapja: „Tartsd meg a parancsolatokat!” (Mt 19,17) És mikor az ifjú hivatkozva eddigi feddhetetlen életére, tovább érdeklődik: „mi híjjával vagyok még?” Mondá neki *Jézus*: Ha tökéletes akarsz lenni, akkor menj, add el, amid vagyon és oszd a szegényeknek és kincsed léssen mennyben; azután jöjj és kövess engem”.(Mt 19,20.21)

Az Úr itt világosan kétféle életállapotról szól: a parancsok megtartásáról, amelyért üdvöt ígér s valami tökéletesebb életmódról, amelynek a mennyországban is „kincs” lesz a jutalma. Ez az utóbbi életállapot az ő szoros követésében áll, aki szegény, tiszta s engedelmes volt a keresztthalálig. Az Egyház ezt mindig így fogta fel, így értelmezte. És csakugyan akadt is *Krisztusnak* kezdettől fogva számtalan ilyen követője.

Tehát lényegesnek kell állítanunk azt, amit *Krisztus* kívánt, s Egyházában látni akart. De lássuk a belső okokat is.

b) A szerzetesi állapot szükséges és lényeges az Egyházban főleg azért, mert ez az Egyház *szentségének* jele s gyümölcse. Az Egyház ugyanis nemcsak azért szent, mert alapítója s tanítása szent, hanem azért is, mert mindig vannak kebelében, akik az életszentségre *állapotszerűleg* törekszenek, s mintegy *kötelességet* vállalnak szentté lenni. Míg az Egyház szent lesz – pedig mindig annak kell lennie – az evangéliumi tanácsok követése s ez úton az életszentségre való törekvés kiirathatatlan lesz benne.

c) Lényeges az Egyházban az, ami kifejlődésére, felvirágzására, tökéletesedésére szükséges. Az Egyház *Isten* műve, alkotása, s így szükségképpen a tökéletesség bélyegét hordja magán. És ezt főleg a szerzetesi élet tünteti fel. A szerzetesi életben ugyanis egész fényében tündöklük a hit. Megvallása ez a feláldozott, kizárólag *Istennek* szentelt élet annak az alapigazságnak, hogy *Isten* teremtményei, szolgálói vagyunk, akinek *mindenünkkel* tartozunk, s aki épp azért nagyobb dicsősége kedvéért leggyengédebb viszonyainknak, szüleinknek, testvéreinknek feláldozását is kívánhatja tőlünk. A szerzetesi élet állandóan a természetfeletti gondolkodásmód talaján áll, s az eleven hitbe nyújtja le gyökereit; állandóan, nyíltan hirdeti a világnak, hogy van boldog örökkévalóság, amelyért érdemes a mulandókról lemondani.

A szerzetesi élet az erkölcsiség legmagasabb igényei, sőt lehetőségei felé irányítja folyton az emberiség figyelmét, midőn nemcsak a parancsokat, hanem a tanácsokat is teljesíti. Szinte állandóan azt prédikálja a világnak: Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből!

d) Lényeges az Egyházban az, ami az emberi szív szükségleteinek megfelel. Mindenkor vannak s lesznek a világon, akiket a világ ki nem elégít, akik szabadok akarnak lenni annak béklyóitól, hogy egészen *Istené* lehessenek. Többre akarnak vállalkozni, mint amire kötelesek. A kereszténység első századaiban az üldözések s a vértanúság tartották fenn a

buzgóságot. Most a szerzetes élet vállalja ezt a feladatot. Hiszen mi egyéb az, mint önmagunk üldözése, vértelen vértanúság? Végezetül csak *Nazianzi Szent Gergely* gyönyörű szavait idézzük: „A szerzetesi állapot – szerinte – a katolikus hit koronája, a szerzetesek az Egyház tündöklő gyöngyei, gyémántjai. Nemes, nagylelkű hősök, akik gazdagságukat a szegénységben, tiszteletüket a megvetetésben, hatalmukat a gyarlóságban, örömeiket a lemondásban találják. *Istennek* kedveltjei, akik kívánságaiknak ellenállnak, a világ örömeiről lemondanak, akik alázatosan és minden földi dolgon felülemelkedve egyedül az ég felé törekszenek és a testben élve, nem a test kívánságai szerint járnak, hanem egyedül *Istenben* bírják örökségüket s legfőbb javukat”.

A szerzetesrendek haszna az Egyházban

Nem beszélünk itt azokról a mérhetetlen becsű gyümölcsökről, amelyeket a szerzetesi élet fája, magának a szerzetesnek terem, s amelyeket *Szent Bernát* gyönyörűen így összegez: „A szerzetes tisztábban él, ritkábban esik el, gyorsabban kel fel, okosabban jár-ke, több kegyelmet kap, biztosabban nyugszik, nagyobb bizalommal hal meg, hamarabb tisztul meg s bőségebb jutalomban részesül”. – Mi itt csak a közjót tekintjük, amelynek a szerzetesi állapot a legönzetlenebb s leghatalmasabb munkása.

1. Nagyokat művelnek a világon a szerzetesek már csak imáik, áldozataik, penitenciáik által is. Mert ez tartja fenn a világon az egyensúlyt, ami fennállásának feltétele. A szerzetek voltaképpen az imádságnak *Istentől* rendelt otthonai. Itt gyülemlik össze az imádság áldása, innen árad az egész világra. És ne feledjük, ami a tenger, a felhő, a víz szerepe a természetben, az az imádság szerepe a természetfeletti életben. Ez az oka annak, hogy a régi jó időkben a világ nagyjai magukról, családjukról, népükről úgy gondoskodtak, hogy kolostorokat alapítottak. Ezek imáiból, vezekeléséből remélték az áldást, az üdvöt.

„A remeték (szerzetesek) jótékonyasága – úgy mond *Aranyszájú Szent János* – nagyobb a királyokénál. A király ugyanis ha jó, enyhíti a testi fájdalmakat, a remete azonban az ő imádsága által megszabadítja a lelkeket, a gonosz lélek zsarnokságától. Az az ember, akit lelki szenvedés bánt, elhalad a király előtt, mintha ez valami jelentéktelen egyén volna, és siet a remetéhez. És nemcsak mi keresünk nála menedéket bajainkban, hanem maguk a királyok is hozzájuk fordulnak minden veszedelmükben, akár csak a koldusok, akik éhínség idején a gazdagok palotáiban keresnek oltalmat.”

A szerzetesek ajkáról, szívéből szüntelen ég felé száll az ima s visszahull a világra, mint az isteni áldás kegyharmata.

„Ha valamely embernek azt a megbízást adnák, hogy írja meg az imádság történetét, mi volna ez egyéb, mint főképpen a szerzetesrendek története” mondja találóan *Montalambert*.

A szerzetesi imát pedig főleg a vele kapcsolatos vezeklő élet, a szigorú hallgatás, böjt, virrasztás, önostorozás stb. teszi hathatóssá, szinte mindenhatóvá. Szinte kényszeríti az eget, hogy könyörüljön, engesztelődjék. Azért „jaj volna a világnak, ha a szerzetesek nem volnának” mondja *Szent Teréziának* az Úr.

2. A szerzetesrendek sokat s nagyot művelnek továbbá jó példájukkal is. Mint hegyen épült városok, világítótornyok, a világ háborgó tengerén tájékoztatják a híveket, sőt magát a világi papságot az örök cél felé. A szerzetesrendek a világnak nemesítő lelkiismerete.

3. Mérhetetlen sokat tesznek azután a szerzetesrendek apostoli munkáik által is.

Nincs az az emberi nyelv, amely kellően dicsőíthetné, amit a keresztény hit és civilizáció terjesztésében, megszilárdításában s védelmében létrehozta.

A nagy hithirdetők a szerzetesek közül kerültek ki, a zárdákból léptek a pogány népek elé. *Szent Bonifác, Szent Cyrill, Szent Method, Asztrik, Szent Gellért, Szent Adalbert, Assisi Szent Ferenc, Szent Domonkos, Xav. Szent Ferenc* egy szális szerzetesek voltak. Ma is ők hordják túlnyomó részben a hit fátylóját szertesét a földtekén.

„Két vándorlás újíttotta meg – mondja egy író – a romlott római világot: a germánok és a barátok vándorlása.” Hogy magyar őseink üdvösen fejlődtek s ezredéves létünknek szilárd fundamentumot raktak *Szent Benedek* fiai közreműködésének köszönhető. Nagyon jellemző az is, hogy a keresztényüldözés lezajlása és a római császárok bukása óta az Egyház s szerzetesrendek virágzása között belső viszony észlelhető. Amikor az Egyház virágzott, virágzottak a szerzetesrendek is; ha ezek hanyatlottak, pangás állott be az Egyház hitéletében s elhatalmaskodott a tudatlanság és erkölcstelenség a nép között.

A szerzetes állapot tehát nem vak esetlegesség, nemcsak szép ötlet, gyönyörű eszmény, hanem az Egyház javát s biztonságát célzó szükséges intézmény. Valóságos védősánca, bástyája *Isten* városának, amelyet nem ok nélkül ostromol a sátán s a vallás minden ellensége. Viszont a szerzetesrendek szeretete, pártolása, felkarolása az egyházas érzés egyik legbiztosabb jele... Ezért vágyik s törekszik tehát annyi nemes, fennkölt, *Istent* szerető lélek a zárdák révpartjára. Mert „a szerzetesi élet, mondja *Szent Vazul*, kiváltságos életnem, amelyben szerencsés és csodálatraméltó csere révén a földi helyett mennyeit, a mulandó helyett örökkévalót, a halottak birodalma helyett az élők országát és a haszontalan javakért mérhetetlen kincseket kapunk. Oly élet ez, amelyben rövid szenvedés árán végnélküli boldogságra teszünk szert; élet, amely inkább az angyalok, mint az emberek életéhez hasonlít, s amely az örök boldogság nem csekély részét nyújtja már a földön is.”

M. I. N. D.

Források

- Bougaud: Kereszténység és korunk.
Lohmann–Jankovics: A papi rend.
Martinovich: Papi celibátus.
Mihályfi: Az emberek megszentelése.
Nagy: Hitelemzés példákban.
Noldin: Summa Theologiae Moralis.
Schütz: Dogmatika.
Sipos: Az új egyházi törvénykönyv. II. kiadás.
Sipos: Enchiridion juris canonici.
Spirago: Beispielsammlung.